KADETS

Nr. 38

KADETS

Nr. 38

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija
Rīga 2010

Izdevēji:

LATVIJAS NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKDĒMIJA
LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBA

Redakcijas adrese:

Žurnāls „Kadets"
NAA, Ezermalas ielā 8, Rīgā, LV – 1014
Izdevumu sagatavoja Jānis Melderis
Redaktores Maija Emsiņa un Sarma Līne.

Par raksta saturu, kas parakstīti ar autora vārdu, atbild tā autori.
Bez pieprasījuma iesniegtos rakstus redakcija atpakaļ nesūta.
Žurnālā izmantoti fotoattēli no rakstu autoru arhīviem,
Rekrutēšanas un jaunsardzes centra arhīviem.

© Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, 2010

Izdevumu sagatavoja izdošanai un izdeva:

© Rekrutēšanas un jaunsardzes centrs, 2010
K. Valdemāra ielā 10/12, Rīgā, LV-1473
www.rjc.gov.lv

Iespiests v/a „Latvijas Ģeotelpiskā informācijas aģentūra" tipogrāfijā

ISSN 0313-1017

SATURS

IEVADS 4

I NAA AKTIVITĀTES 2010.GADĀ 5

AZPC vadītājs, atv. brig. ģen. Kārlis Krēsliņš. **LATVIJAS KARASKOLAS, NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS IZVEIDE UN ATTĪSTĪBA** 5

NAA prorektors plt. Valdis Jurgelāns, Ph.D., **PER ASPERA ...** 11

AZPC profesors, Dr.sc.ing. atv.plkv. Jānis Melderis. **PAR MILITĀRO ZINĀTNI AKADĒMIJĀ** 17

Vispārējo priekšmetu katedras pasniedzējs Muntis Ģeibaks. **NAA AKTIVITĀTES 2010.GADĀ** 20

Vispārējo priekšmetu katedras pasniedzēja Andžela Rožcenkova. **KADETU PROFESIONĀLĀS ATLASES PROCESA UN REZULTĀTU PĀRSKATS** 24

AZPC profesore Dr.med. Liāna Pļaviņa, **BALTIJAS VALSTU DARBA GRUPAS MILITĀRĀS MEDICĪNAS APMĀCĪBAS JAUTĀJUMOS AKTIVITĀTES** 29

Kaprāle Maija Emsiņa. **AKTIVITĀTES NAA 2010. GADĀ** 35

Kadets *Kaspars Pollaks.* **NAA JŪRAS SPĒKU KADETS – KOMANDAS BIEDRS UZ KARAKUĢA** 38

Kadets Uģis Ruperts. **PRAKSE** 41

II NOTIKUMI, VĒRTĪBAS, PĒTĪJUMI 44

atv. pulkvežleitnants Aivars Pētersons, **KURZEMES STRATĒĢISKAIS PLACDARMS. NACIONĀLĀ PRETESTĪBA. RUBEŅA BRIGĀDE** 44

atv. flotiles admirālis Andrejs Mežmalis, **CILVĒKA PAMATVĒRTĪBAS UN *ĒTIKA*** 53

atv.plkv. Jānis Melderis, **PĒTNIECISKAIS PROJEKTS „LATVIJAS BRĪVVALSTS VIRSNIEKU LIKTEŅU GAITAS IZPĒTE"** 58

atv. kapteine Sarma Līne, **BRAŠI IERINDĀ VĒL 80 GADU VECUMĀ** 61

Maija Zālīte, Sarma Līne, **NOMODĀ PAR LATVIJU VIENMĒR UN VISUR** 64

III LVA BIEDRU UN BIEDRU VEICINĀTĀJU IEVĒROJAMĀS JUBILEJAS 2011. GADĀ 64

IV AIZSAULES RUŅINIEKIEM PIEPULCINĀTI 72

LVA biedre sekretāre Maija Zālīte, ***SIRDS UZ MŪŽIEM APKLUSUSI ...*** 72

atv. kapteine Sarma Līne, ***ARDIEVAS BRIGĀDES ĢENERĀLIM VALDIM MATĪSAM*** 75

LVA biedre, sekretāre Maija Zālīte, **BALTS CILVĒKS UN BALTU MŪŽĪBU IET...** 77

atv. kapteine Sarma Līne, **NOVĒLOTI ATVADU VĀRDI LATVIJAS ARMIJAS VIRSNIEKAM LEITNANTAM EMĪLAM DUMPIM** 79

LVA biedre, sekretāre Maija Zālīte, ***NU MANA ZEME MANI MĀJĀS SAUC ...*** 81

LVA biedre sekretāre Maija Zālīte, **SIRDS UZ MŪŽIEM APKLUSUSI** 85

IEVADS

*Pulkvedis **A. Kalniņš**,*
NAA rektors

Ir atkal apritējis gads, klāt novembris, klāt Melnās kafijas vakars – un mēs turpinām uzsākto NAA tradīciju.

Šis bijis kārtējais pārmaiņu gads Nacionālajai aizsardzības akadēmijai. 2010. gada 30. jūnijā NAA notika rektoru maiņas ceremonija. Rektora amats un pienākumi tika uzticēti man – pulkvedim Andrim Kalniņam. Vienlaicīgi esmu gan Mācību vadības pavēlniecības komandieris, gan rektors. Ir mainījies NAA personāls, daudzi ir pametuši dienestu un devušies pensijā, citi rotācijas kārtībā pārcelti dienestam uz citām vienībām.

Mainījusies ir NAA struktūra, bet mēs esam saglabājuši savu pamatuzdevumu – sagatavot jaunos virsniekus NBS. No tām zināšanām un prasmēm, kas tiks ieguldītas jaunajā maiņā, būs atkarīga NBS izaugsme nākotnē. Mūsu uzdevums ir noturēt pacelto „latiņu" pienācīgā augstumā.

Pašreiz akadēmijas devīze – *caur ērkšķiem uz zvaigznēm* – attiecas ne tikai uz kadetiem, bet uz NAA kopumā. Lai kādas grūtības un sarežģījumi būtu ikdienā, NAA joprojām ir un paliks Latvijas virsnieku kalve. Vasaras beigās studijām NAA atkal tika uzņemti jauni kadetkandidāti. Tas nozīmē, ka viss turpinās.

Ja ikdienā viss nāktu viegli bez piepūles, mēs neprastu novērtēt savus sasniegumus!

*Rezerves brigādes ģenerālis **Kārlis Krēsliņš**,*
NAA Aizsardzības zinātņu centra priekšnieks

Latvijas Kara skolas, Nacionālās aizsardzības akadēmijas izveide un attīstība

Ievads

Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) ir mantojusi Latvijas Kara skolas tradīcijas, piemēram, Melnās kafijas vakaru, kurā piedalās gan Valsts prezidents, gan NBS vadība, gan Kara skolas absolventi. Pirmās Latvijas brīvvalsts laikā gan Kara skolas, gan Augstāko virsnieku kursu un tagad NAA pamatuzdevums ir sagatavot virsniekus – agrāk Latvijas Armijai un tagad NBS.

1919. gada 13. septembrī tika izdota Latvijas Armijas virspavēlnieka pavēle Nr.40, kur „B" punktā ir teikts: „Lai nodrošinātu armijas komplektēšanu ar labi sagatavotiem jaunākiem virsniekiem, pavēlu organizēt *KARA SKOLU*, pirmā laikā 2 rotu sastāvā ar apmēram 250 audzēkņiem."

Tālāk „C" punktā ir noteikts: „Par Kara skolas komandieri pagaidām ieceļu 9. Rēzeknes kājnieku pulka kapitanu (kapteini) Klinsonu, ar pulka komandiera tiesībām, skaitot no 1. septembra, 1919. gada."

Pavēli parakstījis ģenerālis Dāvids Sīmansons un armijas štāba priekšnieka p.i. pulkvežleitnants Kalniņš.

2008. gada 5. novembrī NAA Senāts vienbalsīgi nobalsoja par NAA rektora priekšlikumu: pamatojoties uz to, ka NAA ir Latvijas Kara skolas tradīciju pārmantotāja un turpinātāja un ka 2009. gadā arī NBS atzīmē savu 90. gadu jubileju, uzskatīt par NAA dibināšanas datumu 1919. gada 13. septembri, kad izdota pavēle par Latvijas Kara skolas organizēšanu. 1992. gada 13. februāri atzīmēt kā NAA – Latvijas Kara skolas tradīciju pārmantotājas – darbības atjaunošanas datumu.

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas darbības uzsākšana

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija izveidota 1992. gada 13. februārī ar Ministru Padomes 19.02.1992. lēmumu Nr. 54 kā Aizsardzības ministrijas akadēmija. NAA dibinātāja ir Valsts Ministru kabineta personā.

Tagad ir spēkā NAA Satversme, kas apstiprināta ar MK 2003. gada 8. janvāra rīkojumu Nr. 4. NAA Satversmes 3. punkts nosaka: „NAA ir Latvijas Republikas valsts augstākās izglītības un zinātnes iestāde, kas savas darbības mērķus sasniedz, īstenojot profesionālās studiju programmas un veicot zinātniskās pētniecības darbību militārajā jomā", bet 5. punktā noteikts: „Militārā dienesta jautājumos NAA atrodas tiešā NBS komandiera komandpakļautībā".

NAA savu praktisko darbību uzsāka 1992. gada 6. aprīlī ar kadetu un pastāvīgā sastāva svinīgo parādi. Kopumā Mālpils periods bija NAA pārbaudes un meklējumu laiks, kolektīva saliedēšanas un savu iespēju izvērtēšanas laiks. Tika radīta materiālā un garīgā bāze nākamo virsnieku plašai un kvalitatīvai sagatavošanai.

Pirmais NAA bija sešu mēnešu kurss, kuru 1992. gadā absolvēja 72 karavīri. Daudzi no viņiem tagad ir pazīstami virsnieki, piemēram, brig. ģen. Andis Dilāns, pulkv. Valdis Tālbergs, Sandris Brālēns un daudzi citi, kas aktīvi piedalījās gan NAA, gan NBS izveidē.

1993. gada 1. maijā tika apstiprināts jauns NAA štatu saraksts ar 258 štata vietām, no tām 97 virsnieki, 4 apakšvirsnieki un 157 darbinieki. NAA strādāja 3 Dr.habil., 1 LU Goda doktors, 10 Latvijas zinātņu doktori, no tiem 3 profesori un 7 docenti. Pamatojoties uz darba līgumu, ar NAA pastāvīgi sadarbojās 1 Dr.habil. (profesors) un 3 zinātņu doktori. [1]

Valsts prezidentsa Gunta Ulmaņa vizīte Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā 1996. gada 9. aprīlī.

1993. gada decembrī dažādos NAA kursos mācījās 439 karavīri, no tiem gan Zemessardzes, gan Drošības dienesta pārstāvji, kas nebija AM pakļautībā.

Tika izstrādāta Latvijas Republikas Militārās apmācības koncepcija. Tā guva atbalstu gan no AM vadības, gan NATO organizētājā zinātniskajā seminārā „Virsnieku apmācība un sagatavošana demokrātiskajās valstīs". 1993. gadā no 18. līdz 20. oktobrim Bukarestē arī mans referāts par šo tēmu guva atbalstu.

Tajā laikā akadēmija bija autoritāte gan AM, gan Valsts prezidentam. Viens piemērs: 1994. gada sākumā tika organizēts NBS štābu treniņš, un NAA pārstāvji izvērtēja šīs mācības[2].

Vienlaikus NAA bija pilntiesīga un cienījama augstskola, kura organizēja sadarbību arī ar pārējām Baltijas valstu militārajām mācību iestādēm[3]. Piemēram, Lietuva 1992. gadā dibināja Karaskolu un tikai 1994. gadā izveidoja akadēmiju.

Tādi mēs bijām akadēmijas izveides pirmajos gados. NAA personāls bija optimistiski noskaņots, mēs bijām gatavi strādāt slikti remontētās telpās, bieži bez atvaļinājumiem, bet mēs ticējām nākotnei, mēs piedalījāmies Latvijas NBS izveidē un ar to lepojāmies.

---

[1] Latvijas Republikas Nacionālā aizsardzības akadēmija. Atskaite par darbu 1993.gadā.
[2] Atskaite par Nacionālo bruņoto spēku štābu treniņu. R., 1994.
[3] http://ministrija.lv Grāmatas projekts „Ģenerāļa Kārļa Krēsliņa atmiņas par Nacionālo bruņoto spēku izveidi un attīstību"

Akadēmija nebija izredzēto statusā, nekas nenāca viegli, akadēmijas darbību stingri kontrolēja, piemēram, Saeimas komisija. Ir iespējams iepazīties ar tās NAA novērtējumu, secinājumiem, priekšlikumiem un mūsu komentāriem[4].

Akadēmijai bija sava vieta valsts aizsardzības sistēmā. Ar akadēmijas viedokli rēķinājās daudzas valsts struktūras, un mēs skaidri zinājām savas darbības mērķi un apzinājāmies līdzekļus šī mērķa sasniegšanai.

Situācija NAA, sagaidot 91. gadadienu

Akadēmijā deviņdesmito gadu sākumā bija divas bakalaura programmas, bet pēc atsevišķu cilvēku iniciatīvas AM un NAA tās tika slēgtas, un uzsvars likts uz ātru virsnieku sagatavošanu (viena gada laikā) no civilo augstskolu beidzējiem. Viengadīgo kurss bija paredzēts un darbojās no 1993. gada, bet tikai kā papildinājums 3–4 gadu virsnieku sagatavošanas pamatkursiem.

Divtūkstošo gadu vidū visi pārliecinājās par šī lēmuma kļūdu (pāreju tikai uz viengadīgo apmācības konceptu), jo nebija pietiekami daudz vajadzīgo (specialitāte, veselība, vecums, motivācija) gribētāju mācīties šajā kursā. Stājoties augstskolā, studenti un vēlāk absolventi plāno strādāt savā specialitātē, un akadēmija varēja cerēt galvenokārt uz neveiksminiekiem. Tā nebija laba bāze virsnieku sastāvam, nemaz nerunājot par pārāk īso laiku virsnieku sagatavošanai un jaunu cilvēku „sabojāšanu no militārā viedokļa" studiju laikā.

Katru gadu notiek Baltijas jūras valstu militāro akadēmiju (BJVMA) konference, kurā piedalās akadēmiju rektori, pasniedzēji un kadeti. Tiek veidotas atsevišķas darba grupas.

Konferences uzdevums ir:

1) rast vienotu izpratni par militārās izglītības vietu kopējā ES izglītības sistēmā un atbilstību Boloņas vienošanās garam;
2) gan saskaņot prasības dažāda līmeņa karavīriem, gan diskutēt par izglītības sistēmām un studiju programmām.

Latvijā regulāri notiek Augstskolu rektoru padomes sēdes, kurās piedalās visu Latvijas augstskolu rektori un kur tiek izskatīti Latvijas normatīvo aktu projekti izglītības jomā, to atbilstība ES prasībām un augstskolu interesēm.

Tagad Saeimā ir Augstākās izglītības likumprojekts, kas nosaka, piemēram, ka akadēmijai ir jābūt vismaz vienai bakalaura, maģistra un doktora programmai, kā arī zinātniskajam izdevumam. Tajā noteikta arī akadēmiskā personāla kvalitāte – Dr. skaits procentos (30% vai 50%).

Daži fakti no akadēmijas vēstures:

1. NAA 1992. – 2009. gadā absolvēja 1541 karavīrs., bet 2004. – 2009. gadā tikai 143.

2. Vidēji gadā NAA absolvēja apm. 86 karavīri un papildus vēl mācījās ārzemēs, tagad absolventu skaits ir tikai apm. 24 karavīri gadā (ieskaitot ārzemēs studējošo karavīrus).

3. Zinātniski pētnieciskais darbs 1993. gadā. Konkursam NATO „Fellowships programma 1993.-1994." tika iesniegti divi zinātniskie darbi. Viens no tiem – „Latvijas Republikas bruņoto spēku izveides koncepcija" tika atzīsts par lietderīgu un pieņemts finansēšanai.

[4] Pārbaudes materiāli. O.Kostandas komisija (31.01.94. – 05.02.94.),- R., 1994.

Organizētas un novadītas 8 konferences un semināri, sagatavoti publicēšanai 11 darbi, aizstāvēta viena inženierzinātņu habilitētā doktora disertācija (K. Krēsliņš) un divas doktora disertācijas (I. Skrastiņš, A. Eglīte) sagatavotas aizstāvēšanai, izdotas 11 grāmatas, pavairotas 7 akadēmijas autoru grāmatas, sagatavotas izdošanai 9 grāmatas[5] utt.

2007. gada 19. janvārī Aizsardzības zinātņu pētniecības centrā (AZPC) tika sagatavots ziņojums NBS vadībai un NAA rektoram par NAA juridisko bāzi, kur bija secināts: NAA nevar būt pakļauta Mācību vadības pavēlniecībai (MVP) ne pilnīgi, ne daļēji, jo AM un NBS pavēles un nolikumi nevar mainīt valsts likumus un MK apstiprinātos normatīvos aktus.

NBS komandieris 2007. gada 18. jūlijā izteica versiju, ka tiek gatavota normatīvo aktu bāze, lai akadēmiju pakļautu NBS komandierim. Deviņdesmito gadu sākumā Aizsardzības spēku komandieris arī izteica vēlmi redzēt NAA savā pakļautībā, bet tas nenotika.

2008. gadā NAA licencēja trīs ar RTU un LJA integrētās bakalaura studiju programmas: Sauszemes spēku, Jūras spēku un Gaisa spēku militārā vadība un 2009. gadā 17. decembrī NAA tika izsniegta licence Nr.04063-4 par tiesībām īstenot profesionālās augstākās izglītības maģistra studiju programmu „Militārā vadība un drošība" profesionālā maģistra grāda militārajā vadībā un drošībā un Nacionālo Bruņoto spēku vecākā virsnieka kvalifikācijas iegūšanai.

2009. gadā Aizsardzības ministrija uzsāka aizsardzības struktūras reorganizāciju, un tika izteikts variants par NAA pakļaušanu MVP. Tādēļ NAA Senāta 2009. gada 30. oktobra sēdē tika pieņemts lēmums: lūgt Aizsardzības ministrijai skaidrojumu par NAA juridisko statusu. Vai paliek spēkā NAA Satversme un akadēmija turpina ievērot IZM normatīvos aktus?

2009. gada 10. decembrī NAA saņēma aizsardzības ministra atbildes vēstuli Nr.MV-N/4166, kurā tiek apstiprināts, pirmkārt, ka „NAA ir Aizsardzības ministrijas padotībā esoša iestāde" un, otrkārt, ka „NAA juridiskais statuss nemainīsies."

Atbilstoši aizsardzības ministra pavēles[6] 1. pielikuma 7.3. punktam, AM ir sagatavota analīze[7] par reformas gaitu un priekšlikumi turpmākajai rīcībai, kur 6.13.5. punktā noteikts, ka MVP štāba personālsastāvs kopā ar NAA mācībspēkiem nedrīkst pārsniegt 122 štata vietas.

Ar NBS komandiera 30.11.2009. pavēli Nr.79-ip apstiprināts MVP štāba štats ar NAA štata mācībspēku amatu skaitu – 27.

Jautājums par NAA akadēmiskā personāla iekļaušanas NBS štābu personālsastāvā loģiskumu un nepieciešamību mutiski tika uzdots AM un NBS vadībai 2010. gada 20. augusta NBS kopsapulcē, bet atbilde tika solīta vēlāk. NAA strādā Valsts kontrole, kas arī pētī un analizē šo jautājumu.

NAA attīstības perspektīvas

Ministru kabinetā 2010. gada 24. augustā ir izskatīta Nacionālā drošības koncepcija (NDK), kas nosaka: „Latvijas militārās drošības stratēģiskais pamatprincips ir dalība NATO kolektīvās aizsardzības sistēmā, kas nodrošina, ka iespējamie militārie draudi pret Latviju tiek uzskatīti par kopējiem draudiem NATO".

[5] http://ministrija.lv
[6] 2009.gada 17.jūnija pavēle Nr.118 „Par vadlīniju Aizsardzības ministrijas centrālā aparāta un NBS struktūras optimizācijai un efektivizācijai izpildi".
[7] Nr.3.-13. Dat.12.04.2010.

Loģiski būtu, ja, pamatojoties uz ES Drošības stratēģiju, NDK, kas nosaka NBS vietu valsts drošības sistēmā un NATO Stratēģisko konceptu, tiek izstrādāta Valsts militārā stratēģija, kas ir konceptuāls pamats Nacionālo bruņoto spēku likumam, kas savukārt nosaka NBS pamatuzdevumus un daļēji arī nepieciešamo NBS struktūru.

Zinot NBS uzdevumus un struktūru, var izstrādāt dažādu karavīru kategoriju (kareivju, apakšvirsnieku, virsnieku) profesiju standartus, kas savukārt ļauj loģiski veidot mācību un izglītības studiju programmas, aprēķināt un plānot nepieciešamos resursus karavīru sagatavošanai.

Jāpiemin tendences militārās izglītības jomā. *Pirmkārt*, 1992. gada NATO organizētajā konferencē Romā tika izteikta doma, ka virsniekam ir jābūt augstākajai izglītībai. *Otrkārt*, BJVMA gadskārtējās konferencēs visas valstis ir guvušas kopēju atziņu, ka militārajai izglītībai ir jābūt daļai no kopējās izglītības, kā to nosaka Boloņas vienošanās un ES. *Treškārt,* vērojama tendence, un dažās valstīs tas ir ieviests, ka jaunākajiem virsniekiem jābūt bakalaura, vecākajiem maģistra un augstākajiem doktora akadēmiskajai izglītībai.

Tas ir loģiski, jo virsnieks, kas piedalās starptautiskajā misijā, pārstāv gan NATO vai ES, gan savus NBS, gan savu valsti. Viņam jāzina gan vietējo iedzīvotāju tradīcijas, gan viņu vēsture, gan starptautiskie normatīvie akti, gan misijas mērķis un uzdevumi. Vienlaikus viņš ir karavīrs un diplomāts. Tas prasa labu izglītību. Ne velti vācieši vada komandieri gatavo 79 mēnešus. Žurnāla "Forbes" veiktais pētījums liecina, ka „universālais karavīrs ir nākamās desmitgades perspektīvākā profesija".

Augstskolai, plānojot savu darbību, svarīgi ir zināt, kāds pieprasījums būs pēc šīs augstskolas absolventiem, mūsu gadījumā – virsniekiem. Lai pamatoti atbildētu uz šiem jautājumiem, ir jāzina, cik virsnieku kopumā vajag NBS un cik vidēji virsnieku dien NBS? Tabulā ir izskatīti dažādi varianti, un, pamatojoties uz esošo informāciju, izdarīti pieņēmumi, bet izdalīts variants, kas atbilst 2010. gada situācijai.

NBS dienošo un sagatavojamo virsnieku iespējamais skaits

NBS virsnieki	Vidēji dien NBS un atvaļinās katru gadu, 1 kurss			
	10	15	20	NAA 1. kurss
• 1400	140	116	70	139
• 1300	130	87	65	104
• 1200	120	80	60	100
• 1100	110	73	55	88
• 1000	100	67	50	80

Katru gadu 5% kadetu pamet studijas un vidēji kadeti mācās 4 gadus

Tas nozīmētu, ka stacionārā režīmā akadēmijai katru gadu vajadzētu sagatavot vidēji 80 virsnieku un atbilstoši uzņemt 1. kursā 100 kadetu. Bet ir papildu iemesli sagatavot vairāk virsnieku nekā stacionārā režīmā. Piemēram, tagad NBS trūkst vairāk nekā 200 vecāko virsnieku – 160 majori, 89 pulkvežleitnanti un 5 pulkveži (16.08.2010. dati).

Cik tad kopumā karavīru mācītos akadēmijā stacionārajā režīmā?

1) Bakalaura studijās – apm. 370 kadetu;

2) JŠVK un JS ŠVK vidēji gadā – 20 karavīru;

3) Maģistra studijās – apm. 20 karavīru;

4) Doktorantūrā (nākotnē apm. 2 reizes gadā aizstāv Dr. disertācijas) – apm. 6 cilvēki;

5) Citos kursos vidēji gadā – apm. 20 cilvēku.

NAA vidēji gadā mācītos apmēram 436 cilvēku. Tas ir bez papildus trūkstošo virsnieku sagatavošanas un jaunu kursu atklāšanas. Piemēram, tiek plānots brigādes līmeņa štāba virsniekus, kas tika mācīti Baltijas Aizsardzības koledžā, tagad gatavot savās valstīs. Zinot apmācamo un dažādu kursu skaitu var pamatoti plānot NAA struktūru.

NATO galvenā prioritāte ir atbilstoša personāla sagatavošana. Aizsardzības ministrijai ir noteiktas trīs kompetences[8], un tajā skaitā AM kompetencē ir militārā izglītība un aizsardzības struktūrai nepieciešamā personāla sagatavošana.

Valstī diskutē par ministriju apvienošanu un tika sagatavots priekšlikums par Latvijas Nacionālās drošības akadēmijas izveidi[9], kur dažādās fakultātēs tiktu gatavoti speciālisti gan NBS, gan policijai, gan robežsargiem, gan citām drošības struktūrām. Tagad Valsts krīzes pārvaldes struktūrās kopā plāno un strādā gan AM, gan IeM, gan citu struktūru pārstāvji. Kopēja augstākā mācību iestāde stiprinātu krīzes pārvaldīšanā iesaistīto speciālistu savstarpējo sapratni un sadarbību. NAA tiek gatavots krīzes pārvaldes speciālista profesijas standarts un atbilstoša profesionālā bakalaura programma.

Secinājumi: pirmkārt, sen zināma patiesība, ka „valsts, kas negrib uzturēt savus NBS, būs spiesta uzturēt citu valstu BS."

Otrkārt, savietojamības princips. Piedaloties NATO un ES kolektīvās aizsardzības struktūrās, Latvijas NBS un īpaši virsniekiem ir jābūt atbilstoši sagatavotiem. Mums visiem ir jālepojas ar profesiju aizstāvēt savu Tēvzemi. Gods kalpot Latvijai!

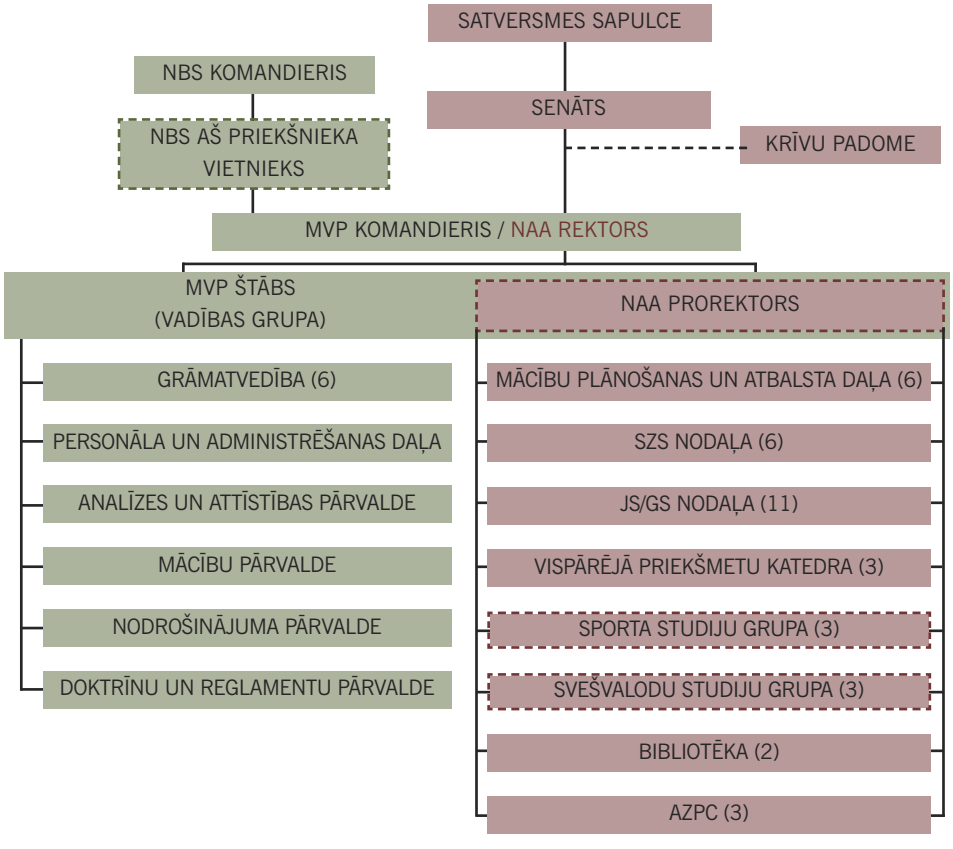
[8] Nacionālā drošības likuma 11.pants.

[9] http://ministrija.lv

plt. ***Valdis Jurgelāns****, Ph.D.,*
NAA prorektors

PER ASPERA

Varbūt kādam no žurnāla lasītājiem neviļus var rasties jautājums par šī raksta nosaukumu, bet, izlasot šo rakstu, sapratīsiet, ka nekas tik vienkārši nav, kā no malas izskatās. Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA), sākot no pirmsākumiem, savā darbības laikā līdz pat 2010. gadam ir pārdzīvojusi dažādas reformas, likti apzināti un neapzināti šķēršļi, bet, neskatoties uz to, tā lielākā vai mazākā mērā saglabāja savu akadēmisko brīvību. Tomēr šī situācija krasi mainījās, kad ar Aizsardzības ministra 30.11. 2009. pavēli Nr.187 „Par aizsardzības resoru reformu" NAA kā patstāvīga institūcija tika likvidēta. Administratīvā daļa tika likvidēta, bet tās personāls integrēts Mācību vadības pavēlniecības štāba (MVPŠ) struktūrvienībās, bet NAA ar savu atlikušo personālu iekļauta MVPŠ kā viena no tās struktūrvienībām (sk. 1. attēlu).

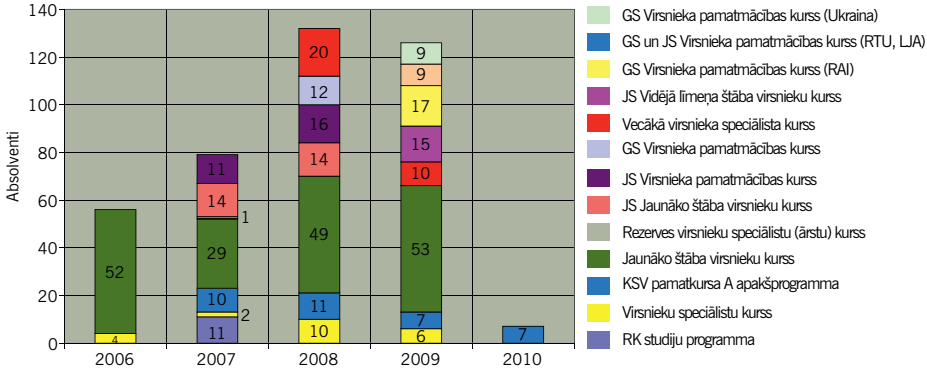

1. attēls ***NAA spēkā esošā struktūra***

Protams, šīs reformas ir pretrunā ar Augstskolu likumu un NAA Satversmi. Gribētos minēt to, ka NAA struktūru un rektoru apstiprina Ministru kabinets, nevis AM ar savu pavēli var veikt izmaiņas NAA struktūrā un noteikt tās komandpakļautību. NAA pēc reformām veido Mācību plānošanas un atbalsta daļa, SZS nodaļa, JS/GS nodaļa, Vispārējo priekšmetu katedra, bibliotēku un Aizsardzības zinātņu pētniecības centrs (AZPC). Sporta studiju grupu veido 3 cilvēki, kuru pamatdarbs ir Sporta klubs. Tas pats attiecas arī uz Svešvalodas studiju grupu, kur pasniedzēju pamatdarbs ir Valodu skola. NAA šobrīd strādā 36 cilvēki, no tiem tikai 13 ir akadēmiskais personāls, t.sk. 1 vecākais pasniedzējs, 2 kursa priekšnieki, 4 sindikāta vadītāji un pārējie lektori.

NBS joprojām nav vienota viedokļa par to, vai NAA būtu jāgatavo virsniekus 4 gadu studiju programmās, vai pietiktu tikai ar vienu gadu. Tie, kuri uzskata, ka pietiek ar vienu gadu, argumentē ka NBS tas izmaksā pārāk dārgi. Pēc viņu uzskatiem būtu lētāk noslēgt līgumu ar studentu, kas studē kādā no civilajām augstskolām, kur tas apgūst tādu specialitāti, kāda ir nepieciešama NBS. Es atļaušos šim apgalvojumam nepiekrist, jo 2/3 no studiju izmaksām veido karavīra alga. Šajā gadījumā risinājums ir pavisam vienkāršs – Militārā dienesta likumā ir jāatjauno kadeta un jāievieš kadetkandidāta statuss. Kadetiem, kuri mācās NAA, būtu jāmaksā stipendija kā civilo augstskolu studentiem, nevis karavīra alga, kā tas notiek līdz šim. Turklāt, es ļoti šaubos, ka cilvēks ar labām līderības spējām un kuram ir laba tehniskā izglītība gribēs nākt uz NBS. Pamatā, kā liecina prakse, galvenokārt NAA stājās tie augstskolu absolventi, kuri objektīvu vai subjektīvu iemeslu dēļ nav spējuši iekļauties darba tirgū.

Sākot no 2006. gada NAA tika realizēta studiju programma „Komandējošā sastāva virsnieka pamatapmācības programma" (KSVP), kuras ilgums ir nedaudz vairāk par vienu gadu un kura paredzēta civilo augstskolu absolventiem. NBS Sauszemes spēku (SZS) vadība katru gadu informē NAA vadību par virsnieku nepietiekamo sagatavotību un motivāciju. NAA vadība pilnīgi piekrīt šiem pārmetumiem, kaut gan ir arī ir objektīvi iemesli, kāpēc jaunie virsnieki pēc NAA absolvēšanas var sākt vadīt un kontrolēt savu pakļauto struktūrvienību. Kā redzam 2. attēlā, tad sākot no 2006. gada KSVP studiju programmā vidējais studējošo skaits ir 7 – 10 cilvēki.

2. attēls ***Absolventu skaits laika posmā no 2006.–2010. gadam***

Jebkurš NBS virsnieks pateiks, ka ar tādu studējošo skaitu nevar sagatavot kvalitatīvu vada komandieri. Kas attiecas uz motivāciju – lielai daļai no šiem absolventiem, ko daži no viņiem arī atzina, pirms iestāšanās NAA nebija nemazākā priekšstata par dienestu NBS. Pirmais vispārīgs priekšstats, ko nozīmē dienests NBS, viņiem rodas Kājnieku skolā un vēlāk Instruktoru skolā. NAA vadība piedāvāja SZS vadībai risinājumu, kā uzlabot virsnieka sagatavošanas kvalitāti. Viens no risinājumiem būtu tāds, ka karavīri, kuri izvēlējušies virsnieka karjeru, pēc Kājnieku skolas 2-3 mēnešus pilda dienestu kādā no SzS struktūrvienībā. Tie karavīri, kuri tomēr izvēlējušies virsnieka karjeru un ir ieguvuši pozitīvu komandieru atestāciju, turpina Jaunākā instruktora un Nodaļas komandiera kursus Instruktoru skolā, pēc kuras beigšanas atkal atgriežas tajā pašā struktūrvienībā, kur aptuveni 2 mēnešus iziet nodaļas komandiera praksi. Pēc pozitīvas komandiru atestācijas, kur galvenais uzsvars tiek likts uz konkrētas personas līdera īpašībām un nākotnē no viņa var izveidoties labs virsnieks. Šeit ieguvējs būtu tikai NBS, jo pirmkārt, tiek sagatavots motivēts virsnieks, kurš labi pārzina karavīra dienesta gaitu. Otrais ieguvums ir tas, ka daži karavīri, kuri ir iepazinuši dienestu kādā no NBS struktūrvienībām, vai nu aiziet prom, jo dienests nav viņu aicinājums, vai arī tie nevēlas virsnieka, bet instruktora karjeru. Papildus iepriekšminētajiem priekšlikumiem KSVP kursā studējošo skaitam ir jābūt nemazāk kā 20 cilvēki. Kad NAA vadība piedāvāja šādu risinājumu, tad no SZS vadības radās atruna: „*Kas ar viņiem nodarbosies*?". No vienas puses absolventu sagatavotības un motivācijas līmenis ir zems, no otras puses – kas ar to nodarbosies, jo kadeti prasa no struktūrvienību vadītājiem papildus pienākumus.

NAA vislielāko studējošo īpatsvaru veido Jaunākā štāba virsnieka kurss (JŠVK), jo gadā tiek organizēti 2 kursi. Sākot ar 2010. gadu finanšu trūkuma dēļ šie kursi tiek organizēti tikai vienu reizi gadā.

Lai uzlabotu virsnieka apmācības kvalitāti, kā arī saglabātu savu augstskolas statusu, 2009. gadā NAA tika akreditētas un licencētas šādas studiju programmas:

- Profesionālā augstākās izglītības programma "Komandējošā sastāva virsnieks" (46863);
- Maģistra studiju programma „Militārā vadība un drošība" (46863);
- Profesionālā bakalaura studiju programma „SZS militārā vadība" (46863);
- Profesionālā bakalaura studiju programma „JS militārā vadība" (46863);
- Profesionālā bakalaura studiju programma „GS militārā vadība" (46863).

Profesionālās bakalaura programmas saturs tika saskaņots ar spēku veidu komandieriem. Programmas ilgums ir 4,5 gadi un realizācijas posmi ir redzamu 3. attēlā. Kā attēlā redzams, kadeti pirmo semestri mācās NAA, bet no otrā līdz sestajam semestrim studējošie studiju programmu apgūst Rīgas Tehniskajā universitātē (RTU) vai Latvijas Jūras akadēmijā (LJA). Jāuzsver, ka NAA sadarbībā ar RTU un LJA ir pirmās augstskolas Latvijā, kuras uzsāka integrēto programmu realizāciju.

Paralēli šīm studiju programmām realizācijai NAA realizē:

- Jaunākā štāba virsnieka kursus – 4,5 mēneši;
- Starptautisko Jūras spēku vidējā līmeņa štāba virsnieka kursu – 5 mēneši,
- Vecāko virsnieku speciālistu kursus – 2 mēneši
- Jaunākā virsnieka speciālistu kursus – 2,5 mēneši;
- Nodrošinājuma speciālista kursu – 3 nedēļas

STUDIJU PROGRAMMA	1. KURSS		2. KURSS		3. KURSS		4. KURSS		5. KURSS
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
SZS MILITĀRĀ VADĪBA									
JS MILITĀRĀ VADĪBA									
GS MILITĀRĀ VADĪBA UN DROŠĪBA									
MILITĀRĀ VADĪBA									
KSVP									

NAA LJA RTU RTU, AI un NAA BDCOL

3. attēls ***Studiju programmu realizācijas plāns***

Pēc Aizsardzības ministrijas darbības stratēģijas 2010. – 2014. gadam* NAA tiek noteikti šādi uzdevumi:

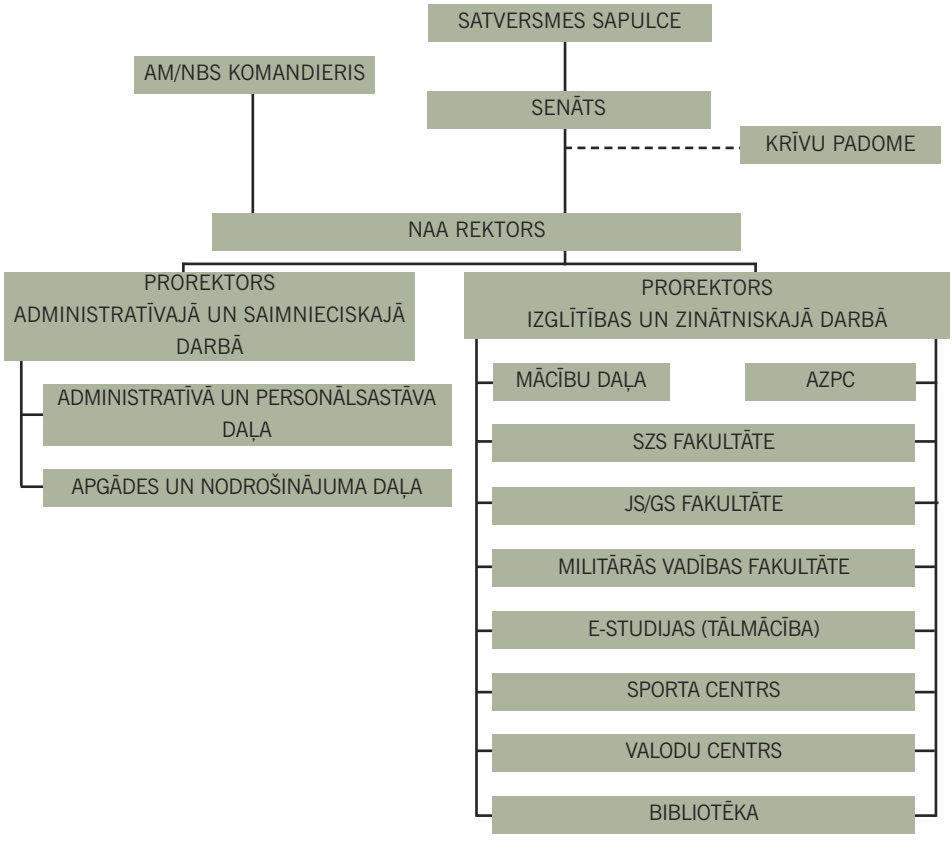
1. Studiju programmu akreditācija un licencēšana:
   - Maģistra studiju programmas "Militārā vadība un drošība" akreditācija 2010. gadā;
   - Profesionālā bakalaura studiju programmas „SzS Militārā vadība" akreditācija 2011. gadā;
   - Profesionālā bakalaura studiju programmas „JS Militārā vadība" akreditācija 2011. gadā;
   - Profesionālā bakalaura studiju programmas „GS Militārā vadība" akreditācija 2011. gadā;
   - Profesionālā bakalaura studiju programmas „Krīzes vadība" licencēšana 2013. gadā;
   - Doktora studiju programmas „Valsts aizsardzība un drošība" licencēšana 2013. gadā;
   - Profesionālā bakalaura studiju programmas "Militārā loģistika" licencēšana 2014. gadā.
2. Izveidot promocijas un profesoru padomi.
3. Veikt zinātniski pētnieciskos darbus un piedalīties projektos, piesaistot LR Zinātņu akadēmijas, ES un NATO finanšu līdzekļus.
4. Piedalīties studentu apmaiņas programmā „*Erasmus*".
5. Realizēt kvalifikācijas celšanas kursus, izmantojot e - studiju (tālmācības) centru.
6. Akreditēt Aizsardzības zinātņu un pētniecības centru par zinātnisko institūciju.
7. Līdz 2013. gadam licencēt šādus karjeras kursus:
   - JŠVK;

* Dokuments ir izstrādes stadijā

- JSVLŠVK.
- Loģistika u.c.

Papildus minētajam, viens no NAA uzdevumiem kopā ar citām Latvijas augstskolām ir realizēt atsevišķas mūžizglītības programmas, kuru galvenais mērķis būtu atvaļināto virsnieku integrēšana civilajā darba tirgū. Piemēram, organizēt uzņēmējdarbības kursus, pēc kuru beigšanas klausītāji varētu uzsākt savu uzņēmējdarbību, strādāt valsts sektorā vai arī kādā no privātajiem uzņēmumiem.

Jebkuram ir skaidrs, ka ar spēkā esošo struktūru un personāla skaitu NAA šos uzdevumus nav spējīga veikt. Lai NAA spētu izpildīt tai noteiktos uzdevumus, kā arī tā atbilstu Augstskolas likuma prasībām, Senāts apstiprinājis jauno NAA struktūru (sk. 4. attēls).

4. attēls ***NAA Senāta apstiprinātā struktūra***

Kā redzams attēlā, tad NAA ir divi prorektori. Viens prorektors administratīvajā un saimnieciskajā darbā, kura pakļautībā ir Administratīvā un personālsastāva daļa, bet otra – Apgādes un nodrošinājuma daļa. Otrs prorektors ir prorektors izglītības un zinātnes darbā,

kura pakļautībā ir SzS, JS/GS un Militārās vadības fakultāte, AZPC, Mācību daļa, Sporta un Valodu centrs, kā arī bibliotēka. Lai NAA spētu pildīt visus tai noteiktos uzdevumus, maksimālais personāla skaits nepārsniegtu 85 cilvēkus. Ņemot vērā to, ka atsevišķi administratīvie un AZPC darbinieki piedalās studiju programmu realizācijas procesā, tad nepieciešamais personāla skaits būtu 70 – 75.

Nr.	PERSONĀLS	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Administratīvais	45	45	45	45	45
2.	Akadēmiskais	12,6	23,3	25,8	27,4	30,2
3.	AZPC	10	10	10	10	10
	KOPĀ	**67.6**	**78.3**	**80.8**	**82.4**	**85.2**

1. tabula ***Nepieciešamais NAA presonāls 2010–2014. gadā.***

Mana raksta mērķis bija vispārēji iepazīstināt žurnāla „Kadets" lasītāju ar situāciju jauno virsnieku sagatavošanā, NAA statusu, uzdevumiem un izaicinājumiem. Neraugoties uz visu, NAA personāls ir optimisma pilns un gatavs pildīt tos uzdevumus kas akadēmijai ir noteikti. Es kā NAA prorektors gribētu pateikties NAA personālam, ka viņi nav zaudējuši optimismu un gatavi jauniem izaicinājumiem. Gribētos cerēt, ka AM un NBS vadība kardināli mainīs savu nostāju attiecībā pret NAA. Atsevišķiem šī resora vadītājiem šķiet, ka virsnieka sagatavošana ir viens no NAA biznesa plāniem, bet nevis AM un NBS galvenais uzdevums.

Dr.sc.ing. atv.plkv. ***Jānis Melderis,***
NAA AZPC profesors

Par militāro zinātni akadēmijā

Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) Satversmes 10. punktā ir noteikti darbības pamatvirzieni, kas paredz darbību arī militārās zinātnes jomā, veicot:

10.2. pētījumus militārajā nozarē, kas nepieciešami valsts aizsardzības pilnveidošanai un NAA darbības nodrošināšanai;

10.3. valsts aizsardzības sistēmas darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanu un pārkvalificēšanu;

10.4. mācību metodisko līdzekļu, mācību grāmatu un zinātnisko darbu sagatavošanu un izdošanu.

Militārā zinātne ir zināšanu un pētījumu kopums par militāro konfliktu stratēģijām, to principiem un likumsakarībām, par valsts un tās bruņoto spēku veidošanu un sagatavošanu militārajiem konfliktiem un bruņotai cīņai, par valsts, tās teritorijas, suverenitātes un iedzīvotāju aizsardzību, militāru konfliktu un karu novēršanu, kā arī starptautisko drošību. Militārās zinātnes izziņas objekts ir jebkuras militārās aktivitātes, kuras tā pētī kopsakarā ar citām sociālajām, dabas un tehniskajām zinātnēm. Militārās zinātnes galvenie pētījumu virzieni ir: Nacionālo bruņoto spēku (NBS) izveides principi un vieta valsts drošības sistēmā. Šie jautājumi ir jārisina, pamatojoties uz zinātnē pieņemtajām metodikām un daudzās valstīs atzīto militāro zinātni.

Lai izveidotu un sakārtotu militārās izglītības un zinātnes sistēmu Nacionālajā aizsardzības akadēmijā tās Senāts 2005.gadā ierosināja izveidot jaunu zinātnes nozari – militāro zinātni ar divām apakšnozarēm: militāro izglītību un militāro nodrošinājumu. Latvijas Zinātnes padomes Klasifikācijas komisija 2005.gada 16. novembra sēdē atbalstīja militārās zinātnes iekļaušanu klasifikatorā ar apakšnozari „Militārais nodrošinājums" (Latvijas Zinātņu nozaru un apakšnozaru sarakstā 32. ir militārā zinātne un 32.1. – militārais nodrošinājums). Militārais nodrošinājums ir militārās zinātnes apakšnozare, kuras pētījumu objekti ir noteikti NATO Pētnieciskās un tehnoloģijas organizācijas (RTO) plānos. Latvijas pārstāvji aktīvi piedalās RTO darbā.

NAA zinātniskās darbības nodrošināšanai ir izveidots Aizsardzības zinātņu pētniecības centrs (AZPC). Tā galvenais uzdevums ir Aizsardzības ministrijas, NBS un NAA interesēs organizēt un veikt pētījumus valsts drošības un aizsardzības jomā. AZPC ir dibināts 1992.gadā. Tā darbinieku pētījumi ir guvuši NATO atbalstu un finansējumu (divas NATO prēmijas) un Latvijas Zinātņu akadēmijas godalgas. Ar darbības rezultātiem var iepazīties NAA interneta mājas lapas www.naa.mil.lv/. sadaļā „zinātne – publikācijas".

Diemžēl AM nevar atrast iespēju finansēt žurnāla „Militārais apskats" izdošanu un AZPC bija spiests domāt par iespēju publicēties vismaz elektroniski. NAA nodibināja militāri zinātnisku žurnālu „Militārā zinātne", kas ir bezpeļņas elektronisks izdevums publicēšanai NAA interneta mājas lapā www.naa.mil.lv/, kur tas būtu pieejams sadaļas Zinātne nodaļā Publikācijas. Šeit var iepazīties arī ar mācību grāmatām un ikgadējiem žurnāliem „Kadets". No LR Uzņēmumu reģistra ir saņemta šī masu informācijas līdzekļa reģistrācijas apliecība Nr.000730304, kurā ir norādīti informācijas saturs un uzdevumi. Lūdzu visus interesentus iesniegt savus darbus publicēšanai, nosūtot tos žurnāla redaktoram AZPC profesoram atv.plkv. Dr.sc.ing. Jānim Melderim (melderis5@inbox.lv., janis.melderis@mil.lv., tel. 67076885 vai 26372483). Diemžēl AM Preses un informācijas nodaļas speciālisti nevēlas atzīt NAA mājas lapu un tajā ievietot informāciju (akadēmijai vairs nav tiesības ievietot tur informāciju).

Šogad ir uzsākts NAA maģistratūras „Militārā vadība un drošība" studiju kurss un, lai dotu iespēju maģistrantiem, NAA pedagoģiskam personālam un citiem interesentiem publicēt savus darbus (apmainīties ar informāciju), elektroniskais žurnāls „Militārā zinātne" būtu labs palīgs.

Pētījumu virzieni: pirmkārt, stratēģiskais līmenis vai teorētiskās tēmas, kurās meklēta atbilde uz NBS izveides un attīstības konceptuāliem jautājumiem. Otrkārt, praktiskās tēmas, kas ir aktuālas struktūrvienību ikdienas darbā. Treškārt, zinātniskās inovācijas tēmas, kas pretendē uz izgudrojumiem vai pat zinātniskiem atklājumiem, kas varētu tikt prezentētas NATO RTO un dot praktisku ieguvumu NBS tālākajā nākotnē. Žurnālā „Militārā zinātne" paredzēts publicēt šo pētījumu īsu saturu (autoreferātus, anotācijas) rakstu formā ar ilustrācijām. NAA absolventi laipni lūgti sūtīt savas atmiņas un ierosinājumus arī publicēšanai žurnālā „Kadets".

LATVIJAS REPUBLIKAS UZŅĒMUMU REĢISTRS

MASU INFORMĀCIJAS LĪDZEKĻA REĢISTRĀCIJAS APLIECĪBA

1. Masu informācijas līdzekļa	**Militāri zinātnisks žurnāls "Militārā zinātne"**
2. Veids	bezpeļņas elektronisks izdevums
3. Valoda	latviešu vai angļu valodā (pēc zinātniskās publikācijas autora izvēles)
4. Informācijas saturs un uzdevumi	valsts drošība, NBS organizācija un apbruņojums; pētījumi un atzinumi par karaspēka organizāciju un darbību pasaules valstīs, militāro konfliktu pieredze; personāla militāri profesionāla sagatavošana, mācību organizācija un citi jautājumi, kurus dažāda līmeņa komandieriem nākas risināt kaujas darbībaas laikā; militārā vēsture, latviešu karavīru cīņu pieredze; ārvalstu militāro publikāciju apskats par jaunākām atziņām militārās stratēģijas un taktikas, kara tehnikas un tehnoloģijas sasniegumu jomās; militārās terminoloģijas jautājumu, informācija par jaunāko militāro literatūru, vēstuļu apskats un īsi ziņojumi.
5. Izplatīšanas teritorija	Latvijas AM, NBS un Baltijas Aizsardzības koledžas personāla informēšanai militārās zinātnes jomā par drošību un aizsardzību
6. Dibinātājs	Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, reģ.Nr. 90002056972
7. Izdevējs	Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, reģ.Nr. 90002056972
Reģistrācijas datums un vieta	2010.gada 21.jūnijā, Rīgā
Reģistrācijas Nr.	000730304

Uzņēmumu reģistra valsts notāre — Ligita Bogomola

LATVIJAS REPUBLIKAS UZŅĒMUMU REĢISTRS

M 001253

Muntis Ģeibaks,
NAA Vispārējo priekšmetu katedras pasniedzējs

NAA aktivitātes 2010. gadā.

Vispārējo priekšmetu katedra

Pirmo darba gadu 2010. gadā ir uzsākusi Vispārējo priekšmetu katedra, kurā strādā AZPC profesore, Dr. med. Liāna Pļaviņa, no Tehnisko zinātņu katedras ir pārnākusi Mag. paed. Evita Čečina, bet no VPZK pasniedzēji Jānis Arājs un Muntis Ģeibaks. Nozīmīgākās mācību programmas, kuras katedra NAA realizēja šajā laikā, ir:

- Komandējošā sastāva virsnieka pamatkurss;
- Virsnieka speciālista pamatkurss;
- Virsnieka profesionālā un militārā studiju programma;
- Sauszemes spēku militārā vadība;
- Jūras spēku militārā vadība;
- Gaisa spēku militārā vadība;
- Virsnieku militārās karjeras kurss;
- Jaunāka štāba virsnieka kurss;
- Vecākā virsnieka speciālista kurss.

Katedra 2010. gadā ir izdevusi mācību metodisko līdzekli „Antropoloģiskā filozofija". Lai sekmīgi veiktu mācību darbu NAA, Vispārējo priekšmetu katedras pasniedzējiem ir jāveic šādi uzdevumi:

Organizēt mācību procesu	Veicināt vispusīgas personības attīstību	Veicināt patstāvību spriedumos un darbībā
Prast aizraut ar savu priekšmetu	Veicināt kadeta un klausītāja personības veidošanos un attīstību	Sekmēt patstāvīgu domāšanu
Pārredzēt auditoriju	Attīstīt kadeta un klausītāja talantus	Sekmēt patstāvīgu lēmumu pieņemšanu
Prast veidot mācību programmu	Veidot kadeta un klausītāja kritisku attieksmi pret sevi	Palīdzēt attīstīt spēju būt neatkarīgam
Prast izvirzīt un sasniegt mācību un pedagoģisko mērķi	Veicināt veselīgu dzīvesveidu	Veicināt atbildības sajūtu
Veidot auditorijā labu pašsajūtu	Veicināt spēju adaptēties un integrēties mainīgā vidē	Sekmēt spēju izprast un analizēt sevi un citus
Gatavot nodarbības	Veicināt spēju pārvarēt neveiksmes	Veicināt spēju novērot un analizēt

Panākt kadetu un klausītāju uzticību	Sekmēt intelekta veidošanos	Veicināt spēju vērtēt un izdarīt loģiskus secinājumus
Prast sadarboties	Veicināt mērķtiecību	Veicināt pienākuma apziņu
Prast plānot mācību laiku	Veicināt pacietību	Veicināt spēju pārvarēt neveiksmes
Prast veidot attiecības ar kolēģiem	Sniegt izpratni par tiesībām un pienākumiem	Sekmēt radošu pieeju
Dziļi pārzināt savu priekšmetu	Veicināt kultūras vērtību apzināšanos	Veicināt disciplinētību
Veidot nodarbības plānu	Sekmēt neatlaidību	Sekmēt kadetu un klausītāju spēju atklāt un labot kļūdas
Noskaņot kadetus un klausītājus mācību darbam	Veicināt gribasspēka veidošanos	Iepazīstināt ar valdošajām morālajām un garīgajām normām
Pārvaldīt mācību metodes un paņēmienus	Pārvaldīt oratora mākslu	Veicināt uzvedības kultūru, pieklājības normas
Būt elastīgam	Pārvaldīt ķermeņa valodu	Iepazīstināt ar morālajām un garīgajām vērtībām
Atrast risinājumu negaidītās situācijās	Sekmēt optimismu	Veicināt godīgumu
Prast izvērtēt savu darbību	Veicināt ticību sev	Veicināt patriotismu
Prast izvērtēt mācību darba rezultātus	Sekmēt pašapziņu	Veicināt pilsoniskumu
Prast izvērtēt kadetu un klausītāju iegūtās zināšanas	Sekmēt spēju patstāvīgi mācīties	Veicināt atšķirt labo no ļaunā
Mācīt savu priekšmetu atbilstoši izvirzītajam standartam		Veicināt izpratni par higiēnas nepieciešamību
		Veicināt skaistuma izjūtas veidošanos
Veidot priekšstatus par pozitīvām cilvēku savstarpējām attiecībām		Veicināt gaumes veidošanos
Veicināt saskarsmes iemaņas pielietot praksē		Veicināt fantāzijas attīstību
Veicināt prasmi strādāt grupā	Pedagoģiskā saskarsme	Veicināt racionālo pašapziņu
Veicināt spēju cienīt sevi un citus	Ievērot pasniedzēja profesionāli ētiskās normas	Mācīt cienīt vidi, kurā dzīvo
Veicināt prasmi klausīties	Veicināt labvēlīgas mācību vides veidošanos	Mācīt cienīt citu cilvēku darbu
Negraut kadeta un klausītāja pašcieņu	Spēt konstatēt un prognozēt problēmu situācijas un rast to risinājumus	Orientēties aktuālajos politiskajos jautājumos
Cienīt un pieņemt citu cilvēku viedokli, tradīcijas un paradumus	Respektēt kadeta un klausītāja individualitāti	Veicināt labestību, līdzjūtību, līdzcietību

Skolas izglītība LR ir orientēta, lai jauniešos attīstītu:

- Iniciatīvu,
- Sadarbības iemaņas,
- Spēju loģiski spriest,
- Patstāvīgi risināt problēmas,
- Pamatot savu viedokli,
- Iemaņas pieņemt lēmumus un plānot darbu,
- Iemaņas darbam ar informāciju,
- Iemaņas patstāvīgi mācīties.

Sarežģītais darba tirgus Austrumeiropā sagaida tādu darba veicēju, kurš:

- Negaida komandas „no augšas",
- Spēj lemt patstāvīgi,
- Spēj pieņemtos lēmumus izpildīt,
- Ir disciplinēts,
- Saprotas ar darba (dienesta) biedriem,
- Ir iecietīgs un spēj strādāt komandā.

NAA pasniedzēji saskaras ar problēmām, kuras nāk līdzi no vidējās izglītības mācību iestādēm:

- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu domāšana koncentrējas uz savām specifiskām problēmām, ne dziļākiem cēloņiem un dziļākām problēmām,
- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu zināšanas balstās uz svešām domām, viņi manipulē ar šīm svešajām domām,
- Daļa bijušo vidējās izglītības absolventu balstās uz gataviem deduktīviem apgalvojumiem,
- Daļa bijušo vidējās izglītības absolventu reproducē iemācītās zināšanas bez izstrādātas savu vērtību sistēmas,
- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu ir nereāli priekšstati par dzīvi,
- Daļa bijušo vidējās izglītības absolventu nav pareizi izvēlējušies studiju virzienu,
- Daļa bijušo vidējās izglītības absolventu ir sociāli neatbildīgi,
- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu skolas laikā viņu patstāvīgajos darbos bieži nav bijusi jaunrade – darbus tur varēja kompilēt, līdz ar to šie patstāvīgie darbi bija bezjēdzīgi, nemotivēja pilnveidoties un attīstīt savas prasmes, tas nestimulēja interesi, ne garīgo aktivitāti, jo nespēja radīt vislielāko emocionālo pacēlumu,
- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu trūkst uz zināšanām balstītas argumentācijas,
- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu nav prasmes analizēt notikumus, parādības, norises kontekstā ar citām parādībām norisēm un notikumiem, jo par to nav vajadzīgās izpratnes,
- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu izziņas procesā vērojams uzmanības koncentrācijas īslaicīgums,

- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu ir grūtības risināt problēmu situācijas,
- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu mācībās NAA raksturīgs infantilisms,
- Sarežģītie mācību līdzekļi daļā vidējās izglītības absolventu radījuši nepilnvērtības kompleksus un pasivitāti, tāpēc viņos ir dabiska pretestība pret pasniedzēju nopietni ņemamiem vērtējumiem un spriedumiem,
- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu ir slikta pārslēgšanās spēja no spilgta notikuma uz mācībām,
- Skolā par maz ir notikusi augstāko psihisko funkciju veidošanās,
- Daļai bijušo vidējās izglītības absolventu ir pašapziņas trūkums,
- Daļa bijušo vidējās izglītības absolventu ir izklaidīga,
- Daļu kadetu skola nav īsti motivējusi pilnveidoties pašizpausmē un attīstīt savas prasmes.

Skola Austrumeiropā gan ir atraisījusi daļas vidējās izglītības absolventu ierosmi, sacensību garu, bet tā otra puse ir tas, ka daļa ņem vērā tikai savas intereses ikvienā situācijā, vēlas iegūt labumu uz citu rēķina, viņi necenšas grupā palīdzēt un neizrāda izpratni par grupas dalībnieku problēmām.

Lai augstskola spētu šīs problēmas risināt, pasniedzēja darbībai ir jābūt profesionāli meistarīgai, ar augstu inteliģences un tikumības līmeni.

Pasniedzējs spēs aizpildīt vispārizglītojošās skolas „robus" tikai tādā gadījumā, ja visās NAA mācību struktūrās kadetam veidosies uzticība saviem pasniedzējiem no pārliecības, ka katrs pasniedzējs ir spējīgs:

- Palīdzēt izvēlēties darbības mērķus,
- Atklāt un izskaidrot cilvēka rīcību un darbību, tā emocionālo un garīgo stāvokli,
- Izskaidrot un prognozēt dzīves notikumu gaitu,
- Taisnīgi izvērtēt un atrisināt konfliktus,
- Zināt, ko konkrēti jāmāca savā priekšmetā,
- Kā atklāt kadetu individuālās spējas,
- Apmierināt kadeta intereses un vajadzības.

Ja tas tiek realizēts, tad trūkumi kadetu iepriekšējās zināšanās un attieksmēs var tikt strauji pārvarēti un mācību procesā disciplīnas un garīgās izaugsmes rezultāti būs salīdzinoši daudz kvalitatīvāki, nekā tas bija viņu mācībās, iegūstot vidējo izglītību. Uz to NAA tiecas visi mācību procesā iesaistītie pasniedzēji.

Kptlt. ***A.Rožcenkova****,*
NAA Jūras un gaisa spēku nodaļas pasniedzēja
M.Psych, LU Psiholoģijas doktorante

Kadetu kandidātu profesionālās atlases procesa un rezultātu pārskats

Kādi ir kadetu kandidāti un ko mēs mācīsim NAA

2010. gada augustā noritēja kadetu kandidātu atlase mācībām studiju programmā „Komandējošā sastāva virsnieks" pretendentiem ar augstāko izglītību un bakalaura studiju programmā „Sauszemes spēku militārā vadība" pretendentiem ar vidējo izglītību. Kadetu kandidātu atlasē piedalījos gan kā grupas priekšniece, gan kā grupas vadītāja.

Raksta mērķis ir sniegt pārskatu par kadetu kandidātu atlases procesu, analizējot un interpretējot pretendentu pārbaudes rezultātus. Rezultātu analīze pamatota uz atlases komisijas noslēguma sanāksmes slēdzienu, savukārt interpretācija veikta, pamatojoties uz novērojumiem un vērtētāju subjektīvajām atziņām pretendentu izvērtēšanas laikā. Rakstā minētie argumenti pamatoti uz subjektīvo viedokli vienā atlases procesā, tādēļ ieskicē vispārējās tendences, bet nav attiecināmi uz atlases procedūras likumsakarībām kopumā.

Kadetu kandidātu atlases procesa vispārējs raksturojums

Kandidāta spējas tiek vērtētas 12 kategorijās, kas iekļautas vispārīgā potenciāla četros faktoros. Vispārīgā potenciāla izvērtēšanas mērķis ir noteikt, cik labi kandidāts spēs apgūt studiju programmu NAA un darboties kā virsnieks. Vērtēšana notiek 10 ballu sistēmā. Vērtēšanas faktori ir intelektuālais potenciāls (intelekta līmenis, interešu plašums, spēja izteikties rakstiski un mutiski), problēmu risināšanas potenciāls (spēja analizēt un plānot, problēmu risināšana), fizisko spēju potenciāls, personības un rakstura potenciāls (personība, saskarsme, ietekme, mērķtiecība un reakcija uz stresu, militārā savietojamība). Pirms atlases kandidāti veic veselības un fiziskās sagatavotības pārbaudi, kā arī tiek testēti, aizpildot psiholoģijas aptaujas, lai noteiktu intelekta līmeni, personības iezīmes un psiholoģisko stabilitāti. Papildus tiek vērtētas angļu valodas zināšanas. Lai vērtētu kandidāta spējas un noteiktu potenciālu, pretendentiem jāveic vairāki pārbaudījumi: jāraksta eseja par ieteikto tematu, diskusijas grupā par sabiedrībā aktuālām tēmām, individuālā uzstāšanās par paša izvēlētu tematu, plānošanas uzdevums, individuālais un grupas uzdevums, kas ietver taktiskas aktivitātes, intervija ar grupas priekšnieku un psihologu. Kandidātus vērtē atlases komisijas priekšsēdētāja vietnieks, grupas priekšnieks, grupas vadītājs un speciālists – psihologs. Atbilstoši vērtēšanas metodei katra pretendenta spēju un vispārīgā potenciāla gala atzīme tiek noteikta, summējot visu vērtētāju atzīmes, nosakot vidējo aritmētisko rezultātu. Atlases komisijas sēdē tiek pieņemts lēmums par kandidāta uzņemšanu studijām NAA.

Kadetu kandidātu izlase

Studijām NAA pieteicās 103 kandidāti, 48 pretendentiem ir augstākā izglītība un 55 – vidējā. Pamatojoties uz medicīniskās komisijas slēdzienu, neatbilstība noteikta septiņiem pretendentiem ar augstāko izglītību un astoņiem ar vidējo izglītību, kas kopumā ir 15% no kopējā kandidātu skaita, turklāt divi kandidāti atteicās turpināt pārbaudījumus procesa laikā. Kopējā pretendentu izlasē 15% ir jaunietes un 85% – jaunieši. Tātad atlases pārbaudījumus veica 41 kandidāts ar augstāko izglītību un 46 ar vidējo izglītību. Saskaņā ar vadības lēmumu mācībām studiju programmā „Komandējošā sastāva virsnieks" tika uzņemti 40 kandidāti, starp kuriem ir astoņas jaunietes. Savukārt bakalaura studiju programmā „Sauszemes spēku Militārā vadība" uzņemti 25 jaunieši.

Rezultātu analīze

Salīdzinot kadetu kandidātu skaitu, var secināt, ka pretendentiem ar augstāko izglītību neatkarīgi no pārbaudījumu rezultātiem konkurss nepastāv, tādējādi visi kandidāti tiek uzņemti, arī ar viduvējiem un vājiem rezultātiem pārbaudījumos. Toties bakalaura studiju programmā konkurss ir 1,8 pretendenti uz vienu studiju vakanci, tādēļ jaunietes vispārējā potenciāla vērtējumā nespēj konkurēt ar stiprā dzimuma pārstāvjiem un uzņemto personu sarakstā netiek iekļautas. Apkopojot atlases komisijas slēdziena rezultātus par uzņemtajiem kandidātiem atbilstoši divās mācību programmām, var secināt, ka pretendenti ar augstāko izglītību uzrāda vājāku militāro savietojamību nekā kandidāti ar vidējo izglītību. Augstskolu absolvējušo jauniešu atlases pārbaudes rezultāti ir atzīmju variācijā no teicami līdz zemākajam vērtējumam – četri, kas apstiprina risku saistībā ar neatbilstību studijām NAA, kā arī apšaubāma militārā savietojamība dienestam BS. Augstskolu kandidātu vērtējums: atzīme 9 – 3%, 8 – 15%, 7 – 28%, 6 – 33%, 5, kas ietver risku potenciāla jomā, – 20% un 4, kas ietver risku jeb neatbilstību, – 3%. Diemžēl saskaņā ar vadības norādījumiem jākomplektē noteikts skaits kandidātu, prognozējot dabīgo atbirumu kareivju pamatapmācības kursā un Instruktoru skolā. Savukārt uzņemtajiem vidusskolu absolventiem rādītāji ir: vispārīgā potenciāla novērtējums ar atzīmi 8 – 8%, 7 – 52%, 6 – 40%. Var secināt, ka kandidātu augstāks izglītības līmenis nenodrošina sekmīgus pārbaudījumu rezultātus, salīdzinot ar vidējo izglītību ieguvušajiem kandidātiem. Atlases komisijas rezultāti liecina par divu kandidātu izlašu atšķirībām, kas ieskicē problemātiku jauniešu motivācijas, mērķtiecības un militārās savietojamības kritērijos. Dati rāda, ka fiziskās pārbaudes rezultāti uzņemto kandidātu kopējā izlasē ir: vāji –14% kandidātu, apmierinoši – 26%, labi – 8%, ļoti labi – 11%, teicami – 17% un izcili – 24%. Augstskolu pretendentiem galvenokārt dominē vērtējums apmierinoši vai izcili.

Atlases procesa novērojumu un rezultātu interpretācija

Analizējot kandidātu *intelektuālo potenciālu*, pamatojoties uz atzīmju rezultātiem un subjektīvajiem novērojumiem, var secināt, ka vairumam kandidātu ir pietiekamas un apmierinošas vispārējās zināšanas, bet kā negatīvu faktu var minēt, ka daudziem pretendentiem nav reāla priekšstata par militāro dienestu, kā arī nav izpratnes par virsnieka

pienākumiem un atbildību. Veicot intervijas, atklājas jauniešu interešu trūkums, kas saistās ar brīvā laika pavadīšanu draugu lokā, neakcentējot papildus nodarbošanos vai aizraušanos. Nenoliedzams fakts, ka kandidāti ar augstāko izglītību spēj labāk izteikt savu viedokli gan rakstiski, gan mutiski. Vērtētāji atzīst, ka daudziem pretendentiem ir problēmas mutvārdu izteiksmes skaidrībā, jo pastāv valodas dialekts, kā arī runas defekti, ierobežots vārdu krājums. Situācija nav tik viennozīmīga arī vērtējot kadetu kandidātu intelektuālo potenciālu, kas saistās ar interešu plašumu, ko nav viegli noteikt diskusiju grupā, jo adekvātāks novērtējums iegūstams pēc individuālām intervijām. Vislabāk kadetu kandidātu interešu plašumu atspoguļo individuālā uzstāšanās par paša izvēlēto tematu. Vairumā gadījumu kandidāti prezentē savus sasniegumus sportā vai akcentē spilgtus notikumus no savas dzīves pieredzes. Atsevišķi pretendenti ar augstāko izglītību izvēlas prezentēt bakalaura darba atziņas.

Novērtējot kadetu kandidātu *problēmu risināšanas potenciālu*, var secināt, ka vairums kandidātu lieto daļējas zināšanas un cenšas izmantot citu padomus. Ja akcentē pārbaudījumu plānošanas uzdevumu specifiku, kas vistiešākajā veidā atbilst komandiera lēmuma pieņemšanas procesam, tad no pretendentiem netiek prasīts ideāls plāns, bet galvenokārt tiek vērtētas analītiskās spējas. Kopumā, nenošķirot kandidātus pēc izglītības līmeņiem, var secināt, ka eksistē plānošanas procedūras centieni, tomēr vairumā gadījumu tie ir neloģiski, jo netiek apzināti uzdevuma mērķi. Nenoliedzami plānošanas uzdevums ietver komandiera situācijas analīzes procesu, ko būtu grūti veikt pat dienestā esošiem instruktoriem. Tādēļ atlases komisijas vērtētāju mērķis ir orientēts uz potenciālo kadetu kandidātu spēju argumentēt savu viedokli vai situācijas izpratni. Turklāt problēmu risināšanas potenciāls tiek vērtēts taktisko aktivitāšu individuālajā un grupas uzdevumā. Atlases komisijas vērtētāji uzskata, ka grupas uzdevumā labāk novērtējami kandidāti, kuri spēj improvizēt un labi izmantot citu dalībnieku spējas. Savukārt grupas uzdevums, kas orientēts uz potenciālā līdera spēju pārbaudi, apliecina kandidāta reālo uzvedību, vadot grupu. Šajā pārbaudījumu rakursā atspoguļojas kadetu kandidātu stresa noturība, gan plānošanas un analītiskās prasmes, bet galvenokārt topošā līdera iemaņas. Pamatojoties uz personīgajiem novērojumiem, var secināt, ka daudzi pretendenti nespēj veikt elementāru taktisku uzdevumu, jo nav plāna, kā to izdarīt.

Raksturojot kadetu kandidātu *personības un rakstura potenciālu*, var secināt, ka personības spektrs ir pietiekami plašs. Jāuzsver, ka pretendentiem ar augstāko izglītību vērojams lielāks personības briedums, salīdzinot ar vidusskolu absolventiem, kas ir psiholoģiski likumsakarīgi atbilstoši vecuma, izglītības un dzīves pieredzes atšķirībām. Diemžēl daudziem kandidātiem ir neadekvāts vai paaugstināts pašvērtējums, kādēļ kandidāts nespēj objektīvi novērtēt savas spējas. Raksturojot kadetu kandidātu *saskarsmi* uzdevuma izpildes laikā, var secināt, ka pretendenti pārsvarā saprotas ar grupas biedriem, neatstājot negatīvu noskaņojumu grupā. Diemžēl gadās kandidāti, kuri kopumā grūti veido attiecības, ir noslēgti un pasīvi, nelabprāt iesaistās aktivitātēs. Atsevišķiem kandidātiem vērojams šaurs vai dogmatisks redzesloks, egoistiskas rakstura iezīmes. Pamatojoties uz uzņemto pretendentu skaitu un viņu rezultātiem, var secināt, ka vidusskolas absolventu grupā kandidāti

ar zemiem rādītājiem personības un saskarsmes kritērijā netika uzņemti, diemžēl to nevar teikt par uzņemto augstskolu absolventu grupu, jo praktiski tika uzņemti visi kandidāti, kuri izpildīja pārbaudījumus.

Raksturojot pretendentu *ietekmi* grupas un individuālajā uzdevumā, jāatzīst, ka katrā grupā iezīmējas daži kandidāti, kas labprāt uzņemas vadību, ir enerģiski, izsaka priekšlikumus un darbojas ar iniciatīvu. Diemžēl atsevišķās atlases grupās nav kandidātu, kas uzņemtos līdera lomu. Vairums kandidātu neatrodas notikumu priekšgalā, kamēr netiek iedrošināti, jo viņiem ir zems pašpārliecinātības līmenis, tādēļ viņi nevēlas izcelties uz pārējo fona. Raksturojot kadetu kandidātu *reakciju uz stresu* pārbaudījumu laikā, var secināt, ka vairums pretendentu ir psiholoģiski stabili, tomēr atsevišķos gadījumos vērojamas neadekvātas reakcijas, ko atklāj nespēja domāt efektīvi, iracionāli spriedumi, apjukums praktisko uzdevumu izpildes laikā. Pēc komisijas atzinuma, šādi kandidāti ir pakļauti riskam sekmīgām studijām NAA un profesionālajam dienestam. Diemžēl studiju programmā „Komandējošā sastāva virsnieks" ir uzņemti 23% riskam pakļauti kandidāti. Var prognozēt, ka minētie kandidāti neizturēs pārbaudījumus MVP Kājnieku skolā un Instruktoru skolā.

Raksturojot personības un rakstura potenciāla *mērķtiecības un militārās savietojamības (izpratne par dienestu un motivācija)* kritērijus, atklājas interesanta aina, jo kandidātus nosacīti var iedalīt divās kategorijās. Pirmajā grupā iekļaujas kandidāti, kuri ir informēti par aktualitātēm NBS, ir pieredze militārās apmācību programmās, ir mērķtiecīgi un pārliecināti, ka profesionālais dienests ir viņiem piemērots. Otro grupu raksturo kandidāti, kuriem ir nenoteikti priekšstati par profesionālo dienestu, nav konkrētas vēlmes, zema motivācija. Interesants ir fakts, ka kadetu kandidātiem, it īpaši ar augstāko izglītību, vērojams naivs un romantisks skatījums saistībā ar karavīra profesiju. Turklāt vairumam kandidātēm sievietēm nav izpratnes par profesiju, tāpēc savu nākotnes dienesta pozīciju viņas redz štābos administratīvajos amatos. Jāuzsver, ka arī daļai jauniešu ar augstāko izglītību ir līdzīgs scenārijs, jo viņi vēlas iegūt militāro izglītību, bet izvairīties no dienesta apakšvienībās un iespējamās dalības starptautiskajās operācijās. Minēto situāciju var pamatot ar faktu, ka jauniešiem ar augstāko izglītību ekonomiskās krīzes situācijā darba tirgus ir ierobežots. Atsevišķa kandidātu grupa ir jaunieši, kuri iepriekš aktīvi nodarbojušies ar sportu, bet dažādu iemeslu dēļ nevar turpināt savu attīstību sporta jomā, tādēļ kā alternatīvu izvēlas militāro dienestu. Diemžēl minētajiem kandidātiem ir samērā šaurs interešu loks, piemīt paaugstināts pašvērtējums, kas traucē sekmīgu iesaistīšanos grupu uzdevumos. Lai gan viņi saņem pozitīvu vērtējumu pārbaudījumos, viņu intelektuālās spējas, kas ir nepieciešamas topošajam virsniekam, ir ļoti apšaubāmas. Vēl kā atsevišķu pretendentu kategoriju var minēt profesionālā dienesta karavīrus, kuri izlēmuši kļūt par virsniekiem. Šādiem kandidātiem viennozīmīgi ir priekšrocības, turklāt viņi, pārzinot dienesta specifiku, ļoti labi spēj parādīt karavīram nepieciešamās kvalitātes. Diemžēl atsevišķi kandidāti – karavīri neiztur atlases konkursu, jo izglītības dokumenti liecina, ka sekmju līmenis neatbilst NAA uzņemšanas noteikumu prasībām.

Secinājumi

Rakstā tika analizēts kadetu kandidātu atlases process, pamatojoties uz atlases komisijas vērtētāju datiem. Jāuzsver, ka rezultātu interpretācija pamatojas uz autores novērojumiem un dalību komisijā, jo rezultātu interpretācijā, raksturojot kandidātu vispārīgo potenciālu, netiek analizēti speciālistu – psihologu iepriekš veikto testu rezultāti. Vispārīgi vērtējot kadetu kandidātus, atklājas vispārīgās jauniešu psiholoģisko un fizisko spēju kvalitātes sabiedrībā kopumā.

Var secināt, ka bakalaura studiju programmā „Sauszemes spēku Militārā vadība" uzņemtie pretendenti atbilst izvirzītajām prasībām, jo vispārīgā potenciāla vērtējumā ir atzīti par spējīgiem kandidātiem, tādēļ var prognozēt, ka šajā studiju programmā tiks nokomplektēts nepieciešamais kadetu skaits. Turklāt kandidātu esošā potenciāla vērtējums liecina, ka viņiem ir visai pārliecinošas izredzes sekmīgi studēt NAA. Pamatojoties uz vadības nostāju par kadetu kandidātu ar augstāko izglītību norādīto komplektācijas skaitu, var secināt, ka studiju programmā „Komandējošā sastāva virsnieks" tiek uzņemti visi kandidāti, kas veikuši pārbaudījumus. Pamatojoties uz uzņemto kandidātu vispārīgā potenciāla vērtēšanas rezultātiem, 23% kandidātu komisija novērtē kā viduvējus kandidātus, kas ietver šaubas par atbilstību profesionālajam dienestam un studijām NAA. Tādējādi var prognozēt, ka karavīru apmācība minētajā studiju programmā varētu būt problemātiska NAA vadībai un pasniedzējiem, jo grūti sniegt zināšanas jauniešiem, kuriem ir zema motivācija un apšaubāma atbilstība karavīra profesijai.

Liāna Pļaviņa,
Dr. Med., NAA Aizsardzības zinātņu pētniecības centra profesore

Baltijas valstu darba grupas militārās medicīnas apmācības jautājumos aktivitātes

Karavīru veselības aprūpei un medicīnas atbalsta organizācijai ir liela nozīme vienības personāla kaujas spēju nodrošināšanā, uzturēšanā un saglabāšanā, pildot dienesta pienākumus un veicot militāros uzdevumus misijās. Latvijas dalība miera uzturēšanas operācijās uzskatāmi liecina par nepieciešamību medicīnas dienesta virsniekam – ārstam speciālistam – apgūt zināšanas un praktiskas iemaņas medicīnas atbalsta organizēšanas un nodrošināšanas jautājumos, veselības aprūpes problēmu risināšanā dažādās situācijās gan miera laikā, gan militāro uzdevumu izpildes laikā misijās.

Baltijas valstīs – Latvijā, Lietuvā, Igaunijā – medicīnas dienesta personāls nav liels, tāpēc 2003. gadā Baltijas Aizsardzības koledžas (BDCOL) priekšnieks brigādes ģenerālis Maikls H. Klemesens (Michael H. Clemmesen) vērsās pie triju Baltijas valstu medicīnas dienesta priekšniekiem ar priekšlikumu izveidot Baltijas militārās medicīnas apmācības darba grupu izglītības un apmācību jautājumos, kas Baltijas valstīs aktualizētu militārās medicīnas apmācības virzienus, izstrādātu, piedāvātu un koordinētu apmācību programmas un to plānošanu ar mērķi nodrošināt medicīnas virsnieku sagatavošanu atbilstoši NATO vadlīnijās noteiktajiem virzieniem un norādēm. Darba grupas sastāvā tika aicināti piedalīties triju Baltijas valstu BS pārstāvji, kā arī darba grupas aktivitātes atbalstīja Baltijas Aizsardzības koledžas (BDCOL) pārstāvji un Zviedrijas un Dānijas bruņoto spēku pārstāvji (novērotāju statusā). No Latvijas NBS darba grupas sastāvā NBS Medicīnas dienests deleģēja majoru A. Sudrabiņu un NAA pārstāvi Dr. Med. L. Pļaviņu. Pirmais darba grupas seminārs notika Tartu (Igaunijā) 2003. gada aprīlī. Tajā kā galvenais darba uzdevums tika definēts medicīnas dienesta virsnieka tālākizglītības kursu organizēšana kādā no trim Baltijas valstīm, izvērtējot nepieciešamību un esošās iespējas, kā arī Baltijas valstu sadarbība medicīnas dienesta virsnieku izglītības un apmācībās jomā (kursi, mācības u. c.). Tika pieņemts lēmums par medicīnas dienesta virsnieka kursa uzsākšanu BDCOL 2003. gada novembrī un decembrī. Izvērtējot esošo situāciju, darba grupas sēdē tika izvirzīts priekšlikums un uzsākta Baltijas medicīnas virsnieka kursa programmas sagatavošana, un par kursa norises vietu tika izvēlēts Militārās medicīnas centrs Kauņā (Lietuvā).

Baltijas militāras medicīnas apmācību darba grupas nākamā tikšanās reize notika Tallinā 2004. gada maijā. Tajā tika aplūkoti notikušā BDCOL bataljona līmeņa medicīnas dienesta virsnieku kursa (teorētiskās un praktiskās daļas) rezultāti un atziņas, kā arī noteikti uzdevumi Baltijas medicīna virsnieka kursa programmas sagatavošanā. Darbs notika kā neklātienē, tā arī klātienē. Baltijas militāras medicīnas apmācību darba grupas sanāksmes tiek organizētas 2004. gadā Kauņā, 2005. gada janvārī Rīgā, 2005. gada aprīlī Stokholmā, 2005. gada jūnijā Tallinā un 2005. gada jūlijā Kopenhāgenā. Darba grupas pārstāvji aktīvi strādāja pie Baltijas medicīnas dienesta virsnieku kursa programmas un tematiskā plāna izveides. Pērnavā (Igaunijā) 2005. gada jūlijā sagatavotā programma un plāns tiek prezentēts triju

Baltijas valstu Medicīnas dienesta priekšnieku sanāksmē, tur arī tiek saņemts Medicīna dienesta priekšnieku akcepts pirmajam Baltijas valstu medicīnas dienesta virsnieku kursam, un parakstīts dokuments par triju Baltijas valstu tālāku sadarbību militārās medicīnas izglītības un apmācības jautājumos. 2005. gada septembrī tiek uzsākts pirmais bataljona līmeņa štāba medicīnas virsnieku kurss (Battalion staff medical Officer course) Kauņā. Kursa norisi atbalstīja Zviedrijas Militārā medicīnas centra speciālisti un Dānijas Militārā medicīnas centra pasniedzēji.

Paveiktā atbildīgā darba posma rezultāti tika izvērtēti nākamajā Baltijas militāras medicīnas apmācības darba grupas sēde Rīgā 2005. gada novembrī. Šajā sanāksmē tiek pieņemts lēmums par kursa nosaukuma maiņu, tas tiek pārdēvēts par galveno štāba medicīnas virsnieku kursu (Basic Staff Medical Officer course). Seminārā tika pieņemts lēmums par darba grupas vadības ikgadēju rotāciju, kā arī semināru norises vietas rotāciju. 2006. gadā par darba grupas semināru organizatorisko daļu atbild Lietuvas pārstāvis majors Salvis Milašius (Salvius Milašius). 2006. gadā notiek trīs Baltijas valstu militārās medicīnas darba grupas semināri, kas veltīti gan aktuālo militārās medicīnas izglītības jautājumu sakārtošanai, gan arī nākamā kursa programmas koriģēšanai, un kursa organizatorisko un administratīvo jautājumu risināšanai. 2007. gadā darba grupas vadību pārņem Latvijas pārstāve Dr. Med., NAA profesore Liāna Pļaviņa. Tiek domāts gan par pirmā līmeņa galveno štāba medicīnas virsnieku kursa Kauņā pilnveidošanu, paplašinot pārstāvētās dalībvalstis, gan arī uzsāktas diskusijas par nākamā līmeņa kursu – augstākais štāba medicīnas virsnieka kurss (Advanced Staff Medical Officer course) Tartu. 2007. gadā notiek trīs darba semināri Gēteborgā (martā), Tallinā (jūnijā) un Tartu (decembrī). Norit pārrunas par otrā līmeņa kvalifikācijas kursa izveidi medicīnas dienesta virsniekiem Tartu ar triju Baltijas valstu medicīnas dienesta priekšniekiem, gan ar Baltijas Aizsardzības koledžas vadību kursa organizatorisko un administratīvo jautājumu risināšanā. 2008. gadā darba grupas prezidējošā valsts ir Igaunija, darba grupu vada kapteinis Ahti Varblane. Šajā gadā tiek domāts par tālāku medicīnas dienesta virsnieku izglītības un apmācības pilnveidošanu. Augstākā štāba medicīnas virsnieka kursa izveidi atbalsta visi trīs Baltijas valstu medicīnas dienestu priekšnieki. Darba grupas sanāksmes notiek 2008. gadā Rīgā (jūnijā) un Kauņā (decembrī). 2009. gadā Lietuva atkāroti kļūst par darba grupas prezidējošo valsti (majors Vilius Kočubaitis). 2009. gadā tiek uzsākts pirmais augstākais štāba medicīnas virsnieka kurss Tartu, Igaunijas Aizsardzības koledžā. 2009. gadā notiek divi darba grupas semināri Tartu (jūnijā) un Rīgā (decembrī). 2010. gadā Latvijas pārstāve Liāna Pļaviņa Dr. Med. profesore pārņem Baltijas valstu Militārās medicīnas apmācību darba grupas vadību. Šogad tiek organizēti divi Baltijas valstu medicīnas virsnieku kursi Kauņā un Tartu. Šo kursu noslēgumā notiek arī darba grupas semināri par aktuāliem militārās medicīnas izglītības jautājumiem, medicīnas dienesta virsnieku kvalifikācijas celšanu.

1. attēls ***Trīs Baltijas valstu pārstāvji pirmajā Baltijas valstu darba grupas militārās medicīnas apmācības jautājumos izveides sanāksmē Tartu (Igaunija), marts, 2003. g.***

2. attēls ***Baltijas valstu darba grupas militārās medicīnas apmācības jautājumos sanāksmē Kauņā (Lietuva), septembris, 2004. g.***

LETTER OF INTENT

In the spirit of partnership and good neighbourhood among Military Medical Services of Estonia, Latvia and Lithuania, we, the undersigned parties, express wish to initiate cooperation in:

- Standardized training of military medical personnel;
- Interchangeability of military medical personnel during international missions;
- Exchange of information and experience.

We intend to have meetings on regular basis and to create common working groups on above mentioned matters.

Signed in Pärnu, Estonia, 26th of July 2005

Major Andrus Remmelgas, MD	Lieutenant-Colonel Jānis Mičāns	Colonel Leonardas Bakaitis
Surgeon General Estonian Defense Forces	Chief Military Medical Service Latvian Armed Forces	Commander Military Medical Service Lithuanian Armed Forces

3. attēls ***Trīs Baltijas valstu Medicīnas dienesta priekšnieku vienošanās par sadarbību militāras medicīnas apmācības jautājumos***

4. attēls ***Latvijas, Lietuvas, Igaunijas BS medicīnas dienesta priekšnieki dokumenta par triju Baltijas valstu tālāku sadarbību militārās medicīnas izglītības un apmācības jautājumos parakstīšanas brīdī Pērnavā (Igaunija), jūlijs, 2005.g.***

5. attēls ***Baltijas valstu darba grupas militārās medicīnas apmācības jautājumos sanāksmē Tartu (Igaunija), marts, 2006. g.***

6.attēls ***Baltijas valstu darba grupas militārās medicīnas apmācības jautājumos sanāksmē Rīga (Latvija), decembris, 2009. g.***

*Kaprāle **Maija Emsiņa**,*
NAA Mācību plānošanas un atbalsta daļas 3. klases speciāliste

Aktivitātes NAA 2010. gadā

Ir aizvadīts vēl viens darbīgs gads Nacionālās aizsardzības akadēmijas dzīvē. Tas bijis notikumiem bagāts.

Viens no svarīgākajiem notikumiem NAA ikdienā bija rektoru maiņa. No 2010. gada 30. jūnija NAA rektors un Mācību vadības pavēlniecības komandieris ir viens cilvēks – pulkvedis A. Kalniņš.

Rektoru maiņas ceremonija

24. aprīlī, kad visā Latvijā notika lielā talka, čakli strādāja arī NAA personāls un kadeti. Kopā sakopām teritoriju ap dienesta viesnīcu un Ķīšezera krastu. Pēc kārtīga darba bija arī kārtīgi jāpaēd.

NAA personāls un kadeti pirms lielās talkas

Čakli strādājam

Pēc darba svaigā gaisā visiem garšo pašu sarūpētais mielasts

7. maijā bija kārtējais NAA kadetu izlaidums – NAA absolvēja 7 Komandējošā sastāva virsnieku pamatkursa kadeti.

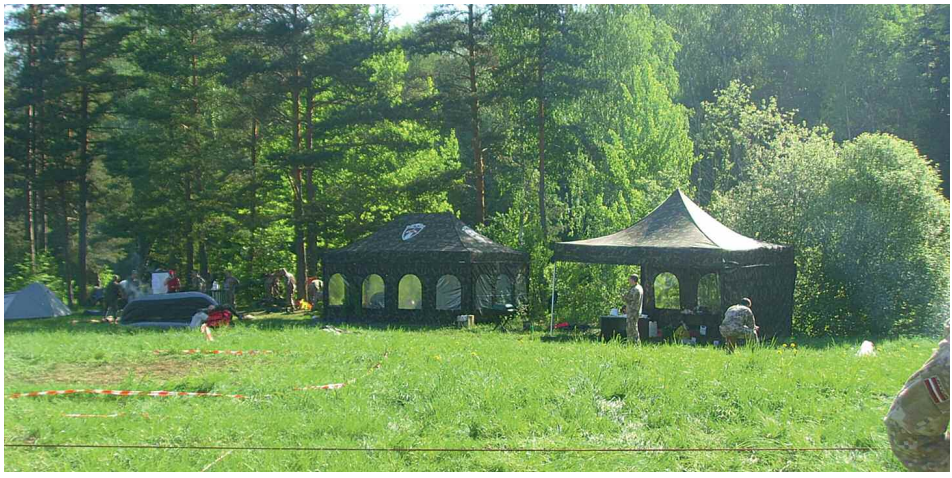

NAA absolventi 07.05.2010. kopā ar Valsts prezidentu un NAA vadību

Savukārt jau nākamajā dienā – 8. maijā – NAA bija atvērto durvju diena, kad ar studiju iespējām varēja iepazīties visi studēt gribētāji.

Kopā ar Mācību vadības pavēlniecības štāba personālu tika ielīgoti Jāņi. Tā kā laiks bija tiešām kā pa Jāņiem, ielīgošana notika telpās.

Aizraujošs pasākums bija NAA personāla un kadetu laivu brauciens jūlijā. Tās bija divas prieka pilnas dienas laivās Salacā. Kopā tika gatavota gan zupa pusdienām, gan putra brokastīm, visi piedalījāmies dažādās sporta aktivitātēs – badmintonā, stafetēs u.c.

Salacas krastā

Rīta rosme

Top brokastis

Kadeti piedalās stafetē

Vasarā vairāki NAA virsnieki un instruktori piedalījās kadetkandidātu atlasē, kura sekmīgi noslēdzās, un uz Alūksni aizbrauca 65 kadetkandidāti.

17. septembrī ar svinīgo sapulci un atvaļinātā brig. ģen. K. Krēsliņa prezentāciju tika atzīmēta NAA kā Latvijas Kara skolas tradīciju pārmantotājas un turpinātājas 91. gadadiena.

Sagatavojis kadets ***Kaspars Pollaks***

NAA Jūras spēku kadets – komandas biedrs uz karakuģa

LVNS A-53 VIRSAITIS

Mtr. Pampe, mtr. Kumačevs

Praksi uzsākām rudens sākumā Liepājā uz štāba un apgādes kuģa A-53 „Virsaitis". Pirmā diena Liepājā tika veltīta formalitāšu nokārtošanai un praktikantu sadalei pa dienesta vietām uz kara kuģiem. Jau pirmajā dienā radās labs priekšstats par notiekošo un prakse solījās būt vērtīga un interesanta.

Pirmo nedēļu laikā visiem jaunajiem komandas locekļiem obligāta ir sekmīga kuģa ieskaites nokārtošana, kuru veido četrdesmit dažādi jautājumi. Ieskaites tika veiksmīgi nokārtotas tam paredzētajā laikā – divās nedēļās. Kārtojot ieskaites par kuģa telpu izvietojumu, īpašībām, drošību, cīņu par dzīvotspēju, glābšanas darbiem, translāciju, tika gūta pieredze un izpratne par kuģa uzbūvi, tā darbības īpašībām, ekipējumu, aparatūru, mērķi un kuģa darbības principiem.

Vēlāk kadetiem atbilstoši dienas sadalei tikai doti uzdevumi, instrukcijas un ikdienas darbi, kā arī sadalīti amati un pienākumi. Uz kuģa kadetiem tika uzdots pildīt vakts signālista amatu Radiotehniskā dienesta komandā. Atbilstoši amatam tika veikta intensīva apmācība, lai līdz ar citiem daudz pieredzējušākiem komandas biedriem varētu pilnvērtīgi pildīt uzticētos pienākumus un iekļauties komandā – sekmīgi pildīt dienestu un komandiera rīkojumus. Apmācību veica pieredzējuši kuģa komandas locekļi, kuri labprāt un ar interesi veica apmācību, sniedzot teorētiskās un praktiskās zināšanas. Apmācot mūs, instruktori papildināja apgūstamo tēmu ar individuālo pieredzi, kura ir tikpat svarīga un vērā ņemama, kā teorija. Pēc tēmas apguves tika kārtoti pārbaudījumi, kurus uzdeva kuģa komandas locekļi un prakses vadītājs.

Sadzīves apstākļi un komunikācija ar komandas biedriem problēmas nesagādāja, tieši pretēji – pilnībā iekļāvāmies komandā.

LVNS P-03 LINGA

Mtr. Andersons, mtr. Mikulko

Mūsu prakse 9 mēnešu garumā uz LVNS P03 LINGA bija loti aizraujoša. Virsnieki un instruktori mūs iepazīstināja ar dažādiem amatiem un pienākumiem, kurus vēlāk kopā ar citiem komandas biedriem pildījām. Veicām norīkojumus, piedalījāmies starptautiskajās mācībās, uzzinājām daudz jauna par kuģa dzīvotspēju, par taktiski tehniskajiem datiem. Pirmo reizi izbaudījām jūru. Ieguvām pieredzi darbā ar NATO standartprocedūrām, sadarbojamies ar NATO dalībvalstu kuģiem starptautiskajās mācības BALTOPS, BALTIC FORTRESS, kā ari veicām patruļas Latvijas teritoriālajos ūdeņos, eskortējam ASV un Vācijas karakuģus to vizīšu laikā. Pildījām matrožu pienākumus ar visu atdevi plecu pie pleca ar citiem komandas biedriem.

LVNS M-04 IMANTA

Mtr. Rubīns, mtr. Urbacāns

Ar pirmajiem soļiem, ko spērām uz „Imantas", mūs pārsteidza komandas laipnība un izpalīdzība. Vēlāk noskaidrojās, ka tāda ir visa jūrnieku saime. Mums paveicās ar nokļūšanu uz M-04 "Imanta", jo 2010. gada pirmais pusgads bija intensīva gatavošanās starptautiskajām mācībām BALTOPS, BALTIC FORTRESS un BALTRON. Pirms šīm mācībām notika arī K1 un K2 pārbaudes, kas sevī ietver dzīvotspējas pārbaudes gan krastā, gan jūrā, komandu zināšanu un sagatavotības pārbaudi, iekārtu tehniskā stāvokļa novērtēšanu – būtībā visu, lai pārliecinātos, vai kuģis ir gatavs pienākumu pildīšanai.

Tā kā šīs prakses laikā būtiskākais bija apgūt kuģi un piedalīties pēc iespējas vairāk dažādos darbos, mēs tikām iesaukti par kaujas kadetiem, jo pildījām visu komandu darbus.

BALTRON mācībās bija iespēja doties uz Igauniju. Bija interesanti sadarboties ar citu valstu mīnu meklētājiem. Tika atrastas arī īstas mīnas, un tās neitralizētas. Interesanta šajās mācībās bija amerikāņu dalība. Viņi gan nemeklēja mīnas, bet veica desantu, tā bija jauna pieredze gan mums, gan arī daudziem komandas biedriem. Šajās mācībās papildus piedalījās arī kara jūrnieki no Lietuvas, Igaunijas, Polijas, Vācijas un Anglijas.

LVNS P-02 LODE

Mtr. K. Pollaks, mtr. V. Aišpurs

Lietains rudens rīts – tā uzsākās mūsu dienests uz P-02 LODE. Jau pirmajās stundās sapratām, ka dienests uz karakuģa ir kas pavisam cits, nekā atrašanās uz civilā kuģa. Tas ir kaut kas pavisam īpašs, kas tāds, ar ko noteikti var lepoties katrs jūrnieks, kam jebkad ir bijusi iespēja dienēt uz karakuģa un saukt sevi par kara jūrnieku.

Pēc kuģa ieskaišu nokārtošanas un pirms apmācības apgūšanas man tika piešķirts amats – radiotehniskās komandas stūresvīrs. Lai radītu vēl lielāku priekšstatu par radiotehniskā dienesta darbību un celtu manu kvalifikāciju, pirms navigācijas sezonas tiku nosūtīts uz kursiem Jūras spēku mācību centrā, kur apguvu trīs līmeņu navigācijas simulatora apmācību.

Ieguvis pietiekošas zināšanas, līdzās ar saviem komandas biedriem sāku pildīt arī dežūrnorīkojuma pienākumus kā kuģa dežurants. Vienā no šādām dežūrām nācās izmantot zināšanas praksē, kad uz viena no eskadras kuģiem tika atklāta sūce. Līdzās ar citiem jūrniekiem avārijas un glābšanas grupas sastāvā sūci likvidējām. Vēlāk visi arī saņēmām Jūras spēku flotiles komandiera apbalvojumus un pateicības.

Prakses laikā radās iespēja apgūt arī kādu citu kara jūrnieku specialitāti – apskates grupas kaujinieks. Apskates grupas sastāvā piedalījāmies starptautiskajās mācībās BALTOPS, kur nodrošinājām ASV karakuģa apsardzi.

LVNS M-07 VISVALDIS

Mtr. V. Zlotņikovs

Interesantākā pieredze prakses laikā uz M-07 bija ārzemju komandējums uz Nīderlandi, kur kuģim bija paredzēts veikt atmagnetizēšanas darbus un tehnisko apskati. Pārgājiens ilga 80 stundas. Laiks pārgājiena laikā nevarēja būt labāks – vēja ātrums nepārsniedza 5 m/s, un jūra bija mierīga.

Pārgājiena trešajā dienā sasniedzām Vācijas teritoriālos ūdeņus un uzņēmām kursu uz Ķīles kanālu. Ceturtajā dienā sasniedzām galamērķi – Nīderlandes militāro ostu „Den Helder", kas atrodas nelielā pilsētiņā.

Mūsu atrašanās laikā Nīderlandē izmatojām iespēju aplūkot holandiešu karakuģi. Brīvajā laikā apmeklēju kara un jūras muzejus.

Atpakaļceļš arī bija ļoti patīkams laika apstākļu ziņā, un Latvijas krastus sasniedzām ātri un bez ārkārtas gadījumiem.

Secinājumi

Kuģa komanda ir kuģa asinis, kuģa dvēsele. Bieži kuģa komanda – tas ir arī kuģis. Katrs posms šajā sarežģītajā mehānismā ir vienlīdz svarīgs. Bieži armijā dzirdam vārdus „vienība ir tik stipra, cik stiprs ir tās vājākais karavīrs". Iespējams, ka uz kuģa šie vārdi ir īpaši patiesi un skarbi. Katra mazākā kļūda uz kuģa var būt liktenīga, tāpēc tās nav pieļaujamas. Uz katra kara jūrnieka pleciem ir atbildība par visu kuģi, atbildība par savu biedru, ar kuru ikdienā tas dzīvo, atpūšas un veic kaujas dežūras. Jūrnieku saime ir draudzīga, izpalīdzīga un pretimnākoša, taču katram šajā saimē ir liela atbildība. Tiesības saukt sevi par komandas biedru uz karakuģa nozīmē atbildību un godu.

Mtr. ***Uģis Ruperts,***
NAA JS 4. kursa kadets

Prakse

Kā jau katru gadu tas ir pieņemts, kadeti, kuri mācās Latvijas Jūras akadēmijā, lai iegūtu papildus iemaņas darbā uz kuģa un veidotu priekšstatu par dienestu Jūras Spēkos, tiek sūtīti uz vienībām Liepājā, Ventspilī un Rīgā. Manu kursu, tas ir 4. Jūras Spēku kursa kadetus, nosūtīja uz Liepājas Mīnu kuģu eskadru un Krasta apsardzi.

18. janvārī pulksten 11.00 no rīta ieradāmies Liepājā, kur devāmies uz Flotiles štābu, kur bija tikšanās ar MKE komandiera vietas izpildītāju, kurš mūs sadalīja pa kuģiem, kur bija jāaizvada prakse. Četri kadeti tika piekomandēti pa vienam uz M-04 IMANTA, M-05 VIESTURA, M-06 TALIVALDA un M-07 VISVALDA. Viens kadets tika norīkots uz štāba un apgādes kuģa A-53 VIRSAITIS un 2 kadeti uz Krasta apsardzes kuģa A-90 VARONIS. Es tiku piekomandēts M-06 TĀLIVALDA kuģa komandas elektromehāniskajā nodaļā.

Prakses laikā uz kuģa borta

Prakse mums sākās ar uz kuģa esošā personāla iepazīšanu. Dienas turpinājumā tika ierādīta kajīte, kur apmesties uz prakses laiku, pēc tam bija tikšanās ar kuģa komandu. Tā kā iepriekšējo gadu biju praksē uz tā paša kuģa, man kuģa komanda bija jau zināma un ātri iejutos uz kuģa.

Mans prakses kuģis

Laiks uz kuģa ritēja ļoti strauji, jo bijām aizņemti, apgūstot kuģi, mācoties kuģa tehniskos datus, mehānismus un aprīkojumu. Kuģa komanda bija ļoti atsaucīga, izpalīdzīga, dodot mums lielu atbalstu prakses uzdevumu pildīšanā. Izpelnoties mehāniskās komandas uzticību, man tika uzticēti dažādi remonti un apkopes, piemēram, sūkņa labošana, motorlaivas motora labošana, elektromotora demontāža, gaisa filtru tīrīšana. Katru uzdevumu centos veikt ar labāko sirdsapziņu, lai pēc došanās atpakaļ pie skolas soliem par mani paliktu tikai labas atmiņas.

Aprīlī man radās lieliska iespēja doties ar citu mīnu meklētāju M-05 VIESTURS komandējumā uz Nīderlandi, kur tika plānots veikt nelielus kuģa remontdarbus. Pirmo reizi radās iespēja ieraudzīt pilnvērtīgu kuģa komandu darbībā, imitējot dažādus iespējamos nelaimes gadījumus uz kuģa, piemēram, ugunsgrēku, sadursmes, sūces un dažādu iekārtu bojājumus. Laiks Nīderlandes ostā aizritēja ļoti strauji. Mums bija iespēja iepazīt pilsētu, apskatīt jūrniecības muzeju, iepazīt vietējo sabiedrību.

Vēl viena iespēja bija iziet jūrā ar to pašu mīnu meklētāju, militārajiem atašejiem un vēstniekiem viesojoties Liepājā, kad tika viesiem demonstrētas mūsu iemaņas nesprāgušo lādiņu neitralizēšanā jūrā.

Prakses laikā uz kuģa M-07 VISVALDIS man arī bija iespēja piedalīties sagatavošanās darbos un eksāmenos par kuģa dzīvotspēju, esot jūrā. Sagatavošanās darbu laikā mēs devāmies uz Rojas ostu, lai piedalītos Rojas zvejnieku svētkos un iepazīstinātu cilvēkus ar kuģi, kā arī vairāk izglītotu par kuģa veicamajām funkcijām un kuģa aprīkojumu.

Iepazīšanās ar kuģa aprīkojumu

31.augustā ar kuģa komandiera atļauju atstāju kuģi un devos atpakaļ uz Nacionālo Aizsardzības akadēmiju, lai sagatavotos nākošajam mācību gadam. Pēc manām domām šī prakse bija ļoti vērtīga, tā deva ļoti lielu pieredzi un priekšstatus pa to kā ekspluatēt šādu kuģi un cik nozīmīgi ir visus darbus veikt atbildīgi un precīzi. Komanda bija atsaucīga un nekad neatteica palīdzību un padomus pildot ikdienas pienākumus.

LVA biedrs
atv. pulkvežleitnants ***Aivars Pētersons***

KURZEMES STRATĒĢISKAIS PLACDARMS NACIONĀLĀ PRETESTĪBA. RUBEŅA BRIGĀDE

I. Kara pēdējās dienas Kurzemes placdarmā

Visi saglabājušies vēstures liecinieki visu zināmo pēdējo gadu tūkstoti atzīst, ka visos laupītāju iebrukumos mūsu senču zemēs, sauktos par kariem un pat krusta kariem, par stratēģisku atbalsta punktu Baltijas jūras piekrastē bija Kurzemes pussala.

Taču transporta problēmas (galvenokārt kuģošanas) rietumu iebrucējus novirzīja uz Rīgas jūras līci un pilnūdeņoto Daugavu, pa kuru iebrucēji aizpeldēja pat līdz Koknesei, kur, saduroties ar slāvu iekarotājiem, veidoja savu iekšzemes atbalsta punktu.

Ūdensceļi bija stipri atkarīgi no gada laika, jo praktiski visi Baltijas jūras līči aizsala, un tieši šajos apstākļos sevišķa loma bija neaizsalstošajai Kurzemes piekrastei. Kuģu ceļos, pirmkārt, ieintresēti bija Krievijas tirgoņi, kuru intresēs 18. gadsimtā tika izbūvētas dzelzceļa maģistrāles no Krievijas iekšienes uz neaizsalstošajām Liepājas un Ventspils ostām, kuras savukārt veda uz stratēģiski svarīgām komunikācijām. Pie tam, Liepāja praktiski atradās uz Vācijas – Krievijas robežas, kam karu gados bija visai dramatiskas sekas. Ar tirgoņu intresēm sakrita arī iekarotāju plāni par kundzību Eiropā, un rezultātā šie atbalsta punkti ieguva **militāri stratēģisku nozīmi** un tika nocietināti, bet Liepājā pat izbūvēts pirmklasīgs cietoksnis.

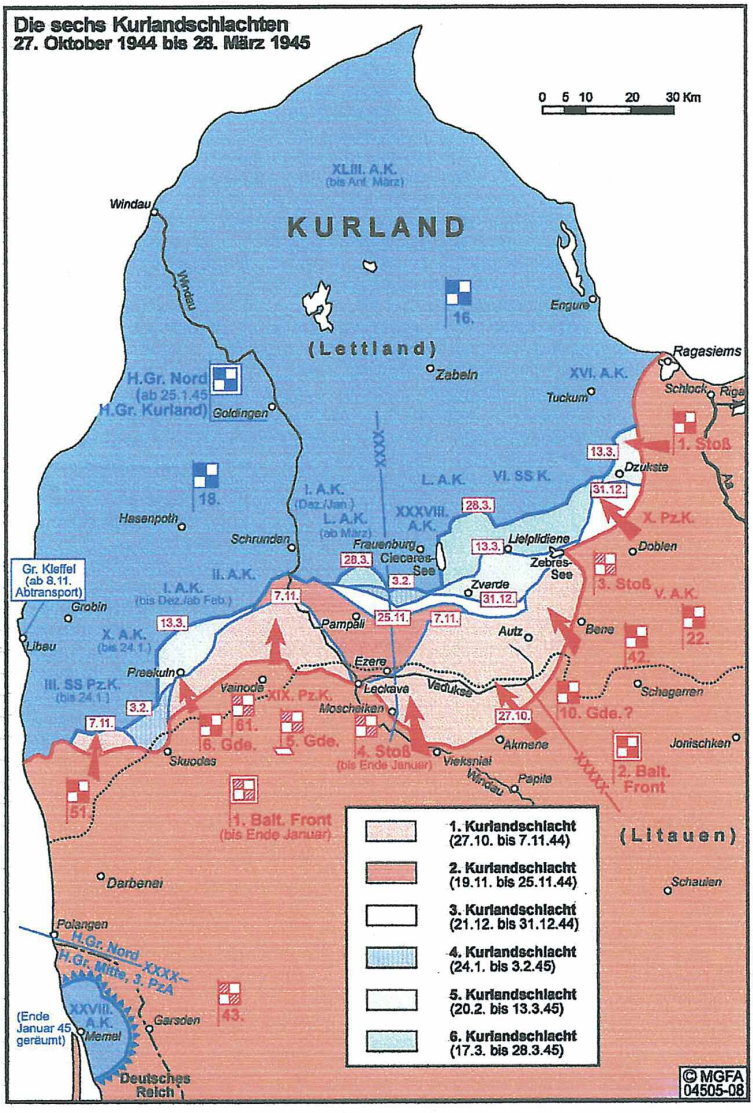
Šiem atbalsta punktiem sevišķa loma bija I un II pasaules kara gados un it sevišķi, kad ar Hitlera pavēli 1944. gadā tos nosauca par cietokšņiem un, balstoties uz tiem, vācu pavēlniecība piešķīra nosacītu cietokšņa statusu visai Kurzemes pussalai. Šeit jāpiezīmē, ka plašākā nozīmē cietokšņa statusu reglamentē noteikumi – jebkurš cietoksnis var balstīties tikai uz iekšēju **spēku un līdzekļu** rezervēm un **komunikācijām,** kuras saista ar galvenajiem spēkiem**.** Konkrētajā situācijā kara notikumi tikai apstiprināja Baltijas jūras komunikāciju lomu, par kurām līdz kara beigām galvenokārt arī cīnījās abas karojošās puses.

II. Operatīvā situācija Baltijas reģionā 1944. gadā. Stratēģiskā placdarma izveide

Sevišķa loma Kurzemes pussalai iezīmējās 1944. gada notikumos. Neskatoties uz to, ka stratēģiskā iniciatīva bija jau sabiedroto rokās, 1944. gada pavasaris Austrumfrontes centrālajā daļā padomju pusei nebija veiksmīgs. Visas 11 uzbrukumoperācijas bija neveiksmīgas un rezultātā frontes pavēlnieks ģenerālis Vasilijs Sokolovskis tika atcelts no amata. Vienlaicīgi notika plaša kaujas formējumu reorganizācija un tika gatavota viena liela uzbrukumoperācija Baltkrievijā.

Operācija sākās 22. jūnijā un nedēļas laikā vācu aizsardzība Austrumvalnī tika pārrauta. Pārrāvumā ievestās mobilās sarkanarmijas vienības Ziemeļlietuvā sasniedza Šauļus

(sk. karti), un daļa pat tika pagriezta uz Rīgu. Vācu pusei katastrofāli trūka spēku, un viena krievu strēlnieku rota tanku atbalstā tiešām sasniedza Rīgas jūras līci, pārraujot saskari starp Vācu armiju grupu A. Gr. Ziemeļi *(Nord)* un A.Gr. Centrs *(Mitte)*.

Kurzemes stratēģiskais placdarms

1944. g. 27. okt.- 1945. g. 28. marts

Sešas lielkaujas vācu arhīvu (MGFA) dokumentos

(Naktī uz 8. maiju vācu vienības tika atvilktas uz otro aizsardzības līniju)

Situācijas glābšanai vācu vadība 15. augustā uzsāka **pēdējo tanku uzbrukumoperāciju** Austrumfrontē virzienā uz Šauļiem, plānojot atšķelt visu padomju Tukuma grupējumu. Šī operācija ar daļēju panākumu praktiski beidzās 20. augustā, atšķeļot un iznīcinot vienu sarkanarmijas korpusu Tukuma rajonā.

14. septembrī padomju puse uzsāka Baltijas stratēģisko uzbrukumoperāciju trīs galvenajos virzienos: uz Rīgu, Valku un Tallinu. Visbīstamākais bija Rīgas virziens, un vācu vadība 17. septembrī uzsāka atiešanas operāciju ar segvārdu *Aster*, atstājot Igauniju un Ziemeļlatviju, atejot uz starppozīciju Sigulda *(Seegewold Stellung).*

5. oktobrī vācu vadība uzsāka Rīgas evakuāciju (operācija ar segvārdu *Donner* – Pērkons). Un kaut arī to veiksmīgi realizēja, padomju puse paspēja tajā pat laikā pārraut vācu fronti Rietumlietuvā, 10. oktobrī sasniedzot Baltijas jūru starp Liepāju un Klaipēdu (vācu nosaukums Mēmele). Neskatoties uz to, ka abu pušu kaujas vienības vēl manevrēja, cenšoties nostiprināties un sagraut pretinieku gaitā, bija noticis nozīmīgākais – izveidojās ***Kurzemes stratēģiskais placdarms***, kuru vācu puse noturēja līdz pat kara beigām.

Kurzemes stratēģiskais placdarms

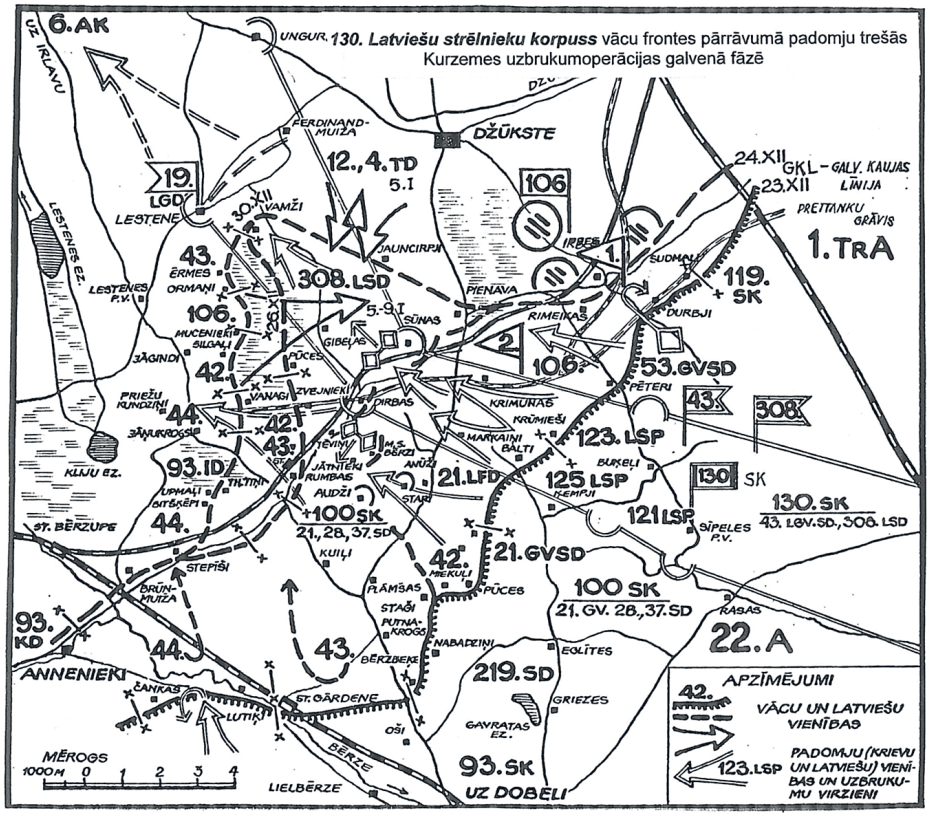
Rīgas atstāšana – operācijas «Pērkons» nobeigums, Kurzemes placdarma izveide un galvenās padomju uzbrukumoperācijas placdarmā 5.10.1944.- 8.5.1945. (Naktī uz 8. maiju vācu vienības tika atvilktas uz otro aizsardzības līniju)

III. Karaspēka grupējumi

218 km garās Kurzemes frontes daļu no Rīgas jūras līča līdz Žagarei ieņēma **Otrās Baltijas** frontes (armiju grupas) sešas: 1., 3., 22., 42., 4. trieciena, 10. gvardes sauszemes armijas un 15. aviācijas armija (pavēlnieks ģen. A. Jerjomenko). Pārējo frontes iecirkni ieņēma **Pirmā Baltijas** fronte: (četras) 51., 61., 6.gvardes un 5. tanku sauszemes un 3. aviācijas armija (pavēln. armijas ģen. I. Bagramjans). Kopskaitā astoņdesmit divīzijas ar desmit divīzijām Virspavēlniecības rezervē.

Vācu pusē A.Gr. *Nord* – divu lauka armiju (16. un 18. A) 33 divīzijas. To sastāvā vācu VI SS armijas korpusā ietilpa arī 19. latviešu grenadieru divīzija. Jāatzīmē, ka korpusa vācu vadība nēsāja latviešu vienību uzšuves un propagandas nolūkos saucās brīvprātīgā.

Uzdevumi: vācu – noturēt stratēģisko placdarmu ar stabilu fronti, piesaistot maksimāli iespējamos pretinieka spēkus un nepieļaut pretinieka izeju uz Baltijas jūras komunikācijām; padomju – sagraut vācu grupējumu, dodot tam spēcīgu triecienu ar abiem armiju grupējumiem Aizputes virzienā. Galveno triecienu realizēt ar 1. Baltijas frontes spēkiem.

IV. Situācija Irbes jūras šaurumā

Neskatoties uz milzīgiem spēkiem, īstenībā notikumi attīstījās pretēji plānotajam. Ne oktobrī, ne novembrī padomju uzbrukumoperāciju plāni (pirmā un otrā lielkauja) netika izpildīti. Tās beidzās ar vietēja rakstura taktiskiem panākumiem.

Tajā pat laikā mainījās arī stratēģiskā situācija Monzunda salu arhipelāgā.

Pēc atiešanas operācijas *Aster* uz Monzunda arhipelāga salām tika pārvesta vācu 23. kājnieku divīzija, kuras uzdevums sadarbībā ar vācu floti, no Sirves pussalas Sāmsalā (*Saaremaa – Ösel*) bloķēt Irbes jūras šaurumu, paralizējot padomju Baltijas flotes izeju uz vācu komunikācijām Baltijas jūrā (sk. karti).

Desantoperāciju un uzbrukumoperāciju arhipelāgā realizēja divi padomju 8. armijas strēlnieku korpusi, t. sk. 8. Igauņu strēlnieku korpuss. Lielais Monzunda desants faktiski pārvērtās karaspēka pārcelšanā. Nozīmīgi un reti smagi bija padomju desanti Sirves pussalā 12. oktobrī, kuri beidzās reti traģiski. Tumsā un miglā nomaldījušies un pazaudējuši jebkurus sakarus, padomju kuteri un baržas igauņu divīzijas 300. strēlnieku pulka desantu izsēdināja ledainā ūdenī uz trešā sēkļa. No 717 vīru desanta līdz krastam pusdzīvi vācu gūstā nonāca tikai 212 karavīri, kuriem, lai izpeldētu, nācās pamest ieročus un uzkabi. Šī dramatiskā pieredze, kā vēlāk redzēsim, atturēja padomju augstāko vadību no vēl traģiskāka pasākuma ziemā Irbes jūras šaurumā.

Pēc ļoti smagām aizsardzības kaujām Sirves pussalā vācu vadība naktī no 23. uz 24. novembri savas vienības evakuēja uz Kurzemes placdarmu. Evakuāciju nodrošināja vācu Baltijas flotes spēki. Salu ieņemšana tika pasludināta kā varens padomju stratēģisks panākums, taču ieņemtā pussala padomju operatīvo situāciju Baltijas jūrā faktiski neuzlaboja. Aizsalušie Monzunda līči un šaurumi ziemas vidū tikai apgrūtināja kaujas nodrošinājumu. Tajā pat laikā Sāmsalā bija koncentrēts liels skaits smago ieroču un munīcijas, tajā skaitā 150 tanku, 1260 lielgabalu un mīnmetēju, 21 300 tonnu munīcijas.

Nekavējoties uz Maskavu pie Augstākā Virspavēlnieka tika izsaukts Ļeņingradas frontes štāba priekšnieks ģenerālis M. Popovs un Baltijas flotes vadība. Kā liecina savās atmiņās ģen. M. Popovs – tika apspriesta desanta izcelšana Kuzemes piekrastē pastiprināta korpusa sastāvā. Šoreiz flotes vadība godīgi pateica, ka tā nav spējīga izpildīt šādu uzdevumu. Staļins ilgi klusēja, pārsteigts par slavinātās flotes nevarību, bet sēdes beigās pārmeta sauszemes spēku vadībai, ka tā klusējusi vēl pirms kara. Kā tagad zināms, tika ziņots, ka Sarkanarmija un flote ir spējīga uz visu, jo Staļinam ziņot kaut ko citu neviens vispār neiedrošinājās ...

V. Trešā Kurzemes lielkauja. Trešās Ziemassvētku kaujas Kurzemē

Padomju militārā vadība jau pēc pirmajām neveiksmīgajām uzbrukumoperācijām Kurzemes placdarmā sāka meklēt vācu grupējuma sagrāves citu variantu. Neveiksmīgie uzbrukumi un neizdevusies desantoperācija vācu aizmugurē tikai pastiprināja šo domu. Kurzemes placdarms kļuva līdzīgs somu problēmai Ziemas karā – it kā uzvarēts, taču nesakauts. Staļins bija ļoti nepmierināts ar savu armiju grupu vadību Kurzemē un uzdeva uzdevumu risināt Ģenerālštāba priekšniekam maršalam M. Vasiļevskim, kurš tajās dienās koordinēja armiju grupu sadarbību Baltijā.

Gatavojās attiecīgi nodrošināta **trešā stratēģiskā uzbrukumoperācija**. Tika nolemts dot atvelkošu triecienu Saldus rajonā, un tad, kad tur būs iesaistītas visas vācu rezerves, ar trīs korpusu spēkiem dot izšķirošu triecienu frontes pārrāvumam Tukuma – Ventspils virzienā, kā **galveno triecienspēku** izmantojot 130. Latviešu strēlnieku korpusu divos ešelonos – ar 43. gvardes Latviešu strēlnieku Rīgas divīziju pirmajā ešelonā.

Operāciju saskaņā ar plānu sāka 21. decembrī. Pēc divu dienu smagām kaujām Saldus virzienā, latviešu korpusa komandpunktā ieradās pats maršals. Viņš korpusa komandieri ģenerāli Detlavu Brantkalnu pazina personīgi. Pēc tam maršals apmeklēja viņa komandpunktā 43. gvardes divīzijas komandieri ģenerāli Alfrēdu Kalniņu. Arī viņi bija pazīstami. Maršalu pavadīja artilērijas maršals M. Čistjakovs, frontes un 22. armijas vadība.

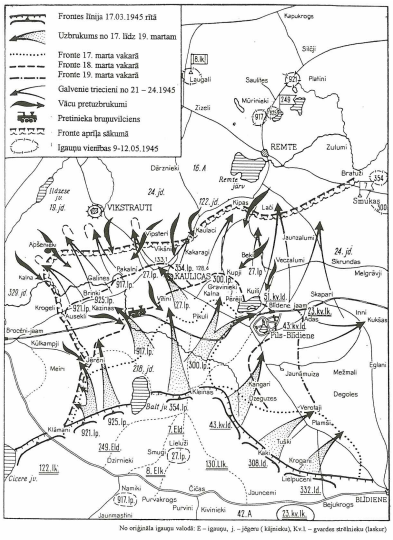
Visiem kļuva skaidrs, kā un kur notiks galvenais vācu frontes pārrāvums, jo latvieši frontes pārrāvumam gatavojās jau vairāk kā mēnesi (sk. karti).

No 23. līdz 27. decembrim latviešu korpuss pārrāva vācu fronti 13 km dziļumā, taču citi strēlnieku korpusi, kuriem vajadzēja nodrošināt trieciengrupas flangus, savus uzdevumus neizpildīja un uzbrukums apstājās. Maršals M. Vasiļevskis ziņoja Virspavēlniekam, ka vācu aizsardzība Kurzemē nav pārraujama bez tās pilnīgas iznīcināšanas ar artilēriju un aviāciju, taču šāviņi bija vajadzīgi Berlīnes un Kenigsbergas virzieniem ...

Notikušajam bija tālejošas sekas. Abas padomju armiju grupas apvienoja, to vadību uzdodot maršalam L. Govorovam un grupējumu nosaucot par Ļeņingradas fronti. Bijušie pavēlnieki Jerjomenko un Bagramjans saņēma citus uzdevumus.

Savukārt reorganizēta tika arī vācu fronte. Pavēlnieku ģenerāli F. Šerneru pārcēla par vācu A. Gr. *Centrs* pavēlnieku, bet armiju grupa no 15. janvāra saucās par **Kurzemi** *(Kurland).* Par *Nord* grupējumu nosauca vācu spēkus Austrumprūsijā.

Padomju plāni neattaisnojās – vācu komunikācijas darbojās. Novembrī Kurzemē pienāca pat 764 kuģi ar kravu.

Frontes līnija 17.03.1945 rītā
Uzbrukums no 17. līdz 19. martam
Fronte 17. marta vakarā
Fronte 18. marta vakarā
Fronte 19. marta vakarā
Galvenie triecieni no 21 – 24.1945
Vācu pretuzbrukumi
Pretinieka bruņuvilciens
Fronte aprīļa sākumā
Igauņu vienības 9-12.05.1945
VIKSTRAUTI
KAULIŅI
REMTE
BLĪDIENE
Pils-Blīdiene
Saldus
Kapukroga
Saldīte
Mūrnieki
Zuļumi
Brankši
Sīkūkas
Jaunzalumi
Veczalumi
Bērzundas
Melgrāvji
Kalnagrāvji
Kalnamuiža
Kalnaskrogs
Kalnaskrogi
Kalnas
Kalnaskrogs
Jaunmuiža
Meža
Degoles
Plamši
Tukši
Krogeri
Liepupes
Jaunceni
Bejukroga
Purvkroga
Purvini
Kviviekši
Namiķi
Cūkas
Jaunmastini
Zaķeri
Smuģi
Lielupi
Zaķmieki
Kalnaskrogs
Kalnas
Kalnagri
Kalnatnes
Vecmuiža

VI. Baltiešu trieciengrupa Kurzemes frontē

Lai nepieļautu vācu vienību pārvešanu uz Vācijas telpu, maršala Govorova vadībā 17. martā sākās 6. Kurzemes uzbrukumoperācija (faktiski tās otrais posms). Šoreiz Govorova karaspēks galveno triecienu deva Saldus apiešanai Remtes virzienā.

Šai operācijai bija sava specifika. Pirmkārt, uz padomju 42. armijas bāzes tika izveidota **Baltiešu trieciengrupa** 8. Igauņu (7. un 249. div.) un (43.gv. un 308. lsd.) 130. Latviešu strēlnieku korpusu sastāvā. Otrkārt, operāciju sāka vislielākā pavasara šķīdoņa laikā, kad praktiski netika uz priekšu ne cilvēki, ne tehnika.

8. Igauņu strēlnieku korpuss pēc kaujām Monzunda salās bija papildināts, tikko mobilizētie igauņi attiecīgi apmācīti un kaujās rūdītie strēlnieki arī mazliet atpūtušies savā dzimtā pusē. Korpuss frontē ieradās 13. martā un jau 17. martā tika ievadīts kaujā (sk. karti).

Sarežģītāk bija ar latviešu strēlniekiem, kuri nepārtraukti atradās kaujas zonā un uzbrukumā tika ievadīti bez mazākās atpūtas.

Pie tam laika apstākļi pavasara šķīdonī bija tik smagi, ka operāciju pat uz dažām dienām nācās pārtraukt. Sevišķi smagas kaujas notika 18.- 20. martā Blīdenes stacijas apkārtnē, un igauņu korpuss tuvojās Remtes ezeram. Tad abus korpusus nomainīja ar otrā ešelona 23. strēlnieku korpusu, kuram vajadzēja uzbrukumu turpināt, taču ar to pašu uzbrukums bija apturēts, jo maiņā ieradušies strēlnieki nespēja pavirzīties nevienu soli uz priekšu (sk. karti).

Un šeit ir jāmin vēl viens apstāklis. Krievu strēlnieki nebija sliktāki par latviešiem un igauņiem. Vienkārši vācu pusē kaujas pozīcijās tagad atradās *19. latviešu grenadieru divīzijas trīs latviešu grenadieru pulki*, un tiem zem kājām bija dzimtā zeme un aiz muguras tēvu sētas ...

25. aprīlī sarkanarmija ielenca Berlīni. 4. maijā vācu pavēlniecība kapitulēja.

9. maijā tika parakstīts jau ceturtais kapitulācijas dokuments – rietumos saukts par *Karlhorstes teātri* (pirmo parakstīja Itālijā jau 2. maijā).

Naktī uz 8. maiju vācu karaspēks atstāja savas pozīcijas Kurzemes placdarma austrumdaļā un atgāja uz otro aizsardzības pozīciju. Karavīriem bija rūgta pieredze no somu Ziemas kara laikiem. 15. minūtes pirms pamiera iestāšanās visi sarkanarmijas smagie ieroči atklāja maksimāli blīvu uguni pa visu pretinieka aizsardzības zonu. Ir liecības, ka Vīpuros (tagad Vīborga) sarkanarmija šāva vēl divas stundas pēc pamiera iestāšanās. Glābjot savu karavīru dzīvības, vācu vadība atvilka savas vienības no iespējamās pretinieka artilērijas apšaudes zonas. Tieši tāpēc uzvarētāju kartēs ir saskatāmas it kā divas vācu pozīcijas. Latviešu karavīri kapitulācijas pavēli Kurzemē vispār nesaņēma. Latviešu vienībām tikai tika paziņots, ka Vācija ir kapitulējusi, pēc tam vācu raidstacijas izslēdzās ...

VII. Neizcīnītā neatkarība. Ģenerālis Kurelis

1944. gada vasarā militārā situācija Latvijā bija sevišķi sarežģīta. Vācu fronte austrumos tik tikko turējās. 6. jūnijā sabiedroto karaspēks veiksmīgi veica lielmēroga desantoperāciju Francijas piekrastē, kas visiem pazīstama kā **Otrā fronte.**

22. jūnijā austrumos sākās padomju operācija Baltkrievijā. Tas viss prasīja maksimālus cilvēku resursus. Vācu drošības dienests pēc totālas mobilizācijas visās okupētajās teritorijās

meklēja vēl palikušos vīriešus. Policijas ģenerālis Jekelns deva rīkojumu Rīgas apkārtnē Rīgas aizsargu pulka piesegā mobilizēt arī latviešu aizsargu organizāciju, kuru plānoja izmantot kā otro ešelonu jeb rezervi frontē un diversijās padomju aizmugurē, tapēc saistīja viņus ar armijas pretizlūkošanas dienestu ...

Savukārt latviešu pusē tika plānots, ka labvēlīgos apstākļos ar sabiedroto atbalstu var atkārtoties brīvības cīņas kā 1919. gadā. Par kaujas grupas vadītāju iecēla ģenerāli **Jāni Kureli.** Ģenerālis Latvijas armijā komandēja mobilās un speciālās vienības, sākumā apvienotas tehniskā divīzijā. Kopā ar armijas divīziju grupu komandieriem 1939. gada 9. novembrī Jānis Kurelis par mobilo vienību augstu kaujas gatavību apbalvots ar Viestura ordeņa pirmo šķiru kakla lentē.

Ģenerālis par darbības rajonu Vidzemē izvēlējās Skrīveru apkārtni un par savu štāba priekšnieku iecēla kapteini Kristapu Upelnieku, kurš bija saistīts ar nacionālo pagrīdi un ar tās pārstāvju starpniecību Zviedrijā – ar angļu slepeno dienestu un attiecīgi nodrošinātiem radiosakariem. J. Kureļa vienību sastāvā bija ap 1500 vecākās paaudzes vīru un rota bijušo frontinieku. Visam komandējošajam sastāvam bija kaujas pieredze un augsti apbalvojumi. Sākoties vācu evakuācijai, saskaņā ar plānu *Aster*, Kureļa grupa evakuējās uz Talsu rajonu Kurzemē, kur papildinājās no evakuētajiem. Oficiāli Kureļa grupa bija pakļauta vietējā aizsargu pulka komandierim. Taču ģenerālis Jekelns pavēlēja vienību pakļaut vācu drošības dienestam un izmantot padomju partizānu apkarošanā. Kad kurelieši vilcinājās, viņu štāba mītni 14. novembrī ielenca SD soda vienības un viņus, 454 vīrus, atbruņoja. Komandsastāvu arestēja. Atsevišķi izvietotais frontinieku bataljons (650 vīri) naktī veica pārgājienu uz mežu masīvu dienvidos no Usmas ezera, kur izcīnīja smagu kauju ar vācu soda vienību, nodarot tai lielus zaudējumus. Kaujā tika nāvīgi ievainots bataljona komandieris leitnants *Roberts Rubenis.* Intresants ir kompetenta vācu štāba virsnieka atzinums, kurš **Rubeņa spēkus vērtēja kā brigādi** (sk. karti).

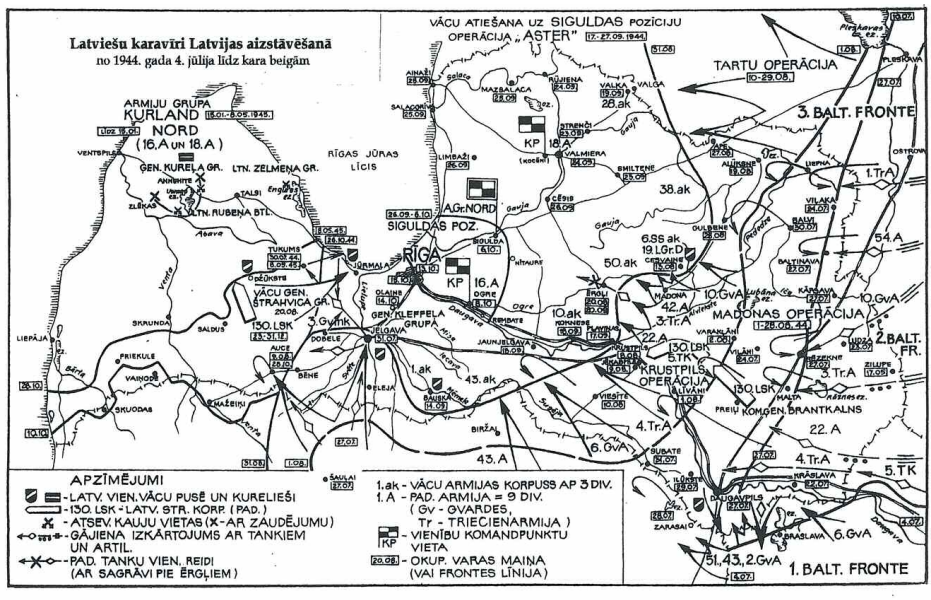
Atriebjoties astoņus Kureļa virsniekus ar Jekelna kara tribunāla spriedumu Liepājā nošāva, taču pašu ģenerāli nosūtīja leģiona ģenerālinspektora R. Bangerska rīcībā. Kurelieši izcīnīja vēl vairākas kaujas ar Jekelna soda vienībām, pēc kurām sadalījās un pārgāja nelegālā stāvoklī.

Bez minētā Rubeņa bataljona, kauju ar soda ekspedīciju jau 27. oktobrī pieņēma atsevišķā leitnanta Zelmeņa rota (ap 180 vīru) pie Engures ezera. Komandieris kaujā krita, un vienība tika izklīdināta (Leitnants Zelmenis pārapbedīts Rīgā Meža kapos). Jekelna atskaitē minēts kopējais sagūstīto skaits –1360 vīri, un ap 400 "izklīdināto". Vēsturnieks H. Biezais uzskata, ka starp sagūstītajiem bija tikai 965 kurelieši. Pie tam daudzus sagūstītos un visus ievainotos noslepkavoja. Par Jekelna upuriem kļuva arī 60 vietējie iedzīvotāji, t. sk. bērni ...

Par nožēlu Rietumi šoreiz brīvības cīņās latviešus neatbalstīja, bet zviedru valdība mūsu bēgļus pat izdeva čekistiem ...

1945. gada 13. maijā padomju informācijas dienests paziņoja, ka vācu Kurzemes grupējums ir pilnīgi likvidēts, sagūstīti 181 032 kareivji un apakšvirsnieki, 8038 virsnieki un 42 ģenerāļi. Taču, pēc masveidīga visu Kurzemes vīriešu aresta, 31. maijā tika ziņots, ka ir jau 281 000 aizturēto ...

Vēl 1955. gadā padomju nometnēs joprojām atradās 2 miljoni 383 443 bijušo vācu armijas karavīru. 1955. gada 8. septembrī, ar prasībām tos atbrīvot, Maskavā ieradās Vācijas Federatīvās Republikas valdības pārstāvis Konrāds Adenauers. Izdzīvojušos atbrīvoja tikai 1956. gadā.

Avots – A.Pētersons Krustugunīs, Rīga, 2007.

LVA biedrs
atv. flotiles admirālis ***Andrejs Mežmalis***

CILVĒKA PAMATVĒRTĪBAS UN *ĒTIKA*

Ievads

Cilvēka pamatvērtības ir jau uzskaitītas un diskutētas tūkstošiem gadu garajā cilvēces rakstu vēsturē. Tomēr, ne vienmēr ir bijusi vienprātība par tādām vērtībām, kas tad īsti ir *ētika* vai *morāle* cilvēka un tautu ikdienas dzīvē. Dažādu tautu, kultūru, reliģiju, paražu un citas atšķirības ir spēlējušas dominējošu lomu izpratnē, kādām ir jābūt cilvēka pamatvērtībām un kas tad vispār ir īstie ētiskie vai morālie jēdzieni – pieeja darbam, dzīvei un cilvēku savstarpējām attiecībām. **Piemēram, grieķu vēsturnieks Herodotus (miris 430–420 gadi p.m.ē.) apraksta Persijas ķēniņa Darius (550-486 gadi p.m.ē.) secinājumu par tautām. Vēlēdamies zināt dažādu tautu atšķirības domāšanā un paražās, vai ētisko/morālo izpratni, Darius vienu dienu atsauca pie sevis dažus grieķus un jautāja – cik daudz viņam būtu viņiem jāmaksā, lai viņi apēstu viņu pašu tēvu ķermeņus? Grieķi atteicās to darīt, vienalga cik liela būtu samaksa. Darius tad atsauca pie sevis vairākus indiešus, kuri pēc paražas ēda savu vecāku ķermeņus (laikam, kad tie nomira) un prasīja – par kādu atlīdzību viņi būtu ar mieru sadedzināt savu pašu tēvu ķermeņus? Indieši iekliedzās, ka tik šausmīgi briesmīgu izdarību nevajag nemaz pieminēt! Vēsturnieka Herodota apraksts ar to demonstrēja tā laika redzamo morāli – katra tauta domā, ka viņu paražas (*ētika*) ir tās labākās.** Vēsturiskā laika gaitā valstis un atsevišķi cilvēki ir par šo pamatvērtību tēmu daudz domājuši un rakstījuši, bet tikai apmēram pēdējos simts gados cilvēce ir sākusi pievērst vairāk uzmanības *ētikai* vai cilvēces *morālismam.*

Mēs labi pazīstam **karavīra un dažādu armiju pamatvērtības, kurās universāli iekļaujas: *pienākums*** (kārtīgi izpildīt savus saistošos pienākumus); ***morālais raksturs*** (darīt un strādāt legāli un morāli pareizi); ***drosme vai drošsirdība*** (būt spējīgam stāties pretim fiziskām un morālām bailēm, briesmām un pretiniekam); ***lojalitāte vai uzticība*** (būt uzticīgam savai valstij, savas valsts satversmei, saviem bruņotajiem spēkiem, savai vienībai un saviem kolēģiem); ***cieņa*** (cienīt citus, kā tu gribi, lai citi ciena tevi pašu); ***pašaizliedzība*** (stādīt savas valsts, bruņoto spēku un savu padoto intereses augstāk par savām paša interesēm); ***godīgums*** (dzīvot militāro dzīvi tādā veidā, lai tā atspoguļotu visas pārējās jau iepriekš minētās vērtības, ievijot starp tām arī ***sadarbību*** un ***disciplīnu***).

Bet, vai ar to pietiek un vai tas tiek darīts Latvijā visos sabiedrības līmeņos? Mēs skaidri atceramies, ko kā tauta esam skarbi pieredzējuši un piedzīvojuši, ka tāds jēdziens kā *ētika* vai *morālā pašapziņa* neeksistēja Latvijā Padomju Savienības un Vācijas okupācijas gados, jo šo valstu vadošās personas un valstu iekārtas bija noorganizētas, apmācītas un iekārtotas pilnīgi pretēji visām civilizētām normām – miljoniem un miljoniem nobendēto cilvēku, to starpā arī desmitiem tūkstošiem mūsu nogalināto tautiešu, miljoniem ieslodzīto un izsūtīto Sibīrijā, utt., tikai, lai panāktu savu ideoloģiju mērķu realizāciju. Ironiski, abām minētām diktatoriskajām tā laika valstīm arī bija pamatvērtības saviem karavīriem, ļoti

līdzīgas tām, kas nupat tika uzskaitītas. Bet, kāpēc tad notika tie lielie noziegumi pret cilvēci? Tāpēc, ka to valstu līderu, ierēdņu un tautu izglītībā nebija iekļauta cilvēces *ētika* vai *morālie jēdzieni*. Tāpēc, mums nevajadzētu būt pārsteigtiem, ka vēl šodien redzam Latvijas valdībā, biznesa aprindās vai sabiedriskajās organizācijās vienu vai otru personu, kas neuzskata savu neētisko vai amorālo darbību par nepareizu vai pretlikumīgu, kaut gan tāda darbība ir skaidri redzama un izprotama; mēs varam teikt, ka tāds cilvēks ir to laiku "skolnieks" vai "produkts" un viņš pieturas pie tādām neētiskām un amorālām normām un ieradumiem, jo tie nes viņam personīgos labumus. Šādas skolas audzēkņu filozofiskos skatījumus mēs arī šodien redzam Latvijas politiskajā dzīvē: daži šādi cilvēki ir gatavi veikt neētiskus un amorālus darījumus, kas pat apdraud latviešu tautas eksistenci, valodu un kultūru.

Ētikas vēsturiskais fons

Atšķirībā no Babilonijas un citām kultūrām, Indijas ētika bija *filozofiska* jau no paša sākuma. Vecākajos indiešu rakstos (*vēdas),* ētika ir būtiska filozofiskās un reliģiskās domāšanas sastāvdaļa, runājot par dzīves realitāti. *Vēdas* bija rakstītas apmēram 1500-2000 gadus p.m.ē. un skaitās vecākā filozofiskā literatūra pasaulē. Šajos pirmajos filozofiskajos ētikas rakstos ir aprakstīti cilvēka dzīves jēdzieni – kā cilvēkiem jādzīvo, pareizais morālais dzīves veids un pareizā kārtība, *kas ir jau iekļauta kosmosā*; tas ir – patiesība un taisnība ir saistīti viena ar otru. Šo seno *vēdas ētiku* (vai morālo domāšanu) mēs saskatām arī latvju *Dainās.* Indiešu *Rigvēdā* ir 1028 dziedājumi, un no tās izriet pārējās vēdas - *Samavēda, Jadžurvēda un Atharavavēda.* Latvju *Dainas* un senie *vēdu* raksti ir filozofiski ļoti līdzīgi, tāpat kā senā sanskritu valoda ir cieši saistīta ar baltu valodām (latviešu, lietuviešu un seno prūšu); tātad, cēlušies no vienām un tām pašām saknēm. Slavenais Indijas akadēmiķis S. K. Čaterjis (*Chatterji*) no "Indijas institūta augstākām mācībām" (*Indian Institute of Advanced Study*) raksta par baltu *Dainām*: "… domas un ticējumi, kas aizved mūs atpakaļ uz mūsu rases pirmatnējām dienām … avansēta forma civilizētā domāšanā." Latviešu *Daina*, lietuviešu *Dainá*, *vēdu* (sanskritu) *Dhēnā* un avestu (Avestan) *Daēnā* nozīmē vienu un to pašu - "Tradicionāla dzeja, kas saistīta ar ikdienas dzīvi un izklaidēšanos un ar Dievu." Tātad, senie balti (protobalti) – ietekmēja seno indoeiropiešu tautu ētisko domāšanu un dzīvi visā Eiropā. To apstiprina arī slavenais Indijas vēsturnieks A. L. Bašans (*Bashan*), rakstot par āriešiem "*Tas brīnums, kas bija Indija*" (*The Wonder That Was India),* par laika posmu 3000-2000 gadus p.m.ē.; viņš norāda uz āriešu ienākšanu Indijā – "Viņi atveda sev līdz savu dievu pielūgšanu un savus zirgus un kaujas ratus (*chariots*). Daži iebruka Eiropā un palika par grieķu, latīņu, ķeltu un ģermāņu senčiem. Citi nonāca Anatolijā (tagadējā Turcijā) un sajaucās, lai atrastu lielās hetu (Hittite) impērijas. Tomēr pārējie, **baltu tautu senči, palika savās mājās**". Tātad mēs, latvieši, joprojām dzīvojam savās mājās un varam būt lepni uz savu ētikas un morāles izpratnes mantojumu. Mums arī nevar būt pārsteigums, ka mūsu senču izpratnei un domāšanai par godīgumu un taisnīgumu, ir arī tuvas saites ar seno grieķu dzīves filozofiju, jo tā ir cēlusies no vienām un tām pašām saknēm.

Senais grieķu vārds *ethos* nozīmē *paradums, bet vārds ēthos* nozīmē *raksturs.* Līdzīgi, latīņu vārds *ēthica* nozīmē *ētika,* bet latīņu vārds *mores* ir *morāle*, kas mums ikdienā nozīmē paražas, tikumi vai ieradumi. Aristotelis reiz teica, ka **tikumi ir divējādi - *prāta tikumi* – tie rodas un attīstās mācoties, bet tie arī prasa pieredzi un laiku; *rakstura (ētiskie) tikumi* – tos veido paradumi.** No visa teiktā mēs tad varam secināt, ka vārda **"ētika"** pamatnozīme ir **"cilvēka raksturs"**, ko iegūst caur mācīšanos un paradumiem; ar to mēs apzīmējam tā sauktos *ētikas* jēdzienus, kuros iekļaujas: (1) ***morālie principi*** vai pamatvērtības, kas vada kādu cilvēku grupu vai kultūru, piemēram, "kristiešu", "musulmaņu", un citu grupu "ētika"; (2) ***morālo vērtību sistēma***, vai pareizie/pieņemamie uzvešanās principi; (3) ***noteikumi vai standarti***, kas nosaka cilvēka uzvedību vai kādas grupas uzvedību kādā profesijā; (4) ***morālie redzējumi (ētika)***, kuriem seko indivīds.

Pasaulē joprojām nav vienotas ētikas vai pamatvērtību sistēmas redzējuma, normas vai izpratnes. Lielās atšķirības starp kultūrām, tautām, valstīm un reliģijām (Eiropā, Āzijā, Āfrikā utt.) ir arī pamats cilvēku *ētiskās* domāšanas un pamatvērtību izpratnes atšķirībās. Šīs "vēsturiskās, kulturālās un reliģiskās atšķirības" starp tautām un valstīm ir arī pamats *ētikas* vai *morālo pamatvērtību* domstarpībām, kuras nevar viegli vai ātri izmainīt un bieži vēsturē ir novedušas cilvēci pie nepamatota konflikta. Tomēr, iekļaujoties tādās organizācijas kā Apvienoto Nāciju Organizācijā (ANO), NATO un Eiropas Savienībā (ES), ir sperts pareizais solis pareizā virzienā – konfliktu novēršana, *ētiskā* attīstība un cilvēku/valstu sadarbība. *Vēdas* mums māca, ka redzēt cauri ilūzijām un izprast cilvēces galīgo un patieso eksistenci, ir saprast, kas ir taisnība; apgaismotai personai ir jāsaprot, kas ir reāls un ka ir jādzīvo taisnīgi, jo abas šīs lietas nav šķirtas, bet gan viena un tā pati lieta. To pašu arī māca mūsu *Dainas* – līdzīga domāšana (darba tikumi, ētika un morālā nostāja).

Karavīru pamatvērtību un ētikas izpratne

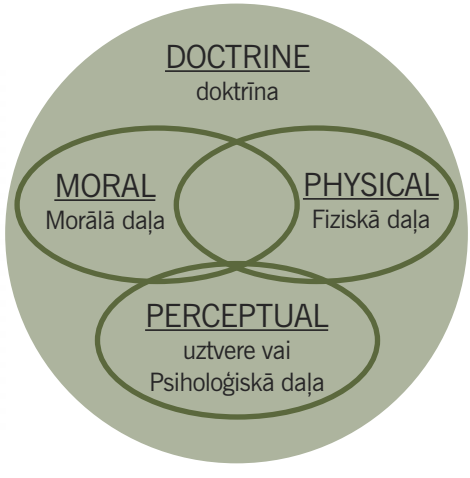
Pēdējos desmit vai piecpadsmit gados ANO, NATO un ES ir pievērsušas ievērojami lielāku uzmanību savu bruņoto spēku un karavīru pamatvērtībām, bet galvenais uzsvars ir bijis attiecināts uz ētikas un morāliem jautājumiem, piemēram, saistībā ar Irākas un Afganistānas kara notikumiem un misiju pieredzi Bosnijā, Hercegovinā, Serbijā, Somālijā un citās konfliktu vietās. Cilvēka vērtības, vai viņš vai viņa ir arī militāra persona, vai arī persona iesaistīta valdības vai civilā sektora darbā, pamatā šīs vērtības neatšķiras viena no otras abu grupu starpā. Tradicionāli Rietumvalstu karavīra pamatvērtības ir bijušas jau definētas daudzu gadu garumā un NATO valstu atšķirības varētu saukt tikai par kosmētiskajām atšķirībām, kur uzsvars varbūt ir attiecināms uz vienu vai otru vārdu saistībā ar vēsturiskiem ieradumiem, paražām, tradīcijām un militāro/civilo kultūru atsevišķās valstīs. Saprotams, ka jau nodaļā "Ievads" minētās karavīra pamatvērtības ir svarīgas, bet ar to vien nepietiek, ja mēs darbojamies civilizēti, civilizētā un demokrātiskā vidē un arvien "mazākā pasaulē", kur ikdienā saskaramies ar dažādām tautām, kultūrām un paražām. Karavīrs var būt tas labākais karotājs ar visaugstākajiem karavīra pamatvērtību novērtējumiem un spējām, bet tas pamatā viss ir nulle, ja viņam ir neētiska vai amorāla karavīra darbība vai pieeja dažādās situācijās, gan kara laukā vai arī miera laika apstākļos.

Kas tad ir karavīra militārā "ētika" vai "ētikas pamatvērtības"?

Tie ir visu ietverošie morālie principi, standarti un vērtības, kā arī to iespaids, attiecībā uz uzdevumiem, organizāciju un karavīru apmācībām; tas arī iekļauj ētikas jautājumus, kas attiecas uz karavīru ģimenēm. Kopumā, tā ir:

1. **Morālo principu sistēma** vai ētikas kultūra; uzvedības un tikumisko normu kopums.
2. **Uzvedības noteikumi**, kas attiecas uz cilvēka zināmas uzvedības darbības apjomu specifiskā grupā; piemēram "medicīniskā ētika", "kristīgā ētika" utt.
3. **Indivīda morālie principi**, piemēram, nenodot uzticēto informāciju tiem, kam tā nav domāta.
4. **Filozofija, kas attiecas uz cilvēka raksturu**, par taisnīgiem vai netaisnīgiem darījumiem un par labiem vai sliktiem motīviem, kas izraisa darījumu sekas.

Šodienas ētikas un morāles uzskati vai pamatvērtību redzējumi ANO, ES un NATO valstīs ir ļoti līdzīgi – vecajās NATO valstīs varbūt vairāk "nobrieduši". Tie nepārtraukti ir jāpārskata un jāpielaiko apstākļiem, līdzsvarojot moralitāti ar legalitāti. Saistībā ar dažādiem starpvalstu līgumiem un konvencijām, cilvēciskā (ētiskā) atbildība tagad ir uzlikta indivīdiem, sabiedrībai un valstīm – atbildība par viņu rīcību un rīcības izraisītām sekām. Līdz ar to mēs redzam arvien dziļāku izpratni par attiecībām starp valstīm, starp cilvēkiem un starp cilvēkiem un sabiedrību. Tātad ir notikusi pamatvērtību (ētikas) nostiprināšanās; piemēram, mēs sākam pieprasīt korupcijas un neētisku darījumu un cilvēku apkarošanu un neētisku cilvēku saukšanu pie atbildības. Ar militārās ētikas nostiprināšanos mēs arī redzam ētikas normu ieviešanu militārās doktrīnās, piemēram, NATO *Sabiedroto apvienotā doktrīna* (Allied Joint Doctrine, AJP- 01C), kas iekļauj NATO Kaujas spēju komponenti/daļas:

morālā daļa – laba morāle un pārliecība, ka NATO nodoms ir morāli un ētiski pareizs; tas prasa labu vadību, vadīšanu un motivāciju;

fiziskā daļa – spējas karot (cilvēku resursi, ekipējums, kolektīvais izpildījums, militārā gatavība un ilgstošas kaujas spējas);

uztveres/psiholoģiskā daļa – lēmumi, balstīti uz pareizu informāciju; komandiera fokusēšanās (novērojumi un reāla uztvere) uz vidi, pašu spējām utt.

doktrīnas daļa – saliedē kopā visus trīs augšējos komponentus; NATO spējas darboties kopienā.

Kopumā – individuāli un kolektīvi labi apmācīti karavīri, kas pārzina doktrīnas, vidi un ieročus, pieturas pie morālām un ētiskām prasībām un vērtībām, ir labi apmācīti vadības un vadīšanas principos.

Moderno laiku ētikā vai morālā izpratnē iekļaujas arī tā sauktie **Nirnbergas principi,** kā arī izpratne par šiem noziegumiem:

Noziegums pret mieru iekļauj plānošanu, sagatavošanos negaidītam uzbrukumam pret citu valsti, uzbrukums, laužot internacionālus līgumus vai savstarpējas vienošanās; tas pats attiecas uz divu vai vairāku valstu kopīgu plānošanu vai sazvērestību, lai veiktu iepriekš minētos darījumus. Piemēram, Hitlera-Staļina pakts bija "noziegums pret mieru" un izraisīja Otro pasaules karu.

Kara noziegumos iekļaujas kara laika normu neievērošana, (piemēram, kara gūstekņu spīdzināšana, jebkāda slepkavošana, deportācijas, vergu nometņu un spaidu darbu noformēšana vai civilistu iesaistīšana okupētās teritorijās okupantu mērķu sasniegšanā); slikta apiešanās ar kara gūstekņiem vai ar personām jūrā; ķīlnieku nošaušana; publisko vai privāto īpašumu piesavināšanās; pilsētu vai ciematu iznīcināšana vai iznīcinoša darbība, kas nav militāri pamatota. Piemēram, PSRS okupācija un darbība 1940.-1941.g. un 1944.-1990.g. un Vācijas okupācija un darbība 1941.-1944.g. tiek uzskatīti par kara noziegumiem, kad Latvijas iedzīvotāji tika slepkavoti, deportēti un iesaistīti kara darbībā un citos darbos; tāpat, privāto īpašumu nacionalizācija (faktiska un atklāta laupīšana un zagšana PSRS vārdā) tiek uzskatīta par kara noziegumu.

Noziegumos pret cilvēci iekļaujas slepkavības, masveidīga cilvēku iznīcināšana (piemēram, PSRS 1940.-1941.g. un vēlāko gadu NKVD un KGB slepkavības, kā arī vāciešu ēbreju šaušana), pakļaušana verdzībai, deportācijas un citi necilvēciski darījumi pret civīlajiem iedzīvotājiem, kā arī politiskas, rasiskas un reliģiskas represijas, ja šādas represijas tiek specifiski darītas vai ir saistītas ar kara noziegumiem vai noziegumiem pret cilvēci.

Ētika, morālā izpratne un ētikas prakse civilā sektorā

Nav šaubu, ka Latvijas attīstību un ekonomisko izaugsmi ir smagi iedragājušas zemās ētikas normas un amorālie darījumi biznesa sektorā (Baltijas bankas, Parex bankas un citi darījumi), īpašumu privatizācija un pašas valdības likumdošana (kas „likumīgi" noformēja sava veida valsts īpašumu "izlaupīšanu"). Praktiski runājot, civilā sektora izpratnei par ētiku vai morālo nostāju nedrīkst būt nekādu atšķirību no militārām normām, jo bruņotie spēki (karavīri), policija un citu ministriju ierēdņi ir Latvijas sabiedrības sastāvdaļa. Tāpat, civilā sektorā ir pielietojami tā saucamie Nirnbergas principi, kas tika ieviesti internacionālajā forumā saistībā ar Otrā pasaules kara noziedznieku tribunāliem Nirnbergā. Šeit mēs redzam, ka jebkuras valsts valdības vadošās personas tiek deklarētas par noziedzniekiem, ja viņi vai viņu rīcība, rīcības atturība vai vienkāršā "acu aizmiegšana" noved pie šādiem noziegumiem.

Nobeigumā, vēlos citēt Jāņa Paula Džons (John Paul Jones) vārdus 18. gs.: katram virsniekam **(tas arī attiecas uz katru politiķi, karavīru, baņķieri, ministru u.c.) "... ir jātur savu acu priekšā tā lielā patiesība, ka, lai viņu labi paklausītu, viņam ir jābūt savu padoto cienītam."** Tas nozīmē, ka katra persona, kas ir sevi kompromitējusi savos amatos un darbos, nav vairs būt cienīga tikt uzklausītai un nav vairs uzticības vērta." 2002. gadā Rīgā, kad notika Internacionālā militārās ētikas konference, tika citēta ģenerāļa sēra Džona Vintropa Haketa (John Winthrop Hackett) teiciens - **„Slikts cilvēks nekad nevar būt labs jūrnieks, vai karavīrs vai lidotājs."** Tas tāpat attiecas uz mūsu valsts vadošām amatpersonām – **cilvēki, kas ir iesaistīti blēdīgās, neētiskās vai amorālās lietās, nekad nevar būt izcili valstsvīri.**

NAA APC profesors,
LVA valdes priekšsēdētāja biedrs,
atv.plkv. ***Jānis Melderis***

PĒTNIECISKAIS PROJEKTS „LATVIJAS BRĪVVALSTS VIRSNIEKU LIKTEŅU GAITAS IZPĒTE"

Pēc LVA valdes lēmuma 2010.gada sākumā NAA AZPC tika piedāvāts uzsākt kopīgu pētniecisko projektu „Latvijas brīvvalsts virsnieku likteņu gaitas izpēte" ar mērķi – sagatavot Latvijas Armijas (LA) virsnieku dzīves aprakstus, pieejamus plašai sabiedrībai. Par pētnieciskā projekta galvenajiem uzdevumiem tika noteikti:

- Veikt LA virsnieku saimes sastāva analīzi un identifikāciju, nosakot pētījuma projekta objekta galvenos virzienus, apjomu un laika periodu;
- Noteikt virsnieku dzīves gaitas apraksta apjomu, saturu un darba metodiku pētījuma veikšanai;
- Virsnieku (noslepkavoto, apcietināto un deportēto, kritušo partizānu cīņās) dzīves gaitas datu vākšana un analīze;
- Noteikt LA virsnieku profesijas pamatvērtības, salīdzinot tās ar NBS karavīru pamatvērtībām (analīze ar priekšlikumiem);
- Iegūto datu apkopošana un sagatavošana sabiedrības informēšanai, latviskās identitātes saglabāšanai un veidošanai.

Darba hipotēze: LA virsnieku dzīves gaitas apkopojums ļaus plašai sabiedrībai iepazīties ar šo karavīru likteņiem un palīdzēs izprast LA pamatvērtības, kuras var būt aktuālas arī NBS karavīriem un jaunajiem NBS virsniekiem.

Tā kā pētnieciskais projekts aptver plašu laika periodu un materiālu iegūšanai un apkopošanai nepieciešami vairāki gadi, tika nolemts katru gadu sagatavot atsevišķu pārskatu par attiecīgu pētnieciskā projekta daļu (atskaiti par gadā paveikto ar rezultātiem un secinājumiem) un noteikt uzdevumus nākošajam gadam. Par pētnieciskā projekta zinātnisko vadītāju un izpildītāju no AZPC tika izvēlēts atv. plkv. Jānis Melderis, tā izpildi paredzot uzticēt LVA biedriem atv. kpt. Valdim Šteinbergam un atv. vlnt. Gunāram Kramiņam, kuri jau iepriekšējos gados bija uzsākuši vākt arhīva materiālus un apzināt LA virsnieku likteņus saistībā ar iespēju izveidot šīs informācijas apkopojumu Rīgas Brāļu kapu topošajam depozitārijam, lai ar to varētu iepazīstināt plašu sabiedrību. LVA sagatavoto materiālu datorsalikumu apsolīja veikt atv. kpt. Sarma Līne. Tā 2010. gada darba rezultātus plānots apkopot projekta 1. daļā „Latvijas brīvvalsts virsnieku likteņi Latvijas 1940. gada okupācijas rezultātā" ar mērķi sagatavot 1940.-1941. gados komunisma režīma noslepkavoto, apcietināto un deportēto, kritušo partizāņu cīņās LA virsnieku īsus dzīves aprakstus, lai varētu uzsākt oriģināla interneta resursa veidošanu, kas tālākajā attīstībā lietotājiem sniegtu iespējami plašu un izmantošanai optimāli strukturētu informāciju par LA iznīcināto virsniecību. Projekta ietvaros tā autori izvirzīja sev uzdevumu:

- sniegt enciklopēdiska rakstura ziņas par noslepkavotajiem LA virsniekiem un armijas likvidācijas vēsturi, kas dotu ieskatu vērtējumu un priekšstatu vēsturiskajā attīstībā par konkrētām personām, notikumiem un priekšmetiem;
- apkopot Latvijas vēstures avotus un dokumentus par bojā gājušajiem LA virsniekiem, sagatavojot to bibliogrāfisko sarakstu;
- publicēt populārzinātniskus un akadēmiskus tekstus (rakstus un monogrāfijas, vai to fragmentus) par LA virsnieku likteņiem;
- sniegt lietotājiem elektroniskās saites uz citām ar vēstures izpēti saistītām tekstu, avotu un dokumentu publikācijām internetā, arhīvā un literatūrā;
- noteikt LA virsnieku pamatvērtības, salīdzinot tās ar NBS karavīru pamatvērtībām (analīze ar priekšlikumiem).

Pētnieciskajā projektā tika pieņemts, ka Latvijas brīvvalsts virsnieki ir Latvijas karavīri, kas beiguši ārvalstu vai Latvijas karaskolas virsnieka dienesta pakāpē un dienējuši virsnieku amatos Latvijas armijā no 1918.gada decembra līdz 1940.gada oktobrim. Ar terminu „Baigais gads" apzīmēts laika periods, sākot no Latvijas okupācijas 1940.gada 17.jūnija līdz 1941.gada jūlijam.

Pēc veiktās analīzes tika piedāvāti šādi Latvijas brīvvalsts virsnieku likteņu gaitas analīzes posmi, noformējot rezultātus ikgadējo projekta pārskata daļu nodaļās:

1. Latvijas brīvvalsts dienējošie un atvaļinātie virsnieki, kas tika nošauti (izdarīja pašnāvību) pēc Latvijas 1940. gada okupācijas un „Baigajā gadā" tika apcietināti un noslepkavoti;

2. „Baigajā gadā" uz „kursiem" aizvestie un 1941.gadā jūnijā uz soda nometnēm izsūtītie Latvijas virsnieki;

3. atvaļinātie Latvijas virsnieki, kas jau kā okupētās valsts civilpersonas tika apcietināti pēc viņu atvaļināšanas un izsūtīti uz soda nometnēm;

4. sarkanarmijai atkāpjoties, „līdzi" aizrautie latviešu virsnieki;

5. virsnieki, kas piedalījās partizānu cīņās 2.pasaules kara gados;

6. latviešu virsnieki, kuri paši iestājās vai tika iesaukti vācu kārtībsargu (policijas) dienestā pēc SA padzīšanas 1941.gadā un vēlāk cīnījās Latviešu leģionā 2.pasaules kara frontēs;

7. atvaļinātie latviešu virsnieki, kas kā civilpersonas tika apcietināti pēc 2.pasaules kara beigām un izsūtīti uz soda nometnēm;

8. latviešu virsnieki, kas cīnījās Latviešu leģionā 2.pasaules kara frontēs, saņemot trešā reiha pirmās virsnieku pakāpes.

Pēc projekta izpildītāju darba apkopota informācija par trīs pirmajiem punktiem un attiecīgi ir tapušas trīs informācijas apkopojošās tabulas, kurās par 855 Latvijas brīvvalsts virsniekiem ievietoti šādi dati:

- uzvārds vārds un tēva vārds;
- dzimšanas un nāves dati;
- mil.izglītības skola, izlaiduma Nr. (vai gads) un pēdējā LA virsnieka pakāpe;
- īss dienesta gaitas apraksts un tālākais liktenis;
- info avoti (Latvijas arhīva 5601 un citu fondu numuri, oficiālās publikācijas, pētījumi, žurnāli un citu avotu norādes).

Par pētnieciskā projekta izpildes darba rezultātiem NAA pēc Melnās kafijas vakara 2010.gada 10. vai 17. decembrī tiek plānota konference, lai apspriestu darba rezultātus, noteiktu tālākās darbības virzienus un iepazīstinātu interesentus ar iegūto informāciju par Latvijas brīvvalsts virsnieku likteņiem „Baigajā gadā" pēc Latvijas 1940.gada okupācijas. Laipni lūgti piedalīties konferences darbā.

Paredzēts pētnieciskā projekta ikgadējo pārskatu attiecīgās nodaļās apkopot īsus dzīves gaitas aprakstus par tiem 1991.gadā atjaunotās Latviešu virsnieku apvienības biedriem, kuri tika represēti, Krievijai un Vācijai okupējot Latviju (ieslodzīti cietumos, izsūtīti uz soda nometnēm, rekrutēti armijā un policijā, vai sodīti un izsūtīti no Latvijas pēckara gados).

Projekta autori paredz saglabāt ētisko un politisko neitralitāti un apzinās, ka sākotnējā posmā veiktais darbs saturēs ļoti fragmentāru Latvijas armijas virsnieku likteņu vēstures procesa atspoguļojumu, kas ir gan laika faktora, gan ierobežoto līdzekļu dēļ. Projekta autori ir gatavi ņemt vērā visu interesentu (sevišķi NBS virsnieku) ieteikumus par atsevišķu personu, procesu un priekšmetu atspoguļošanas prioritātēm. Apsveicama ir jebkura interesenta entuziasta pievienošanās projekta darba grupai, palīdzot īstenot izvirzītos uzdevumus ar savu līdzdalību.

LVA biedre
atv. kapteine ***Sarma Līne***

BRAŠI IERINDĀ VĒL 80 GADU VECUMĀ[1]

Neticami, ka fotogrāfijā redzamajam staltajam ASV rezerves brigādes ģenerālim, ar personīgo, atvaļinoties no aktīvā militārā dienesta (1976.), uz mūžu dāvāto karogu aizmugures fonā, Triju Zvaigžņu ordeņa (TZO) virsniekam (2000.), TZO Zelta goda zīmes kavalierim (1996.), ar Barikāžu dalībnieka Piemiņas zīmi (1995.), Bronzas zvaigzni, 16 aktīvā un 10 civilā dienesta medaļām apbalvotajam, Latviešu virsnieku apvienības (LVA) Goda biedram, Vilmāram Kukainim šī gada 10. augustā apritēja astoņdesmit.

1930. gada 10. augustā Rīgā, Āgenskalnā TZO kavaliera, meldera amata meistara Vilhelma Kristapa Kukaiņa un Martas Otīlijas Kukaines (dzim. Gulbes) ģimenē pasaulē nāk viņu vienīgais dēls Vilmārs. 1945. gadā viņš zaudē tēvu. Ģimene nonāk bēgļu gaitās Vācijā. Pazūd arī māte, bet pēc Otrā pasaules kara beigām atrodas. Fišbahas bēgļu nometnē, ēdot zirņu pulvera zupu un kurkstot vēderam, Vilmārs mācās Kārļa Skalbes vārdā nodēvētajā latviešu ģimnāzijā. 1949. gadā viņš iestājas tuvējā paramilitārajā Virsaiša Viestura 8920. latviešu sardžu rotā, un tas ir pirmais atspēriena punkts Vilmāra turpmākajai militārajai karjerai. Amerikāņu armijas apgāde Rietumvācijā palīdz likvidēt ilgstošo izsalkumu, bet sardžu dienests dod rūdījumu un iemāca patstāvību. 1950. gada vasarā Vilmārs kopā ar māti izceļo uz Grand Rapidiem (Mičiganas pavalsts ASV). Ir sācies Korejas karš, un ASV rekrutēšanas iestādes čakli rupējas, lai ārzemju jaunieši saņemtu iesaukšanas pavēli jau pēc tikai sešu mēnešu ilgas dzīvošanas Amerikā. 1951. gadā Vilmārs saņem rekrutēšanas pavēli kā sanitāram braukt uz Koreju. Bet vācu valodas prasme paver citu iespēju – kļūt par ASV Militārās izlūkošanas bataljona tulku Vīnē.

Ar armijas atbalstu Vilmārs pabeidz Grand Rapidu koledžu, Rietummičiganas universitāti Kalamazu ar bakalaura grādu industriālajā menedžmentā, paralēli apmeklē arī Rezerves virsnieku kursus, vienlaicīgi dienot rezerves kājniekos un iegūst rezerves leitnanta dienesta pakāpi (1957.), un tiek iesaukts atpakaļ aktīvajā dienestā Fort Lee (Virdžinija), Pentagona lauku aģenturā Pensilvānijā un Klīvlandē, Ohaijo. Viņš beidz arī Armijas apgādes skolu un augstākos kursus Armijas intendantu koledžā un Nacionālās aizsardzības universitātē. 1964. gadā ir ģenerālštāba virsnieks pie ASV vēstniecības Irānā. Ārzemēs dienējis arī Vjetnamā, Taizemē un Okinavas (Japāna) salā.

Aktīvo militāro dienestu Vilmārs Kukainis turpina līdz 1976. gadam. Pēc atvaļināšanās no aktīvā dienesta zinātkārais virsnieks studējis arī Kentas valsts universitātē un absolvējis

[1] Rakstā izmantotas atv. ASV rezerves brig. ģenerāļa Vilmāra Kukaiņa sniegtās ziņas LVA, Jāņa Mežaka raksts laikrakstā Latvija Amerikā (Kanāda, 2010. gada augusts), Ilmāra Damberga raksts žurnālā Tēvijas Sargs Nr. 9, septembris, 2010.

to ar maģistra grādu publiskajā administrācijā. Pēc tam viņš sāk civildarbu, pildot ASV valdības sakaru virsnieka pienākumus ASV Kara flotes torpēdbūvju industrijā.

Rezerves dienestā uzaicināts pildīt Ohaijo pavalsts Nacionālās gvardes militārās rezerves komandiera vietnieka pienākumus. 1996. gadā pirms mandatorā vecuma sasniegšanas Vilmāru Kukaini paaugstina rezerves brigādes ģenerāļa dienesta pakāpē. No rezerves dienesta viņš atvaļinās 1999. gadā.

Otra Vilmāra darbības joma visa mūža garumā ir aktīvs sabiedriskais darbs gan trimdas latviešu kopienā ASV, arī citur pasaulē, apzinot tautiešus, galvenokārt, latviešu virsniekus, gan arī Tēvzemē Latvijā, sākot ar Atmodas gadiem, neatkarības atgūšanu, Nacionālo bruņoto spēku struktūru veidošanos, Baltijas valstu virzību un dalību NATO. Sabiedriskās aktivitātes rezerves brigādes ģenerālis turpina arī tagad.

Tikai patriotisms un pārliecība par rīcības nepieciešamību var mudināt augsta ranga virsnieku 19 reizes ierasties Latvijā un strādāt Latvijas aizsardzības atbalsta darba grupā, lasīt lekcijas Latvijas Nacionālo bruņoto spēku virsnieku sagatavošanas mācību iestādēs, strādāt par padomnieku Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, būt Latvijas Kara muzeja ārzemju kuratoram, pašam apmaksājot ceļa un citus izdevumus. Vilmārs Kukainis to dara.

Vilmārs Kukainis un toreizējais Igaunijas ģenerālleitnants Aleksandrs Einselns ir Baltijas balatjona (*BALTBAT*) zilitumšsarkandzeltenā karoga meta autori un izgatavošanas iniciatori. No 1995. gada līdz 2003. gadam karogs godam pildījis paredzēto uzdevumu. Tagad šis vēsturiskais Baltijas valstu vienotības simbols glabājas Latvijas Kara muzejā.

Brigādes ģenerālis kopā ar Klīvlendas Baltiešu komitejas valdes locekļiem un Klīvlendas kredītsabiedrību ir iniciatori, sponsori un izgatavošanas izkārtotāji vairāk kā 4000 Latvijas un vairāku simtu Igaunijas un Lietuvas valsts karogu uzšūšanai *Flagsource* karogu fabrikā (ASV), kā arī atsūtīšanas organizatori attiecīgajiem adresātiem Atmodas gados, kad Baltijas valstīs valsts karogu masveida izgatavošana tikai sāka attīstīties.

Vilmārs Kukainis ir ilggadīgs militārā žurnāla *Tēvijas Sargs* redakcijas pārstāvis ASV, Latvijas Ordeņu brālības biedrs, Latvijas Ģenerāļu kluba loceklis, Latvijas Rezerves virsnieku asociācijas biedrs. Vienmēr prasīgs, precīzs, draudzīgi pretimnākošs un atsaucīgs, regulāri gatavojot savas publikācijas žurnālam *Kadets*.

Ir nepieciešama personīga iniciatīva, daudz darba un enerģijas, lai apzinātu latviešu izcelsmes virsniekus ASV, sekotu Latvijas komandēto topošo virsnieku gaitām Vestpointā, cilvēciski vienkārši sarakstītos ar viņiem, apsveiktu svētkos, darītu dažkārt to, ko darbu gūzmā nepagūst izdarīt Latvijas militāro struktūru amatpersonas.

Brigādes ģenerālis sagādās autotransportu un vedīs divas Latvijas Universitātes volejbolistes, kas šogad spēlē Kentas valsts universitātes komandā, četru stundu brauciena attālumā uz Latvijas Republikas 10. Saeimas vēlēšanu iecirkni.

Vilmāra piederības sajūta savai Tēvzemei, varbūt iekšējs, vārdos neizteikts solījums savam tēvam, ir mudinājis vairākkārt savākt līdzekļus pulkveža Oskara Kalpaka nodegušā muzeja *Airītēs* eksponātu jaunradīšanai, vairāku izstāžu iekārtošanai Latvijas Kara muzejā, kā arī

drošības aprīkojuma iegādei muzeju vajadzībām. *Airītes* atdzims, un muzejā apmeklētājus uzrunās arī Vilmāra Kukaiņa sarūpētais.

Tagad brigādes ģenerālis beidzis vairāk kā 30 gadu ilgo darbu Latviešu Klīvlendas kredītsabiedrībā, t. sk. 20 gadus pildot tās valdes priekšsēža pienākumus. Joprojām viņš ir Kentas valsts universitātes Latviešu stipendiju fonda koordinators. Kopā ar dzīvesbiedri Dzintru pašaizliedzīgi atbalsta unikālo Latviešu Klīvlendas Kultūras dārzu. Vilmārs atrod laiku un spēku pildīt Daugavas Vanagu ASV valdes militārā referenta un Klīvlendas apvienības sekretāra pienākumus, kā arī Baltiešu komitejas kasiera uzdevumus. Viņam ir daudz publikāciju ārzemju latviešu un Tēvzemes Latvijas presē. Pašreiz kopā ar Dienvidkarolinas universitātes Vēstures katedras vadītāju prof., Dr. Valdi O. Lumanu viņš raksta manuskriptu grāmatai *The Baltic Guard* (Baltiešu sardze).

Pievienojoties ASV rezerves brigādes ģenerāļa Vilmāra Kukaiņa šī gada 18. augusta civilajiem un 23. septembra militārajiem suminātājiem, LVA vēlreiz sveic Jubilāru, vēl veselību un spēku ilgus gadus radoši strādāt, īstenojot Latvijas Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas pausto domu:

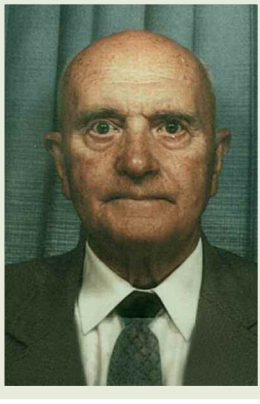
Mūsu tēvu zeme nav dalāma – tā ir ceļama.

LVA biedres
Maija Zālīte, Sarma Līne

NOMODĀ PAR LATVIJU VIENMĒR UN VISUR

Karavīra rūdījums palīdz dzīvot „ar zobenu zem galvas" augsti godājamiem Latviešu virsnieku apvienības biedriem, kuru dzīves gadu gredzeni pārsnieguši 90-to gadskārtu. Viņi kļuvuši vecāki par savu, 1922. gadā dibināto, Latvijas Karaskolu beigušo virsnieku apvienību. Divi no viņiem – atv. virsleitnants Jānis Radziņš, atv. virsleitnants Augusts Vīksne – piedalījušies Latviešu virsnieku apvienību darbības atjaunošanā pēc 1954. gada savās mītņu zemēs pasaulē. Viņu visu gara cietoksnis – Latviešu virsnieku apvienība – 2012. gadā varēs atzīmēt savas pastāvēšanas 90. gadadienu.

Vēlamies kaut nedaudz pastāstīt par nacionālas latviešu virsniecības dižgadnieku pašreizējām dzīves gaitām un domām, lai viņi sajustu cits cita plecu, un žurnāla lasītāji varētu domās noliekt galvas šo virsnieku mūžu un darbu priekšā un vēlēt viņiem veselību.

Pašreiz vienīgajam **Latvijas Karaskolas 13. izlaiduma** pārstāvim atv. virsleitnantam **Jānim Bachmanim** Lielbritānijā rit **98.** mūža gads. Latvijas Valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa 260. pavēlē armijai un flotei 1939. gada 1. septembrī par kadetu paaugstināšanu leitnanta pakāpē viņam ir 100. kārtas numurs.

Latvijas armijas, sarkanarmijas, Latviešu leģiona virsnieks. Sirmais, darbīgais kungs dzīvo savā mājā, joprojām cenšas strādāt dārzā. Pārcietis acu operāciju. Ir redzes uzlabošanās un cerība, ka *acis kļūs vēl gaišākas*.

Tuvinieku ne dzimtajā Latvijā, ne tālajā Anglijā Jāņa ģimenei nav. Jāņa dzīvesbiedre šobrīd uzturas veco ļaužu mītnē, jo viņam pašam nav iespēju kundzi pietiekami labi aprūpēt.

Lai 100. kārtas numurs palīdz Jānim sagaidīt simto jubileju!

Triju Zvaigžņu ordeņa virsniekam (1995.), Atzinības Krusta lielvirsniekam (2005.), Latvijas Zinātņu akadēmijas Goda loceklim, Kristapa Rudzīša balvas laureātam, profesoram, ārstam, zinātniekam, atv. virsleitnantam **Nikolajam Skujam** šogad **97.**

Izbridis Otrā pasaules kara dangas, ārstējis un glābis cilvēkus gan kara, gan miera laikā.

"Man ir trīs bērni un seši jauki mazbērni, ar kuriem man patīk būt kopā, un desmit krustmeitas un krustdēli. Mazbērni ir mans pirmais vaļasprieks, otrais ir vasarnīca Vecāķos", savulaik teica Nikolajs.

Cienījamā mūža nogali slavenais habilitētais medicīnas zinātņu doktors aizvada dēla ģimenē. Veselības traucējumi viņam liedz tikties ar kolēģiem – ārstiem un domu biedriem Virsnieku apvienībā. Mūsu vēlējums izskan viņa paša atziņā: "Labu domāt, labi darīt, labi būs …"

Latvijas Karaskolas pēdējā **14. izlaiduma** (1940.gada 27. jūlijā) virsniekam tālajā Austrālijā, Adelaidē, atv. virsleitnantam **Jānim Radziņam** šogad aprit **97.** dzīves gadskārta.

Kā visi *laikmetu griežu* virsnieki, dienējis Latvijas armijā, sarkanarmijā, Latviešu leģionā. Kara beigās Jānim ar kundzi izdevies nokļūt pie angļiem Lībekā un izceļot uz Austrāliju. Adelaidē J. Radziņš atjaunojis Latvijas Karaskolu beigušo virsnieku apvienību, no kuras nu jau visi iesaukti Aizsaules pulkos.

Jānis joprojām ir Latviešu Virsnieku apvienības Latvijā rindās, bet jau vairākus gadus uz Dzimteni atbraukt nespēj. Savus vecākus aprūpē meita Ilze, ar viņas palīdzību uzturam sakarus ar sirmo, cienījamo virsnieku. Jāņa sirds pieder Mātei Latvijai.

Latvijas Karaskolas 14. izlaiduma virsnieks, Latvijas armijas, sarkanarmijas, Latviešu leģiona 15. divīzijas virsnieks atv. virsleitnants **Augusts Vīksne** Kanādā šogad aizvada **96.** mūža gadskārtu.

Augusts dzīvo savā mājā un jau vairāk kā divus gadu desmitus ir meitas Maijas aprūpēts. Dēls ar ģimeni, kurā aug trīs latviski runājošas mazmeitas, braucot apciemot.

Augusts joprojām ir interesants telefonsarunu biedrs, saglabājis labu atmiņu un ticību atveseļoties pēc gandrīz trīs mēnešus ilgas slimošanas.

Vājā redze viņam nebija šķērslis, lai šajā gadā atsūtītu uz Latviju 1967. gadā atjaunotā žurnāla *Kadets* pirmos 17 numurus, kurus izdeva Latviešu virsnieku apvienības Austrālijā, ASV un Kanādā.

Draugs August, vēlam Tev atgūt spēkus!

Latviešu leģionārs, leģendāro 16. marta kauju dalībnieks, atv. virsleitnants **Jēkabs Daizis** Francijā – šogad atzīmējis **95** gadu jubileju. Kā pats atzīst: "Esmu nemanot iesaistījies diezgan plašā korespondencē, no kuras vairs nevaru tik viegli atbrīvoties." (vēstulē 2007.). Aktīvi savas pārdomas un uzskatus vēstulēs atsūta arī Apvienībai: "Man ir laimējies noturēties… Kaut gadu skaits paliels, vēl jūtos labi un speciālas slimības man necenšas "uzbrukt", ko atvairu ar vairākiem paņēmieniem, kā uztura ziņā, tā visādās kustībās… Blakām mūsu mājiņai ir skaists priežu mežs, kas dod labu "ozonisku" gaisu un apkārt mājai daudzie bērzu koki, kas pavasaros dod veselīgo bērzu sulu… Bērzkokus iestādīju pats." (vēstulē 2007.).

"Es negribu būt pesimists un teikšu: ceru, ka drīzumā celsies gaišāki spēki, kas spēs visādus "jodus un murgus" aiztriekt iznīcībā, un latviešu tauta ar Latvijas vārdu nākotnē kā spoža zvaigzne spīdēs Eiropas valstu vidū." (*Brīvā Latvija*, 2007.). "… Es vienmēr ar skatu uz gaišāku nākotni…" (vēstulē 2008.).

"Pavasarī pārdzīvoju nedēļu slimnīcā, ko pasmagi gan jutu, tomēr beidzās laimīgi, jūtos tagad labi… Par laimi, ir dzīves draudzība ar Viju, arī latviete…"(vēstulē 2009.).

Draugs Jēkab, lai Tev vienmēr gaišs skats un ticība labākai nākotnei!

Latvijas Karaskolas 14. izlaiduma virsniekam, Latvijas armijas, sarkanarmijas, Latviešu leģiona un angļu Sardžu vienību pie angļu armijas virsniekam, atv. kapteinim **Teodoram Liepam** (līdz 1940.gadam **Linde**) šogad apritēja **95.** dzīves gadskārta. Lielākais dzīves gadu skaits aizvadīts Lielbritānijā. Kopā ar kundzi Antoņinu izaudzināti un izskoloti trīs bērni – dēls un divas meitas.

Teodors vairākkārt viesojies Latvijā. Telefonsarunās uzturēti ciešākie sakari ar Latvijas Karaskolas kursa biedru, atv. virsleitnantu Jāni Incīti (†2008.) un bijušo Apvienības priekšsēdētāju, atv. virsleitnantu Tālivaldi Bērziņu (†2009.).

Sirmais virsnieks joprojām garā možs. Vēstulē Tālivaldim Bērziņam 2001. gadā Teodors raksta: "…Interesētu redzēt Džūksti, Jaunpili un Lesteni, ar to saistītas bataljona gaitas… Arvien vēl ceru, ka kādreiz vēl varēšu aizbraukt uz Latviju ieelpot Dzimtenes gaisu."

Teodor, vēlam, lai cerība piepildītos!

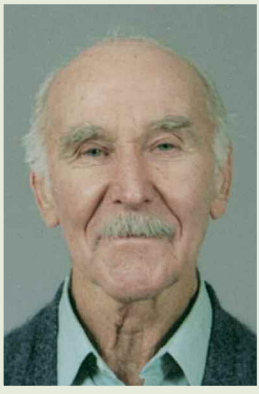
Atzinības Krusta kavalieris (2009), Latvijas ārstu biedrības Goda biedrs, profesora Jēkaba Prīmaņa balvas laureāts (2007.), ar profesora Pētera Sniķera piemiņas medaļu apbalvotais ārsts ķirurgs, atv. majors **Staņislavs Lubāns** šogad svinēja **95** gadu jubileju.

Ārsti vajadzīgi visās armijās un visās valsts iekārtās – tāds arī Staņislava liktenis, un par ārstu viņš nostrādājis 54 gadus.

"Esmu laimīgs, ka varēju dot savu ieguldījumu Latvijas iedzīvotāju veselības aizsardzības darbā," atzīst sirmais Dakteris.

Darba mīlestība un plašs interešu loks – dārzs, puķu krāšņuma aizrautība, ikdienas sportošana, padomi veselības saglabāšanai, līdzdalība Apvienības darbos, kamēr vien ceļš no Ogres līdz Rīgai nebija par grūtu…

Tagad Staņislavs savu kuplo atvašu pulku – divas meitas, dēlu, piecus brašus mazdēlus un visjaunākās atvasītes – mazmazmeitu Lauru un mazmazdēlu Kristapu, kā arī tuvākos draugus labprāt vēlas satikt jubileju reizēs. Pieredzēts un piedzīvots daudz, atmiņu stāsti ir gari. Uz bagātu mūžu atskatīties ir vērts! *Daudz baltu dieniņu!*

Viestura ordeņa kavalieris, **Latvijas Karaskolas 14. izlaiduma virsnieks** (vienīgais šī izlaiduma pārstāvis Latvijā), atv. leitnants **Jānis Celmiņš** šogad atzīmēja **93.** dzīves gada jubileju. Latvijas armijas, sarkanarmijas 183. strēlnieku divīzijas virsnieks. Apmēram nedēļu pirms Vācijas-PSRS kara sākšanās viņam kopā ar sava vada karavīriem izdevies izbēgt no Litenes nometnes.

Viņš ir tas jaunais vīrietis, kurš ar uzticamu draugu palīdzību 1944. gadā trīs reizes speciāli aprīkotā motorlaivā šķērsoja Baltijas jūru, vedot uz Zviedriju latviešu puišus, kuriem draudēja vāciešu represijas, un glāba tautiešus, arī sievietes un bērnus, no iznīcības vāciešu-krievu kara mutulī. Jāņa segvārds toreiz bija Laimonis Petersons. Viņam laimējās – laivu nesabombardēja ne krievu, ne vāciešu lidmašīnas, laivu nenogremdēja karotāju zemūdenes.

Pēc Otrā pasaules kara Jānis dzīvo, mācās, strādā Zviedrijā, Holandē, ASV. Kļuvis mākslas priekšmetu pazinējs un kolekcionārs. Latvijā atgriezies 1995. gadā. Latviešu virsnieku apvienībā (LVA) iestājies 2002. gadā. Daudzkārt stāstījis par audzināšanu Latvijas Karaskolā, dalījies atziņās ar Latvijas jauniešu sabiedrisko organizāciju pārstāvjiem, Apvienības virsniekiem un katru, kas apciemojis viesmīlīgo virsnieku.

Vairākkārt īsāku vai garāku laika periodu finansiāli atbalstījis daudzbērnu ģimenes, kuras neatkarību atguvušajā Latvijas valstī saskārušās ar nopietnām materiālām grūtībām.

Šovasar Jānis kopā ar LVA virsniekiem bija Ventas krastmalā Ventspilī. Šīs Kurzemes puses vēji atgādināja Jānim 1944. gada bīstamos laivu ceļus uz Gotlandi.

Jāni, lai Tev vēl daudz tādu ekskursiju, kā šovasar!

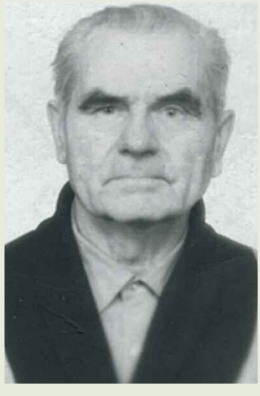
Viestura ordeņa kavalieris, Latvijas armijas, Latviešu leģiona 15. divīzijas virsnieks, vēl joprojām aktīvs sabiedriskais darbinieks Vācijā un Latvijā, atv. kapteinis **Atis Antons Homka** šī gada februārī svinēja **93.** dzimšanas dienu.

Atis pašreiz ir viens no diviem Latvijā vēl dzīvajiem Latviešu leģiona kauju virsniekiem. Izbridis kara ceļus no Rīgas, cauri Krievzemes plašumiem līdz Morei un Kurzemes cietoksnim, kur smagi ievainots un pārvests ārstēties uz Vāciju. Lazareti Homka atstājis pēc kapitulācijas Vācijā un palicis tur.

Strādājis dažādos atbildīgos NATO Būvniecības štāba amatos būvinženiera specialitātē.

Atis vairāk kā 50 gadus darbojies latviešu organizācijās Vācijā, daudzās starptautiskās organizācijās Eiropā. Vienmēr rūpējies par jaunatnes izglītošanu šajās organizācijās. Vēl joprojām ir Latvijas Kristīgo Demokrātu savienības (KDS) vicepriekšsēdis ārzemēs; Rīgas Latviešu biedrības (RLB) biedrs, Zemessardzes Studentu bataljona Veterānu apvienības padomnieks, Latviešu virsnieku apvienības biedrs un vēl daudzu citu sabiedrisku organizāciju biedrs, konsultants, padomdevējs. Referējis Jaunsardzes saietos, piedalījies NBS dienās daudzviet Latvijā. Personīgi atbalstījis, kā arī organizējis līdzekļu vākšanu RLB, Rīgas Brāļu kapu fondiem. Savos cienījamos gados staltais, pieredzējušais virsnieks šīs aktivitātes joprojām turpina.

Ati! Lai veselība un spēks vēl ilgi kalpot savai pārliecībai un Latvijai!

Atv. virsniekvietniekam **Jānim Locim** šogad – **93**.

Jānis dzimis ģimenē, kuras vienīgā bagātība bijuši septiņi bērni. Vecāki sapratuši izglītības nozīmi, nolemjot vismaz vienu bērnu izskolot, un laimīgais bijis Jānis. Ģimnāzijā Jānis iemācījies spēlēt trompeti, un šī prasme viņu glābusi daudzās dzīves situācijās. Dienējis visās trīs tā laika armijās, spēlējis arī orķestros. Atmiņās raksta, ka draugs ieteicis: "… muļķis būsi, ja nespēlēsi orķestrī; tevi iesauks armijā, aizsūtīs uz fronti un tur nošaus." Kad kritis čekistu gūstā, no spiega statusa paglābusi trompete; nav nošauts, bet nosūtīts uz filtrācijas nometni. "Sirdslietās" man bija paveicies, jo meitene, kuras dēļ riskēju pāriet fronti un nokļuvu gūstā, bija mani gaidījusi. Mums ir meita, labs znots un mazdēls."

Uzticīgā meitene nu jau Aizsaules dārzos, par tēti rūpējas meitas ģimene, mazdēls studē filozofiju.

Jānis ir gandarīts, ka pieder latviešu virsnieku saimei: "Apvienība nav tikai materiāls atbalsts, daudz lielāks ir morālais. Tā ir apziņa, ka esi kādam vajadzīgs. Ka esi draudzīga kolektīva loceklis, kura mērķis kalpot savai Dzimtenei."

Jāni, paldies par Tavu augsto Apvienības vērtējumu! Vēlam Tev vēl ilgi

… savā tautā būt, biedru plecu just, Tēvu zemi mīlēt!

Triju Zvaigžņu ordeņa Sudraba goda zīmes kavalierim (1997.), ar Barikāžu dalībnieka Piemiņas zīmi (2001.) apbalvotajam veterinārārstam, atv. leitnantam **Arnoldam Dzirnem**, Latvijas valsts vienaudzim, šī gada 18. novembrī **92.** dzīves gada jubileja. Obligāto karadienestu dienējis Latvijas armijā; atradies Spilves aerodromā arī 1940. gada 17. jūnijā; tikai nejaušības dēļ nenokļuvis sarkanarmijā. 1944. gadā tikko Latvijas Valsts universitāti beigušais veterinārārsts mobilizēts Latviešu leģionā. Rudenī jau bijis Kurzemes cietoksnī. 1945. gada maijā arestēts.

Arnolds pats saka: "Liktenis ar mani spēlējies daudzreiz, tomēr bijis labvēlīgs …" Izglītotais, pieredzējušais veterinārā dienesta lipīgo slimību speciālists pensionējies 81 gada vecumā – arī padomju iekārtai vajadzēja zinošus darbiniekus.

Arnolds ir aktīvs un cienīts LVA biedrs, bijis ilggadīgs Apvienības revīzijas komisijas loceklis. Viņš ir Latvijas armijas virsniecības dibinātās studentu korporācijas *Tervetia* filistrs. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas A. Dzirne nodibināja sadarbību ar NAA, iesaistot korporācijā kadetus un rosinot kadetu un augstskolu studentu patriotiskus sarīkojumus un pasākumus. Viņš joprojām ir LNKB vīru kora *Tēvija* dalībnieks un ilggadīgs kora vecākais. Arnolds izskolojis divas meitas. Staltā un stiprā virsnieka dzimtā aug septiņi mazbērni un desmit mazmazbērni.

Arnold! Lai Tev veselība un spēks dziedāt nacionālas dziesmas, kalpot savai valstij un mīlēt savu kuplo dzimtu!

Latviešu leģiona 19. divīzijas ārste stomatoloģe, atv. leitnante **Lidija Ankrava – Vasiļevska** šovasar nosvinēja **90.**

Viņa dzīvo atgūtajās Ankravu dzimtas mājās Madonas novada Sarkaņu pagasta *Kalna Jaunzemjos*. Uz Rīgu jau daudzus gadus neatbrauc – grūti pārvietoties. Apbrīnojami stipra, gaiša dzīvesprieka pilna kundze. Vēstulēs raksta savas atmiņas: "…jāatzīst, ka es no tiešas saskarsmes ar visu to – ievainojumiem, nāvi biju pasargāta, tā ka 8. maijs tikai atklāja man īsto dzīvi – nu man sākās īsti karš… redzēju daudz

ciešanu, sāpju, ļaunuma. Kara laikā kā joku uzklausīju toreiz modē bijušo teicienu: "Baudiet karu, jo miers būs šausmīgs.""

Arī Lidiju gaidīja smags zaudējums un rūgti pārdzīvojumi. "…Pēc visa pārdzīvotā pēckara periodā man likās, ka sirds pārplīsīs, tad es darīju tā: visur savā darba kabinetā salīmēju mazus papīrīšus ar uzrakstu "Keep smiling!" Toreiz, 1945. gadā angļu valoda pavisam maz Latvijā bija zināma, un, ja kāds to arī izlasīja, neviens man nevaicāja, kāpēc tādi uzraksti. Man tie palīdzēja no izmisuma izkļūt… Tagad es savās lauku mājās jūtos pavisam saskaņota." (vēstulē 2005.)

Lidijas dzimtu turpina dēls un trīs mazbērni.

Lidijas kundzi apciemojām viņas 90 gadu jubilejā. Lai gan Jubilāre tikai pirms dažām dienām bija pārvesta mājās no slimnīcas, viesu bija pilns pagalms, dūca kā bišu stropā "… Es jūs visus uzaicinu uz savām simtgades svinībām!"

Tā turpināt! "Keep smiling!" – Lidijas kundze!

Atv. leitnante ārste, stomatoloģe **Tālija Koha** nupat, šoruden svin **90.** dzīves gadu jubileju. Otrā pasaules kara ceļi gājuši secen. Astoņus gadus gaidījusi atgriežamies no Noriļskas savu dzīvesbiedru – Latvijas Karaskolas 12. izlaiduma virsnieku Oskaru Kohu. Kohu laulātā pāra dzīve ir izcils, cauri gariem posta un grūtību gadiem iznests, mīlestības un uzticības paraugs. Oskars nu jau sešus gadus dien Latvju karavīru Aizsaules pulkos, bet Tālija vēl arvien kā ģimenes relikviju glabā no tālās taigas sūtīto Oskara vēstuļu paciņu, nu jau pabālējušā zīmuļa rakstā.

Sirds siltumu un mīlestību Oskars un Tālija dāvājuši dēlam, diviem mazdēliem; dzimta turpinās mazmazbērnos – viņi ir tie dzīvības pilnie graudi, kurus latviešu virsnieku ģimene iesējusi mūsu tautas un Tēvzemes Latvijas nākotnē.

Mīļo Dakterīt! Vēlam stiprai būt un savas dvēseles gaišumu dāvāt dzimtas jaunajām atvasēm!

LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBAS BIEDRU, GODA BIEDRU UN BIEDRU-VEICINĀTĀJU

IEVĒROJAMĀS JUBILEJAS 2011. GADĀ

99 gadi	atv. virsleitnants	Jānis BAHMANIS (Lielbritānija)	21. oktobrī
98 gadi	atv.virsleitnants-ārsts	Nikolajs SKUJA	5. oktobrī
	atv. virsleitnants	Jānis RADZIŅŠ (Austrālija)	19. oktobrī
97 gadi	atv. virsleitnants	Augusts VĪKSNE (Kanāda)	14. novembrī
96 gadi	atv. majors-ārsts	Staņislavs LUBĀNS	25. janvārī
	atv. kapteinis	Teodors LIEPA – LINDE (Lielbritānija)	29. janvārī
	atv. virsleitnants	Jēkabs DAIZIS (Francija)	31. martā
94 gadi	atv. kapteinis	Atis HOMKA (Vācija)	2. februārī
	atv. leitnants	Jānis Aleksandrs CELMIŅŠ	22. maijā
	atv. virsniekvietnieks	Jānis LOCIS	22. novembrī
93 gadi	atv. leitnants med.vet.	Arnolds DZIRNE	18. novembrī
91 gads	atv. leitnante-ārste	Lidija ANKRAVA-VASIĻEVSKA	9. jūnijā
	atv. leitnante-ārste	Tālija KOHA	30. septembrī
90 gadi	atv. virsniekvietnieks	Oskars BALTPUTNIS	8. jūlijā
89 gadi	atv. leitnants	Kārlis VANAGS (ASV)	12. aprīlī
88 gadi	atv. kapteinis	Ojārs – Uldis ALEKSIS	29. martā
	atv. leitnants	Arturs VAIDZIŅŠ	19. maijā
87 gadi	atv. virsleitnants	Rolands KOVTUŅENKO	14. janvārī
	atv. virsleitnants	Olģerts MENTELIS	9. maijā
86 gadi	atv. pulkvedis	Auseklis PĻAVIŅŠ	1. janvārī
	atv. leitnants	Aleksandrs PĪĶIS	14. maijā
85 gadi	atv. pulkvedis	Egons GOLDŠMIDTS (ASV)	2. oktobrī
84 gadi	atv. majors	Egberts IMANTS	26. novembrī
	atv. virsniekvietnieks	Ernests BONAPARTS (Francija)	29. novembrī
82 gadi	atv. virsleitnants	Arnolds DAMBIS	25. aprīlī
81 gads	atv.ASV rez.brig. ģenerālis	Vilmārs KUKAINIS (ASV)	10. augustā
80 gadi	atv. seržants-majors	Zigurds LIELJURIS (ASV)	19. janvārī
	atv. kapteinis	Valdis ŠTEINBERGS	1. jūlijā
75 gadi	atv. majors	Zigurds IRBE	24. janvārī
	atv. kapteine	Sarma LĪNE	13. jūlijā
70 gadi	atv. pulkežleitnants	Dainis RENGARTS	10. maijā
60 gadi	atv. majors	Andrejs KIULIŅŠ	2. decembrī
55 gadi	atv. kapteinis	Raitis JĒKABSONS	20. aprīlī
50 gadi	atv. majors	Jānis LINIŅŠ	24. maijā
45 gadi	atv. pulkežleitnants	Normunds AIZPURS	25. janvārī
	pulkvedis	Igors KALNAČS	24. septembrī
40 gadi	atv. virsleitnants	Kārlis LĪDAKS	9. aprīlī

Daudz baltu dieniņu, Laimiņa, dod(i), ilgu mūžu dzīvojot!

Sagatavojusi LVA biedre, atv. kapteine ***Sarma Līne***

LVA biedre
sekretāre ***Maija Zālīte***

SIRDS UZ MŪŽIEM APKLUSUSI ...

Atvaļināts virsleitnants **Ansis Kārlis Mauriņš**
07.01.1917.–28.12.2009.

Nolieku galvu svešas zemes smiltīs;
Sirds tomēr mana – kaut tālumā – zvana:
Dzimtene mana ...

Virsleitnants Ansis Kārlis Mauriņš[2] ir Latvijas Karaskolas 13. izlaiduma (1939.) virsnieks, Latvijas armijas un Latviešu leģiona virsnieks, ievērojams Daugavas Vanagu un latviešu sporta dzīves darbinieks ārzemēs.

Dzimis Harkovā; uz turieni Pirmā pasaules kara laikā tika evakuēta Vagonu rūpnīca, kurā strādāja ģimenes galva – arī ANSIS Mauriņš, un kopā ar viņu – visa ģimene.

Karam beidzoties, ģimene atgriezās Latvijā. Ansis absolvējis Rīgas 2. ģimnāziju. 1935. gadā iesaukts karadienestā; 1937. gadā iestājies Latvijas Karaskolā, pēc 2 gadiem to beidzis, iegūstot leitnanta dienesta pakāpi. Dienējis 6. Rīgas kājnieku pulkā līdz 1940. gada jūnijam, kad okupācijas vara leitnantu A. Mauriņu pārskaita sarkanarmijas 24. teritoriālajā korpusā. Liktenīgajā 14. jūnijā A. Mauriņš atradies vasaras nometnē *Ostroviešos*, bet laimīgā kārtā pēkšņie aresti gājuši secen. Dienējis līdz 1941. gada jūlijam, kad izdevies dienesta gaitas nelegāli beigt.

Šajos sarežģītajos laikos nodibinās Anša ģimene un 1942. gada februārī viņa sievai Irēnai piedzimst meitiņa Ilze. Liktenis ir nesaudzīgs: 1944. gada maijā Ansim nākas savu dzīvesbiedri guldīt Ventspils kapu smiltājā un uzticēt meitiņu vecvecāku aprūpei, jo jau augustā karavīra – leģionāra gaitas aizved viņu uz visiem laikiem projām no Latvijas un meitas. Ilzes bērnība izvēršas skarba, tā ir īpaša stāsta vērta ...

No 1944. gada A. Mauriņš dien Latviešu leģionā, bijis 15. divīzijas Apgādes pulka adjutants. 1945. gada janvārī par varonību kaujās pie Flederbournas (tolaik Vācijā, tagad – Polijā) apbalvots ar II šķiras Dzelzskrustu un paaugstināts virsleitnanta pakāpē.

Pēc Vācijas kapitulācijas A. Mauriņš no 1945. gada maija līdz novembrim atradies karagūstekņu nometnē Putlosā. Pēc atbrīvošanās strādājis Lībekā (Vācijā) bēgļu palīdzības organizācijā UNRRA. Tur 1947. gadā Ansis sastapis savu nākošo dzīvesbiedri Veltu.

---

[1] Piemiņas rakstā izmantota Jāņa Frišvalda publikācija laikrakstā *Laiks* sakarā ar A. Mauriņa 90 gadu jubileju, A. Mauriņa sniegtās ziņas Latviešu Virsnieku apvienībai un meitas Ilzes atmiņas.

1947. gadā A.Mauriņa ģimene ieceļojusi Anglijā. No 1949. gada līdz 1958. gadam Ansis darbojies Latvijas sūtniecībā, kuru tolaik vadīja Latvijas valdības ārkārtējais pilnvarotais Lielbritānijā Kārlis Zariņš.

K. Zariņš vairākus latviešu virsniekus, arī A. Mauriņu, aicinājis uz pārrunām sūtniecībā, lai liktu pamatu Daugavas Vanagu (DV) nozarojumam Lielbritānijā – tā sauktajam DV Fondam (DVF). A. Mauriņš ievēlēts DVF pagaidu valdē, vēlāk – atkārtoti Fonda valdē, kur dažādos amatos darbojies 10 gadus, līdz 1957. gadam, īpaši rūpējoties par latviešu tradicionālo svētku Jāņu – sarīkojumu organizēšanu.

A. Mauriņš bijis arī DV Centrālās valdes (CV) loceklis. DV priekšnieks pulkvedis Vilis Janums ļoti atzinīgi vērtējis viņa rosīgo darbu un 1955. gada decembrī DV CV Ansi Mauriņu kā vienu no pirmajiem apbalvojusi ar DV nozīmi zeltā.

Jau Karaskolas laikā A. Mauriņš iesaistījies darbā Armijas sporta klubā, kuru vadījis ģenerālis Rūdolfs Klinsons; bijis pazīstamā sporta darbinieka majora Voldemāra Baumaņa tuvs līdzgaitnieks.

Sporta dzīve Ansim palikusi tuva arī trimdas gados. Ar sūtņa K. Zariņa gādību Latvijas sūtniecībā Londonā 1948. gadā tika nodibināta Latvijas Sporta padome trimdā (LSPT); tās darba mērķis – sargāt Latvijas sporta tradīcijas, pulcināt dažādos kontinentos izklīdināto latviešu jaunatni, uzturēt dzīvu domu par brīvu Latviju. Tika izdots Sporta laikraksts. Savās atmiņās V. Baumanis raksta: *A. Mauriņš uzņēmās trimdas sporta vadību. Ja esam izveidojuši savu sporta dzīvi trimdā, tad liela pateicība pienākas Mauriņam. Viņš atrada laiku, lai izveidotu LSPT.* 1950. gadā Londonā Mauriņš noorganizē Pirmās latviešu globālās spēles basketbolā; otrās – 1952. gadā – Minchenes Gladbachā Vācijā. Tieši V. Baumaņa vadītās izlases komandas gūst labus panākumus. 1954. gadā LSPT tika pārcelta uz Kanādu, vēlāk uz ASV, kur pārtapa par Latvijas Sporta padomi ārzemēs (LSPĀ) Amerikas Latviešu Apvienības (ALA) paspārnē. Atjaunotajā neatkarīgajā Latvijā ALA noorganizējusi Trīszvaigžņu sporta spēles Valmierā, Kandavā, Preiļos, un tajās vienmēr tikuši nolasīti Anša Mauriņa sveicieni un vēlējumi, apliecinot ticību Latvijas nākotnei.

A. Mauriņa rosīgā darbība un kompetence augsti novērtēta; 1948. gadā viņš pieaicināts XIV Olimpiskajās spēlēs Londonā kā Anglijas pārstāvis oficiālu pienākumu pildīšanai basketbola turnīros.

1958. gadā Ansis Mauriņš kopā ar dzīvesbiedri Veltu un abiem dēliem izceļojis uz ASV; apmetušies uz dzīvi Filadelfijā. Ansis strādā celtniecības darbos un pa vakariem mācās koledžā, lai iegūtu inženiera izglītību. Pēc diploma saņemšanas darbojies angļu – amerikāņu nekustamo īpašumu firmā viesnīcu vadības jomā.

Turpinājies aktīvs darbs DV Filadelfijas valdē. Ansis bijis tās priekšnieks; ar 1962. gadu – DV ASV valdes sporta nozares vadītājs; vairākus gadus – valdes loceklis, DV ASV goda tiesas loceklis. 1973. gadā piedalījies 3. DV globālajās dienās Londonā.

Virsleitnants A. Mauriņš darbojies arī Latviešu Virsnieku apvienībā ASV Ņujorkā.

Rosīgo sabiedrisko darbu nācies pārtraukt, kad ģimene pārcēlusies uz dzīvi attālajā Teksasas pavalstī; tur A. Mauriņš turpinājis vērienīgi darboties vairāku viesnīcu vadībā. Bijis uzticīgs Luterāņu baznīcas latviešu draudzes loceklis.

Acīmredzot, baidīdamies savus Latvijā palikušos tuviniekus pakļaut okupācijas varas represijām, Ansis Mauriņš viņiem par sevi ilgus gadus neko nav ziņojis. Pirmie kontakti ar vairāku citu personu starpniecību nodibinājušies tikai 1956. gadā.

Pēc neatkarības atgūšanas arī Latvijā atjaunojās Latviešu Virsnieku apvienība un 1992. gadā A. Mauriņš, Karaskolas biedru aicināts, iestājas tajā. Latvijas Karaskolā (L KS) gūtā pieredze un rūdījums sporta organizāciju darbā lieti noderējis L KS tradīciju atjaunošanā un iedibināšanā tagadējā virsniecības kalvē – Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā un Nacionālajos bruņotajos spēkos. Augsti vērtējot virsleitnanta A. Mauriņa ieguldījumu, aizsardzības ministrs 1999. gadā apbalvo viņu ar Goda zīmi *Par ieguldījumu Bruņoto spēku attīstībā;* 2004. gadā NBS komandieris piešķir 3. pakāpes Goda zīmi *Par nopelniem.*

Ansis Mauriņš ir vairākkārt viesojies Latvijā, dāvinājis Sporta muzejam materiālus par latviešu sporta dzīvi trimdā, ticies ar L KS biedriem, taču viņa dzīves laiva uz visiem laikiem noenkurojusies pie tālās Amerikas krastiem. Tur uzauguši un izskolojušies viņa dēli Roberts Ansis un Pēteris. Aug divi mazdēli.

Ļoti sliktās veselības dēļ mūža nogali Ansis aizvadījis Mainlendas centrālajā slimnīcā, veco ļaužu aprūpes nodaļā. Vēstulēs rakstīja, ka jūtas apmierināts ar dzīves apstākļiem, dēli ļoti rūpējoties par viņu, bieži apciemojot, atvedot pasta sūtījumus.

Meita Ilze Latvijā izaudzinājusi dēlus Ansi un Jāni; dzimtu te turpina četri mazbērni. Vārds *ANSIS* turpinās trīs paaudzēs, taču dzimtas koks ir Likteņa sašķelts ...

Godinot latviešu virsnieka – Latvijas patriota Anša Mauriņa piemiņu, viņa dzimšanas dienā 7. janvārī Ādažu Militārās bāzes Kapelā NBS kapelāns kapteinis Raimonds Krasinskis noturēja aizlūgumu; no tēva un vectēva atvadījās meita Ilze un mazdēls Ansis, klāt bija arī atv. viceadmirālis G.A.Zeibots, LVA biedrs, L KS nākošā izlaiduma virsnieks, atv. leitnants Jānis Celmiņš, Maija Zālīte.

2010. gada 10. oktobrī Anša Kārļa Mauriņa pīšļi guldīti Latviešu Brāļu kapos Katskiļu kalnos, Ņujorkas pavalstī, blakus dzīvesbiedrei Veltai (†1993.)

Draugs Ansi!

Tālumā aiziedams, Tu atstāj mums savu tuvumu,
savu veikumu, guvumu.

Ar pateicību un cieņu no virsleitnanta Anša Mauriņa
atvadās Latviešu Virsnieku apvienība Latvijā.

AIZSAULES PULKIEM PIEPULCINĀTI

LVA biedre
atv. kapteine ***Sarma Līne***

ARDIEVAS BRIGĀDES ĢENERĀLIM VALDIM MATĪSAM[3]

24.10.1944.-24.05.2010.

Brigādes ģenerāļa Valda Matīsa dzīves ceļš sācies skolotāju Ādolfa un Alīnas Matīsu ģimenē Rugājos. Liktenīgs notikums – vecmāmiņas bēres 1949. gada 25. martā – ļāva ģimenei izvairīties no padomju varas ieplānotās deportācijas. Pēc šī notikuma tēvs, kā politiski neuzticams, skolotāja darbu turpināt nevarēja, bet māti padomju vara pārcēla darbā uz Bērzpili. Tur arī Matīss uzsāka skolas gaitas. Viņš mācījies arī Rugāju un Eglaines skolās; vidusskolu beidzis 1962. gadā Bērzpilī.

Jau skolas gados Valdim Matīsam bija skaidrs, ka viņš centīsies apgūt militāras zināšanas. Pēc vidusskolas beigšanas Valdis dodas uz Ļeņingradas (tagad – Sankt Pēterburga) artilērijas skolu, pabeidz to un iegūst artilērijas jaunākā leitnanta dienesta pakāpi. Seko piecus gadus ilgs artilērijas virsnieka dienests Rīgā. Pēc tam V. Matīsu norīko uz studijām Ļeņingradas Artilērijas akadēmijā.

Pēc akadēmijas pabeigšanas viņu nosūta dienēt Baltkrievijā. Piecu gadu dienestu Valdis Matīss beidz pulka komandiera amatā. Turpmākai militārai karjerai nepieciešama Ģenerālštāba akadēmijas izglītība, taču tā viņam liegta, jo tēvs ir pretpadomju elements, un radi dzīvo ārzemēs. Valdis Matīss tomēr iestājas Maskavas Frunzes Kara akadēmijas aspirantūrā, četros gados uzraksta disertāciju, iegūst militārā docenta zinātnisko grādu un turpina dienestu kā minētās Kara akadēmijas katedras vadītājs. V. Matīss ar savu darbu un neatlaidību ir ieguvis izcilu militāro izglītību, pulkveža dienesta pakāpi un uzkrājis respektējamu komandējošā un akadēmiskā darba pieredzi.

Tūlīt pēc 1991. gada puča pulkvedis V. Matīss uzraksta iesniegumu par atvaļināšanos no padomju armijas. Šī paša gada rudenī pulkvedi aicina Latvijas Republikas Augstākā Padome, lūdzot gatavot priekšlikumus Latvijas Bruņoto spēku (NBS) un Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) izveidei. 1992. gada 13. februārī tiek pieņemts Ministru kabineta lēmums par Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas izveidošanu, par tās priekšnieku ieceļot pulkvedi Valdi Matīsu. 1992. gada 6. aprīlī piepildās pulkveža dzīves saviļņojošākais notikums – Mālpils lauksaimniecības tehnikuma stadionā Valdis Matīss ziņo pirmajam atjaunotās Latvijas Republikas aizsardzības ministram – Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadeti un pasniedzēji atklāšanas skatei nostādīti.

---

[3] Izmantotas žurnālā *Tēvijas Sargs* Nr. 6, jūnijs, 2010., publicētajā rakstā *Brigādes ģenerālis Valdis Matīss* minētās ziņas; kā arī V. Matīsa sniegtās ziņas LVA.

NAA rektora pienākumi ir sarežģīti un atbildīgi. Darbs notiek Krievijas karaspēka klātbūtnē, trūkst telpu, mācību līdzekļu, ekipējuma, sagatavotu virsnieku pedagogu. Viss jāuzsāk no nulles, meklējot un eksperimentējot darba procesa gaitā. Mālpils periods ilga no 1992. gada aprīļa līdz oktobrim. Tas bija veiksmīgs un sekmīgs pamats, lai 1993. gadā NAA uzsāktu pilnvērtīgu trīs gadu virsnieku apmācību kursu Rīgā pēc jaunizstrādātas mācību programmas. Mācību programmas tika nemitīgi pilnveidotas, izveidota un sakārtota NAA katedru infrastruktūra un materiālā bāze. Pulkvedis Matīss šos sava un kolēģu darba gadus sauc par "zvaigžņu gadiem", jo visur kūsāja entuziasms.

1999. gadā pulkvedim Valdim Matīsam piedāvā jaunu izaicinājumu – kļūt par pirmo Latvijas militāro atašeju ASV un Kanādā. Viņš izaicinājumu pieņem un strādā interesantu, atbildīgu un Latvijai ļoti svarīgu darbu minētajās valstīs. V. Matīsa diplomātiskā dienesta laikā ASV Latvija gatavojas iestāties NATO, un brigādes ģenerālim šī vēsturiskā procesa norisē ir nenoliedzami nopelni. 2003. gadā Valdis Matīss, brigādes ģenerāļa dienesta pakāpē, tiek iecelts par aizsardzības atašeju Krievijas Federatīvajā Republikā.

2007. gada oktobrī sakarā ar maksimālā vecuma sasniegšanu brigādes ģenerālis Valdis Matīss no profesionālā militārā dienesta atvaļinās. No 2007. gada oktobra līdz 2009. gada februārim V. Matīss ir aizsardzības ministra padomnieks.

2008. gada janvārī brigādes ģenerālis iestājas Latviešu virsnieku apvienībā. Savas ieceres viņš pagūst argumentēt arī kā Latvijas Ģenerāļu kluba biedrs. Matīsu ciena un ar sirsnību atceras daudzi latviešu izcelsmes virsnieki ASV un citās valstīs, ar kuriem kopā strādāts, sekmējot Latvijas valsts neatkarības un aizsardzības spēju nostiprināšanos, ceļot Latvijas kā NATO dalībvalsts starptautisko atpazīstamību un uzticamību.

Brigādes ģenerālis Valdis Matīss ir Viestura ordeņa Lielvirsnieks (2004), apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa Zelta goda zīmi (1997).

Intensīvā un atbildīgā darba slodze tomēr kaitēja ģenerāļa veselībai. Viņš sadedzināja sevi. 2010. gada 24. maijā pārstāj pukstēt Tēvzemei uzticīgā virsnieka sirds. 29. maijā Doma baznīcā Rīgā ar militāru godu no brigādes ģenerāļa Valda Matīsa atvadās valdības, Aizsardzības ministrijas, NBS, NAA, karavīru sabiedrisko organizāciju, t.sk. Latviešu virsnieku apvienības pārstāvji, Latvijā akreditētie ārvalstu militārie atašeji. Daudz vainagu un ziedu. Cieņu ģenerāļa veikumam Latvijas valsts un Nacionālo bruņoto spēku labā apliecina arī Valsts Prezidenta sūtītais vainags. Atvadu ceremoniju vada NBS kapelāns Normunds Celmiņš. Svinīga militāra procesija brigādes ģenerāli Valdi Matīsu no Doma baznīcas aizved uz Lazdukalna pagasta Garosilu kapiem un gulda dzimtas kapa vietā. Tur izskan arī atv. kapteiņa Alekseja Ozoliņa Latviešu virsnieku apvienības vārdā sacītie dziļas cieņas pilnie atvadu sveicieni, atziņa – brigādes ģenerāļa veikums uz mūžiem ierakstīts Latvijas NBS vēsturē – un solījums paturēt Valdi Matīsu svētā piemiņā.

No zemes šīs mēs izauguši esam,
Par zemi šo mums galva jānoliek.
Leonīds Breikšs

AIZSAULES PULKIEM PIEPULCINĀTI

LVA biedre
sekretāre ***Maija Zālīte***

BALTS CILVĒKS UN BALTU MŪŽĪBU IET ...

Atvaļināts leitnants **Voldemārs Lankmanis**
11.12.1920.–31.05.2010.

Pēdējais lūgums: nesērojiet – piedodiet, ka sāpinu...
Tālāk ceļš jums vieniem jāiet, jākavējas atmiņās.
A.Rullis

Voldemārs Lankmanis dzimis Jelgavā, Latvijas brīvības cīņu dalībnieka - seržanta - ieroču meistara - kalēja ģimenē; viņam ir arī māsa Zelma. Ieguvis vidusskolas izglītību.

1939. gadā brīvprātīgi iestājies dienestā Latvijas armijā; dienējis Zemgales artilērijas pulkā, 2. zenītbaterijā Daugavpilī. 1940. gada janvārī pārcelts uz Zenītartilērijas pulku Rīgā, beidzis mācības instruktoru rotā. Septembrī demobilizējies. Strādājis Jelgavas pilsētas komunālajā dienestā par taksatoru.

Karavīra gaitas atsākušās 1941. gada jūlijā pašaizsardzības vienībā Olainē. 1942. gada martā V. Lankmanis iestājies dienestā 26. Tukuma bataljonā, vēlāk pārskaitīts uz 18. bataljonu Krievijā. Savās atmiņās raksta, ka piedalījies kaujās pie Porhovas, Holmas, Dno, Veļikije Lukiem, Majevas, Staraja Rusas un citur. Frontē tuvcīņā ievainots. Pēc atveseļošanās 1942. gada septembra beigās nosūtīts papildināt militārās zināšanas uz virsnieku kursiem Čehoslovākijā

1943. gada aprīlī atgriezies Rīgā, ieskaitīts Latviešu leģionā, zenītartilērijas divizionā Lilastē. Septembrī norīkots pretgaisa aizsardzībai uz Opočku Krievijas teritorijā, kur kaujās viegli kontuzēts un veselības uzlabošanai nosūtīts atpakaļ uz Rīgu. Mācījies kājnieku virsnieku kursos Ziemeļblāzmā. Tad nosūtīts uz zenītbateriju Irlavā. Piedalījies kaujās pret sarkanarmijas tankiem pie Džūkstes un Tukuma. Pēc tam nācies aizstāvēties kauju pozīcijās - grāvjos Bolderājā un citur Rīgas apkārtnē.

1944. gada septembrī nosūtīts uz 15. divīziju Vācijā - Austrumprūsijā (tagad Polija), komandēts papildināt militārās zināšanas virsnieku kursos Sofienvaldē (tagad Polijas teritorija). Kara gaitas turpinājušās Austrumprūsijā (Pomerānijā): iedalīts pulkveža Kārļa Lobes komandētajās vienībās Tornā (tagad Toruņa), tālāk ar majora Pētera Lapaiņa bataljonu atkāpušies uz Noištetinu (tagad Ščeciņska) un 1945. gada 1. aprīlī uzsākuši gājienu uz Svinemindi (tagad Svinoujsče). 4. aprīlī kuģos vienība izbraukusi atpakaļ uz Liepāju. Līdz pat Vācijas kapitulācijai V. Lankmanis dienējis zenītbaterijā, apsargājot Ventspils lidostas gaisa telpu.

Voldemāram izdevies izvairīties no gūsta un ar dokumentiem uz sveša vārda viņš strādājis Jelgavas rajona ceļu daļā. 1946. gada jūnijā viņš atpazīts un arestēts. Nācies pabūt dažādos cietumos un čekas pagrabos, līdz 1947. gada oktobra sākumā izsūtīts uz Kemerovas apgabala Kuzņeckas akmeņogļu ieguves rajonu Sibīrijā. 1948. gada februārī izbraukuma tiesas *troika* piespriedusi 20 soda gadus. Pēc Staļina nāves sods samazināts, un 10 gadus Voldemārs izcietis soda nometnē Ziemeļu Kuzbasā, strādājis par noliktavas pārzini.

1956. gadā V. Lankmanis atgriezies Latvijā; strādājis dažādus darbus Jelgavā un Ķekavā. 1993. gadā pensionējies. Dzīvojis Rīgas rajona Ķekavas *Līdumniekos.*

Pāris gadus vēlāk Mūžībā aizgājusi dzīvesbiedre Daina; pēc tam Voldemāram laimējies sastapt uzticamu mūža nogales līdzgaitnieci Ēriku.

Latvijas valsts lielo pārmaiņu laikā nu jau sirmais virsnieks ir aktīvs 1991. gada Barikāžu aizstāvis; apbalvots ar *Barikāžu dalībnieka piemiņas zīmi*. Sastapies ar bijušajiem kara biedriem un 1992. gadā iestājies atjaunotajā Latviešu Virsnieku apvienībā (LVA).

Voldemārs rosīgi piedalījies Apvienības darbā, ieguvis virsnieku uzticību, ievēlēts revīzijas komisijā. Par savu kaujās iegūto pieredzi stāstījis jaunsargiem un kadetiem.

Ar savu stalto virsnieka stāju, dziļo Tēvzemes mīlestību, taisnības izjūtu, labestību un sirsnību pret cilvēkiem, ar prasmi jebkuru darbu padarīt līdz galam Voldemārs virsnieku vidū iemantojis patiesu cieņu.

Kā atzinību par viņa karavīra mūža devumu, līdzdalību Latvijas armijas tradīciju iedzīvināšanā Nacionālajos Bruņotajos spēkos un jaunatnes patriotiskajā audzināšanā apbalvots ar aizsardzības ministra Goda zīmi *Par ieguldījumu Bruņoto spēku attīstībā* (1999.), NBS komandiera 2. pakāpes Goda zīmi *Par centību militārajā dienestā* (2002.) un ZS komandiera 1. pakāpes Goda zīmi *Par kalpošanu tautai un Latvijai* (2004.)

Gadu gaitā pasliktinās Voldemāra veselība, uz Rīgu atbraukt kļūst arvien grūtāk. Izpalīdz kaimiņš vai kāds no Apvienības vīriem, atvizinot Voldemāru un reizēm arī Ēriku uz Apvienības sarīkojumiem.

Veselības traucējumi kļūst arvien biežāki un pēdējos gados Voldemāram nākas vairākkārt ārstēties slimnīcā. Ar savu padomu allaž palīdz atv. kapteinis – ārsts O. U. Aleksis.

Lai Voldemāram atvieglotu pārvietošanos, Apvienība iegādājas un nodod viņa lietošanā invalīda ratiņkrēslu. Palīdzība sirmo vīru iepriecina, taču jauno *transporta palīglīdzekli* ilgi izmantot viņam neizdodas.

Stāvoklis pēkšņi pasliktinās, un 31. maijā Voldemāra sirds pārstāj pukstēt.

3. jūnijā Rīgā I Meža kapu kapličā no atvaļinātā leitnanta Voldemāra Lankmaņa atvadās tuvinieki, draugi, kaimiņi un Apvienības virsnieki. Apliecinot NBS vadības cieņu latviešu virsnieka – patriota mūžam, viņu ar militāru godu pavada Štāba bataljona karavīri.

Izpildot Voldemāra vēlēšanos, viņš pēc nāves tika kremēts un 17. jūnijā viņa pelnu urna apglabāta Rīgā II Meža kapos.

Voldemār, lai viegli un gaiši Tavi Aizsaules ceļi!

AIZSAULES PULKIEM PIEPULCINĀTI

LVA biedre
atv. kapteine ***Sarma Līne***

NOVĒLOTI ATVADU VĀRDI LATVIJAS ARMIJAS VIRSNIEKAM

LEITNANTAM ***EMĪLAM DUMPIM***[4]
22.10.1913.- 17.06.2007.

Ziņa par leitnanta Emīla Dumpja kalpošanu Aizsaules pulkos sasniedza LVA tikai šī gada 22. augustā. Emīla paša pēdējā Apvienībai sūtītā vēstule datēta 2005. gada oktobrī. Par nožēlu objektīvu dzīves rituma gaitu nespēj apturēt pat ērtas informācijas apmaiņas laikmets.

Leitnants Emīls Dumpis dzimis 1913. gada 22. oktobrī Rīgā. Beidzis Rīgas Valsts tehnikumu. No 1938. gada līdz 1940. gadam dienējis Latvijas armijas 6. Rīgas kājnieku pulkā. 1939. gadā beidzis Rezerves virsnieku kursus pie Latvijas Karaskolas. 1940. gada 10. maijā paaugstināts leitnanta dienesta pakāpē.

Pēc tam iesaukts Latviešu leģionā. Pulkveža Lobes bataljona sastāvā piedalījies kaujās Krievijā. Apbalvots ar Kara nopelnu krustu ar zobeniem. Pēdējais amats armijā 1943. gadā – adjutants pulkveža Briges vienībā. Kara gadus aizvadījis bez ievainojumiem, nav kritis gūstā, nav arestēts.

1951. gadā ar ģimeni izceļojis uz ASV. Pirmajos gados ar pūlēm dabūjis darbu Oklahamas pavalstī – eļļas ieguves mašīnu labošanas darbnīcā. Latviešu tautības cilvēku apkārtnē nav bijis, svešvalodu prasme Emīlam vēl maza. Klimats karsts, latvietim nepierasts. Uz rudens pusi izdevies pārcelties uz Kalifornijas pavalsti. Latviešu draudzes mācītājs palīdzējis dabūt darbu aerodromā, nakts maiņā mazgāt mašīnas. Lai dabūtu labāku darbu, bijušas vajadzīgas ASV iepriekšējo darba vietu atsauksmes, bet tādu Emīlam nav bijis. Dabūt darbu firmā palīdzējusi Rīgas Valsts tehnikumā apgūtā tehniskās zīmēšanas prasme. Emīla Dumpja centība, godaprāts un māka strādāt vainagojusies panākumiem – nostrādājis firmā 25 gadus līdz pensionēšanās laikam. Firma vēl pēc 20 gadiem dāvinājusi Emīlam zelta pulksteni.

Emīls darbojies Ziemeļkalifornijas Latviešu draudzē un Latviešu biedrībā. 1992. gada septembrī iestājies atjaunotajā Latviešu virsnieku apvienībā Latvijā. 2001. gada novembrī Latvijas armijas atv. leitnants Emīls Dumpis par morālu atbalstu valsts militārās pašaizsardzības spēju paaugstināšanā, sadarbībā un virzībā uz NATO apbalvots ar Latvijas Republikas aizsardzības ministra *Atzinības rakstu* Nr.520; 2004. gada novembrī – ar Zemessardzes komandiera I pakāpes goda zīmi *Par kalpošanu tautai un Latvijai*.

[4] Izmantoti LVA biedra ltn. Emīla Dumpja personīgās lietas dokumenti un žurnāla Kadets Nr.31, NAA, Rīga 2003 publicētajā rakstā M. Zālīte: *Leitnantam Emīlam Dumpim – 90* minētās ziņas.

Vēstulē LVA bijušajam priekšsēdētājam atv. virsleitnantam Tālivaldim Bērziņam Emīls Dumpis savulaik rakstīja: “Esmu laimīgs cilvēks …”

Lai labi pildīta pienākuma apziņa pavada latviešu virsnieku leitnantu Emīlu Dumpi, kalpojot Aizsaules pulkos! Lai godbijīga cieņa pret Latvijas pirmās brīvvalsts armijas virsniekiem vairo latviešu virsniecības Tēvzemes mīlestību šodien un turpmāk!

LVA biedre
sekretāre ***Maija Zālīte***

NU MANA ZEME MANI MĀJĀS SAUC ...

Atvaļinātais virsleitnants **Alfreds Pope**

18.07.1914.- 03.06.2010.

Nezinu, vai mani dzīvie gaidīs,
Varbūt kāds labu vārdu bildīs,
Bet zinu, ka tēvzemes mīlestība
Mani sildīs...
Andrejs Eglītis

Alfreda Popes 90. jubilejas gadā žurnālā *Kadets* Nr. 32 (2004.) tika ievietots viņa dzīvesgājuma apraksts – jaunības gadi, dienests Latvijas armijā un Latviešu leģionā, kā arī pēckara gadu gaitas. Visu savu garo mūžu virsleitnants A. Pope ir bijis uzticīgs devīzei *Per aspera ad astra!* Līdz 96 gadu jubilejai pietrūka pusotrs mēnesis ...

Dziļi cienot virsleitnanta garo, darbīgo mūžu, tomēr īsi atkārtošu viņa dzīvesstāstu. Vēlos arī raksturot viņa aktīvo attieksmi pret notikumiem Latvijā, Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā (NAA) un Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS), par ko liecina viņa daudzās vēstules.

Dzimis Liepājas apriņķī, Medzes pagasta *Dižpēteros,* kuplā ģimenē. Mācījies Liepājas pamatskolā un Liepājas Valsts tehnikumā; to beidzis un strādājis par virpotāju Liepājas dzelzceļu darbnīcās.

1936. gadā iesaukts obligātajā karadienestā Latvijas armijā, dienējis Auto–tanku pulkā.

1937. gadā iestājies Latvijas Karaskolā; 1939. gadā (13. izlaidums) to beidzis kā leitnants. Atgriezies Auto–tanku pulkā, (vēlāk Auto-tanku brigāde); no 1940. gada 1. marta auto-rotas vada komandieris un brigādes štāba adjutanta palīgs mobilizācijas dokumentu izstrādē; no 1940. gada jūlija – brigādes štāba adjutants; vēlāk pārcelts uz Sarkanarmijas 24. teritoriālā korpusa Apgādes bataljonu un kopā ar to pārvietots uz Gulbenes apkārtni.

Pirms Latvijas armijai liktenīgā 1941. gada 14. jūnija notikumiem leitnantam Popem izdevies dabūt atvaļinājumu un Litenes notikumu priekšvakarā viņš atradies Rīgā. Tur bijis jūtams vispārējs nemiers, Šķirotavas stacijā stāvējusi aizrestotu vagonu rinda. Nelāgu nojautu pārņemts, Alfreds apvilcis civilista drānas un nolēmis bataljonā Gulbenē neatgriezties; ciemos uz tēva mājām arī nav braucis.

Laiku līdz Vācijas un PSRS kara sākumam A. Popem izdevies pavadīt Rīgā; strādājis auto remontu darbnīcā. 1943. gada novembrī iesaukts Latviešu leģiona 15. divīzijā un

nosūtīts uz Austrumu fronti. Tālākās kara gaitas Alfredu ved pa Krievijas sādžām, līdz rota saņem pavēli atgriezties Latvijā.

Par drošsirdību kaujās leitnants A. Pope apbalvots ar I un II šķiras Dzelzskrustu (1944.)

15. divīzija cieš smagus zaudējumus; to pārvieto uz Vāciju sastāva papildināšanai un 1944. gada augustā leitnants Pope kopā ar rotas vīriem kuģī no Latvijas aizbrauc.

Turpmākās kara gaitas aizrit Austrumprūsijā – tagadējā Polijā, Gdaņskas (tolaik Dancigas) apkaimē. Leitnants Pope pilda rotas komandiera pienākumus. Stāvoklis frontē kļūst arvien smagāks, uzlidojumi un gaisa trauksmes aizvien biežāki. 1945. gada marta nogalē Dancigas aplenkuma laikā bumbas sprādzienā Alfredu ievaino; tiek smagi traumēta viņa dzirde. Leitnantu aizved uz slimnīcu Dānijā, tālāk uz Vāciju. Vācijas kapitulācijas dienā viņš vēl ārstējas, pēc atveseļošanās tiek nosūtīts uz karagūstekņu nometni Beļģijā, kur pavada pusgadu.

Par dzīvi gūstā Latviešu Gūstekņu Gada grāmatā / 1946. gada kalendārā rakstīts:

Jūs, lautiņi, nezināt, kādu zemi es staigāju:
Ogļu zemi, zvirgzdu zemi, raudas nāca, staigājot.

Vislielākās ilgas ir pēc brīvības, siltuma un maizes, bet sirdī krājas nemiers un neziņa par dzimteni.

Kalnā kāpu raudzīties, kas ar manu tēvuzemi:
Sveši ļaudis arājiņi, svešu dziesmu dziedātāji.

1946. gada martā Alfreds Pope tiek atbrīvots, uzturas pārvietoto personu nometnē Vācijā un gadu vēlāk izceļo uz Angliju. Dzīvo Hallā, vēlāk Londonā. 1948. gada nogalē Londonā Latvijas vēstniecībā tiek dibināta Daugavas Vanagu organizācija Anglijā. Kopā ar Karaskolas biedriem aktīvistu vidū ir arī Alfreds.

1955. gadā viņš pārceļas uz nelielu pilsētiņu Hičinu, kur nodzīvo līdz sava mūža pēdējai dienai. Strādājis elektrisko aparātu un iekārtu automātiskās kontroles laboratorijā, 1979. gadā pensionējies.

1958. gadā A. Pope iegūst Lielbritānijas pavalstniecību, bet saglabā arī Latvijas pilsonību. Daudz vēlāk savās vēstulēs par pirmajiem gadiem Anglijā Alfreds raksta: "Es te „savā gultā" 1960. gada augustā ienācu pliks kā baznīcas žurka. Biju iepriekš sakrājis 750 angļu mārciņas – par tām laimējās nopirkt šo gruntsgabalu un banka deva naudu mājas būvēšanai... Būvuzņēmējs uzcēla mājas sākuma daļu. Visu pārējo, sākot ar pamatu un beidzot ar jumtiem, mūrēju un taisīju viens pats, savām rokām ... Garāžā ir vieta divām mašīnām un blakus vieta virpai, urbmašīnai, smirģelim, darba galdam ar skrūvspīlēm un visādiem darba rīkiem. Dienvidos no mājas ir mans dārzs, apm. 20 m garš un 15 m plats ... viens liels mūžzaļš koks, 3 mazas ābelītes, 2 bumbieres, lielāko tiesu zālājs." (28.08.2002.)

Latvijas Valsts svētku dienā pie viņa mājas plīvo sarkanbalti sarkanais karogs.

1993. gada 17. jūnijā pēc 49 gadus ilgas prombūtnes Alfreds no lidmašīnas izkāpj uz Latvijas zemes; piedalās Pasaules Latviešu virsnieku 1. saietā, apciemo tēva mājas; tiekas ar Karaskolas un kara ceļu biedriem; iestājas atjaunotajā Latviešu Virsnieku apvienībā (LVA). Tiek atjaunota viņa dienesta pakāpe – virsleitnants. A. Pope aktīvi interesējas par Latvijas Karaskolas tradīciju iedibināšanu Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, palīdz ar savu padomu un zināšanām, materiāli atbalsta dažus savus Karaskolas biedrus, kam Latvijā klājas diezgan grūti, atbalsta arī Apvienību. Par mūža ieguldījumu Tēvzemes labā saņēmis Aizsardzības ministra apbalvojumu – Goda zīmi *Par ieguldījumu Bruņoto spēku attīstībā* (1999.) un NBS komandiera apbalvojumu *Par nopelniem* (III pakāpe, 2004.).

Īpašu papildinājumu A. Popes dienesta gaitas aprakstā sniedz militārais vēsturnieks, atv. pltn. Aivars Pētersons iesniegumā Latvijas Ordeņu kapitulam:

"1940. gada 17. jūnijā ar Auto-tanku brigādes komandiera ģenerāļa Grosbārta pavēli leitnants A. Pope ar tanku „Fiat" patstāvīgai sevišķu uzdevumu pildīšanai ieņēmis pozīciju Rīgas centrā, kur atradies no plkst. 12.00 līdz 17.00, līdz Sarkanarmijas desanta vadības paziņojumam, ka Rīgā kārtības uzturēšanu uzņemas desanta grupas vadība. Ierosinu: Par parādīto drošsirdību un pašsavaldīšanos ārkārtējos apstākļos patstāvīgi pildot uzdevumu Latvijas valsts interesēs ar tanku aizsardzības pozīcijā 1940. gada 17. jūnijā, Sarkanarmijas desanta ienākšanas laikā Rīgā, atvaļināto virsleitnantu Alfredu Popi apbalvot ar Viestura ordeņa V pakāpi." (02.05.2005.)

Ierosinājums atsaucību neguva, arī atkārtoti – nē; apbalvojumu nepiešķīra.

Alfreds vienmēr saglabājis interesi par notikumiem Latvijā, iegādājies daudzas Latvijā izdotās grāmatas par sarežģītās vēstures jautājumiem, izlasījis rakstus žurnālā *Kadets.* Viņš asi kritizē bieži vien neveiklo latviešu valodu žurnālā un laikrakstos, nevar samierināties ar tās kropļošanu un sarežģīto svešvārdu lietošanu; šaubās par to, vai ir pareizi likvidēt obligāto militāro dienestu Latvijā un vai NAA varēs viena gada laikā sagatavot jaunos virsniekus; iebilst pret karavīru, viņaprāt, nepareizo *zoss soli* parādēs; stāsta par L KS tradīcijām, Krīvu padomes darbu un daudzām citām problēmām.

Sirmais virsnieks lūdz atsūtīt NAA himnas *Latvijas ozoli* vārdus un „*kādā meldijā tā dziedama*". Viņam šī himna nav pieņemama, nav salīdzināma ar L KS svinīgo himnu *Varoņu slava gaida mūs*, *kura tiešām bija mums svēta tāpat, kā „Dievs, svētī Latviju*!" Alfreds savās vēstulēs vairākkārt jautā: "Vai kadeti pa ielām ierindā soļo ar dziesmu?" (10.06.2003.) Acīmredzot, viņam grūti samierināties ar padomju varas gados Latvijā notikušajām pārmaiņām iedzīvotāju sastāvā un no tām atkarīgo sabiedrisko situāciju.

Zinādams par dzīves grūtībām Latvijā, Alfreds raksta: "Es te dzīvoju cepuri kuldams ... (09.12.2006.) ... Hičinā esmu vienīgais latvietis ... Nekāda līgošana – jāņošana nesanāk ... Man iet labi, ir jumts virs galvas un viss vajadzīgais iztikai, bez tam man vēl ir lielākā bagātība – laba veselība ... Nav gan vairs seno dienu žirgtums, bet kur man jāskrej? Man laikam tāda ute iekodusi, ka nevaru stāvēt mierā, kaut kas jādara ..." (09.08.2002.) Un viņš nemitīgi rosās – piebūvē, pārbūvē, iestāda, nozāģē ...

Jautāts par iespēju atgriezties uz dzīvi Latvijā, Alfreds raksta: "Ja es aizbrauktu, kur es apmestos? Tēva mājās, tupētu istabā, maisītos citiem pa kājām. Kā večuks nekāds lielais

darbu darītājs vairs nebūtu ... Viņiem no manis nekāda labuma nebūtu. Un pats, neko nedarīdams nīkuļotu. Cik ilgi to tā varētu izturēt? Arī Anglijā es nevienam neesmu vajadzīgs, bet te nevienam uz nerviem nekrītu. Dzīvot Anglijā ar saviem labumiem? Jā, protams, ... bet es būšu laimīgs, kad jūs Latvijā kļūsit bagāti. Varbūt uz to nebūs ilgi jāgaida." (28.08.2002.).

Daudz pieredzējušā virsnieka secinājumi ir nesaudzīgi skarbi, reizēm mums nešķiet pieņemami: "Okupācijas laikā visa latviešu tauta ir ētiski, morāliski samaitāta. To krievi ir sekmīgi veikuši un kaut kas ir dziļi iesēdies cilvēku domāšanā, dzīves veidā un uzskatos. To nevar dažos vārdos pateikt, bet to jūt." Taču viņš atzīst arī to, ka "... Mēs, t.s. ārzemnieki, esam savējā vīzē samaitāti ..." (20.06.2002.)

Pēdējo reizi Dzimtenē Alfreds ciemojās 2006. gada pavasarī. Anglijā pārbraucis, atrakstīja: "Paldies, ka atbrauci uz lidostu atvadīties! Es gan nevaru īsti iedomāties, ka tas varbūt bija uz neredzēšanos!" (01.06.2006.)

Tas bija uz neredzēšanos ... (16.05.2006.)

Alfreds Pope bija ļoti, pat pedantiski kārtīgs, strādīgs, taupīgs, savās privātajās lietās nereti sīkumains. Atstātajā testamentā esot norādīts, kur un kā viņš apglabājams. Vēstulē 08.09.2006. Alfreds sīki apraksta, kas jādara "... Kad es būšu miris ..." Un secinājums: "Bet es jau runāju kā pa mākoņiem, es jau to visu neredzēšu."

Pāris pēdējos gados Alfreds atraksta arvien retāk, aizbildinās ar mājas darbiem un laika trūkumu. Par veselību daudz nesūdzas, reiz strādājot, gan esot kritis, dabūjis traumu, bet būšot jau labi. Daudz vēlāk uzzinu, ka bijušas arī citas kaites, bet kā veicies ar ārstēšanos – palika nezināms ...

Šogad no Alfreda gandrīz nekādu ziņu ne Apvienība, ne krustmeita Ilze Latvijā, ne arī mūsu kopīgie paziņas nesagaidījām; maija beigās – jūnijā sākām neatlaidīgi zvanīt uz viņa mājvietu Hičinā, līdz beidzot, 17. jūnijā pie tālruņa pienāca Alfreda bijušais īrnieks – angļu puisis, kurš latviski nerunā. Tad arī uzzinājām, ka mūsu Alfreds atrasts miris savā mājā, jau ilgāku laiku pēc nāves iestāšanās. Nekavējoties esot kremēts. Puisis zināja, ka Alfreda pelnu urniņa jāatved uz Latviju, kā Alfreds viņam to lūdzis.

Alfreda Popes mūža gājums un viņa kuplās, pasaulē izkaisītās dzimtas – Latvijā, Anglijā, Kanādā, Vācijā – gaitas spilgti liecina par latviešu tautas vēstures likteņiem laikmetu griežos. Alfredam bija daudz brāļu un māsu, bet dažādu apstākļu dēļ savā privātajā dzīvē viņš bija palicis vientuļnieks. Liktenis nebija lēmis sastapt dzīves līdzgaitnieci. Lielie attālumi un garie atšķirtības gadi dzimtas locekļus zināmā mērā atsvešinājuši.

Tagad gaidām virsleitnanta atgriešanos Latvijā uz mūžīgiem laikiem. Gatavojamies 9. oktobrī ar militāru godu viņa pelnu urnu guldīt Liepājas pusē, Medzes pagasta Mātru kapos, kā testamentā vēlēts un vēstulēs rakstīts.

Savu uzticamo biedru Alfredu Popi Latviešu virsnieku apvienība paturēs piemiņā kā vienu no vecās latviešu virsniecības *zelta fonda* pārstāvjiem.

Lai Tēvzemes mīlestība kā silta sega klāj Alfreda mūža miera vietu!

AIZSAULES PULKIEM PIEPULCINĀTI

LVA biedre
sekretāre ***Maija Zālīte***

Sirds uz mūžiem apklususi

Latvijas Karaskolas 14. izlaiduma virsnieks,
virsleitnants **Ernests Balodis**
05.06.1916. – 05.09.2010.

Ernests dzimis Krievijā. Latvijas Karaskolā iestājies vēl neatkarīgās Latvijas laikā 1938. gadā, bet absolvējis to jau Padomju Savienības okupētajā Latvijā 1940. gada 27. jūlijā, kad pavēli par leitnanta pakāpes piešķiršanu parakstījis Valsts jaunais prezidents Prof. Dr. Augusts Kirhenšteins.

Dienējis 3. Jelgavas Kājnieku pulkā; septembrī Latvijas armiju reorganizēja, iekļāva sarkanarmijā. Ernestu ieskaitīja 195. strēlnieku pulkā Kuldīgā.

No 1942. gada līdz 1943. gadam viņš dienējis kārtības dienesta bataljonā.

No 1943. gada – dienests Latviešu leģionā, Cēsīs, Ventspilī un Paplakā, no kurienes 15. divīziju pārdislocēja uz Vāciju, tolaik Austrumprūsiju (tagad Polijas teritorija).

Militārās zināšanas papildinājis Sofienvaldē, bijis bataljona adjutants un 1943. gadā paaugstināts virsleitnanta pakāpē. Dokumentu par dienesta pakāpes paaugstināšanu nav saņēmis.

1944. gada aprīlī par varonību kaujās apbalvots ar Dzelzs krusta II šķiru; grāmatā *Par zemi, ko mīlam ... Latviešu dzelzskrustnieki* (Udo I. Sietiņš, LDKS, Rīga, 2005) minēta dienesta pakāpe *leitnants* – 19. divīzija, 42. pulks, 13. rota. Jādomā, ka ieraksts kļūdains, jo Austrumprūsijā cīnījās Leģiona 15. divīzija, kā to minējis pats E. Balodis.

1945. gada aprīlī E. Baloža vienība atradusies Dancigas (tagad Gdaņska) ielenkumā; 6. maija agrā rītā viņiem izdevies nokļūt Helas pussalā – ļoti šaurā zemes strēlē Polijas piekrastē starp Baltijas jūru un Gdaņskas līča rietumu daļu; tur 8. maijā saņēmuši vēsti par Vācijas kapitulāciju.

12. maijā vienība sākusi gājienu uz "cietzemi"; ļoti sarežģītos pārvietošanās apstākļos nācies grūstīties, stāvēt un gaidīt un tā 16 stundās nosoļoti tikai 32 km; no vācu padotības pārgājuši krievu armijas rīcībā. Tad kā sarkanarmijas gūstekņi apmēram 1000 vīru lielā kolonā soļojuši austrumu virzienā cauri Gotenhāfenei (tagad Gdiņa) un Dancigai. Apsardzība un uzraudzība nav bijusi īpaši stingra. Tikuši līdz Graudenicei un 1945. gada 1. jūnijā Ernestam kopā ar dažiem biedriem izdevies gūstekņu kolonu pamest un palikt Polijā par laukstrādniekiem, kuri izpostītajā zemē bijuši ļoti vajadzīgi.

20 gari, rūpju pilni mēneši aizvadīti smagā darbā, līdz 1947. gada februārī laimējies tikt nelegāli ar kuģi uz Zviedriju. "Palīdzēja Dievs un labi cilvēki" – atmiņās raksta Ernests. Šo notikumu aprakstu E. Balodis ievietojis žurnālā *Kadets* Nr. 14. (1985.) un Nr. 15. (1987.) – *Pulkvežleitnanta Rēberga grupa.*

Ernesta Baloža kundze strādājusi pienotavā Liepājā un 1944. gada oktobrī viņai izdevies ar kuģi izbraukt uz Vāciju. Ernestam tas bijis zināms, un savu ģimeni viņš cerējis atrast Dānijā vai Vācijā. Kundze dzīvojusi latviešu nometnē Dānijā. Vēlāk ģimene apmetusies uz dzīvi Zviedrijā.

Ernests 1959. gadā pabeidzis vakarskolu, ieguvis būvinženiera diplomu un savā specialitātē nostrādājis būvkonstrukciju firmā Stokholmā līdz pensionēšanās laikam 1981. gadā.

Baložu ģimene dzīvojusi Sollentunā, 16 km uz ziemeļiem no Stokholmas centra. Dēla ģimene dzīvo Stokholmā.

Pēc valsts neatkarības atgūšanas Ernests vairākkārt viesojies Latvijā. Uzzinājis, ka darbu atjaunojusi Latviešu virsnieku apvienība, Ernests iestājies tajā, ticies ar Karaskolas biedriem, atbalstījis LVA darbību morāli un iespēju robežās arī materiāli.

Kā atzinību par karavīra mūžu virsleitnants E. Balodis saņēmis Aizsardzības ministra Goda zīmi *Par ieguldījumu Nacionālo Bruņoto spēku attīstībā* (1999.) un NBS komandiera III pakāpes apbalvojumu *Par nopelniem* (2004.).

2005. gadā Apvienībai sakari ar sirmo virsnieku pārtrūka. Viņam adresētās vēstules pasts sūtīja atpakaļ ar norādi "Adresāts nav atrodams". Mēģinājām par Ernesta Baloža likteni uzzināt ar Zviedrijas vēstniecības Latvijā, kā arī vairāku Rietumu pasauli pārzinošu cilvēku palīdzību, taču tas neizdevās. Dēla adresi nezinājām. Palikām pie domas, ka Ernests pārcēlies dzīvot pie dēla, vai arī viņa dzīves ceļš aprāvies ...

Nesen uz Latvijas Kara muzeju bija piezvanījusi kāda Latvijā dzīvojoša kundze un lūgusi paziņot Latviešu virsnieku apvienībai, ka šī gada 5. septembrī Ernests Balodis aizgājis Mūžībā. Acīmredzot, kundze pieder Ernesta brālēna dzimtai, par kuras esamību Latvijā Ernests bija rakstījis vēstulē Apvienībai 1993. gadā. Tuvākas norādes, diemžēl, nebija. Droši vien Ernests savu mūža miera vietu radis zviedru zemē, jo neko par apbedīšanu Latvijā zvanītāja nebija teikusi.

Vēl viens no latviešu virsniecības vecās paaudzes pārstāvjiem pievienojies latvju karavīriem Aizsaules pulkos. Tur viņu tagad ir ļoti daudz ...

Draugs Ernest, lai veiksmīgs Tavs dienests Aizsaules pulkos!

PIEZĪMES